

۱. در حوزه اخلاق

۱. معلم باید شایستگی و صلاحیت تدریس را در خود ایجاد کرده باشد، و این شایستگی در تمام مظاهر وجودی وی - سیما، رفتار، گفتار - پدیدار باشد، تا دانش آموزان از علم او بهره کافی ببرند.
۲. علمی را که در آن تخصص ندارد مورد تقیح قرار ندهد.
۳. در نشر علم بخل نورزد، و علاقه‌مندان به کسب علم را سیراب کند.
۴. خود را وابسته و علاقه‌مند به موضوع درسی نشان دهد و از بی‌علاقه بودن و کسالت دوری کند.
۵. معلم موظف است دانش آموزان را از موضوع درسی و نیاز آنان به درس آگاه کند.
۶. وقت کافی در اختیار دانش آموزان قرار بدهد تا همه آنها بر مطالب درس تسلط پیدا کنند.
۷. نظم را سرلوحه امور قرار داده و در شروع و پایان درس، زمان را رعایت کند.
۸. از تعریف و تمجید شاگردانش مغرور نشود، و از بی‌احترامی و سرزنش آنان دلسرد نگردد.
۹. اگر غیبت معلمی را از شاگردانش شنید آنان را به تقوا توصیه کرده و از معلم نامبرده تعریف و تمجید کند.
۱۰. درباره آینده شاگردانش خود را مسوول بداند و برای بهترین نوع ارایه درس، تفکر و مطالعه عمیق داشته باشد.
۱۱. برنامه‌های آموزشی خود را به مسئولان مرکز آموزشی اطلاع دهد و آنان را از نوع عملکرد خود آگاه سازد.
۱۲. از تمام ظرفیت و وقت کلاس برای علم آموزی و بیان اخلاقیات بهره ببرد، وقت را طلا بداند و در اتلاف آن بخیل باشد.
۱۳. در هنگام خشم، بر احساسات و عواطف خود غلبه کند.
۱۴. سعی کند همواره اشکالات تدریس خود را رفع کند. گرفتن نظرسنجی، فیلم برداری یا ضبط صدا بسیار کمک کننده است.
۱۵. از تجربیات درسی و تدریس دیگران استفاده کند.
۱۶. سعی کند شخصیت علمی و اجتماعی خویش را پیش دانش آموزان سبک نکند.
۱۷. خوش خلقی و مدارا را نصب العین خود قرار دهد همانگونه که خداوند دستور داده (و اخفض جناحک لمن اتبعک من المؤمنین) و در برابر شاگردانش غرور و خودبینی را به کناری نهد، زیرا دانش پژوه از معلم بد اخلاق فراریست و از درخت خودبین مغرور، میوه غرور و خودبینی می‌روید.
۱۸. دلسوز باشد و از احوال شاگردانش تفقد کند، اگر کسی در جلسه درس حضور ندارد احوال او را جویا شود.
۱۹. نام و مشخصات شاگردان فرا بگیرد و بداند تا بتواند ارتباط مناسبی ایجاد کند.
۲۰. به دانش آموزان در آستانه ورودی کلاس خوشآمد بگوید.
۲۱. در خارج از کلاس موفقیت آنان را تبریک بگوید و در باره آنان حتی موارد غیر درسی اظهار نظر کند.
۲۲. طوری رفتار کنند که دانش آموزان به آنان اعتماد کنند و مشکلاتشان را با معلم در میان گذارند.
۲۳. باید منصف باشد، به شخصیت شاگرد احترام گذاشته و اگر از شاگردی سخنی سودمند شنید به اهمیت و ارزش افکار او اعتراف کند.

۲۴. در اظهار لطف و محبت به شاگردان، مساوات را رعایت کند.
۲۵. در فضای آموزشی مکانی را برای نشستن انتخاب کند که همه او را ببینند و او نیز شاگردان را ببیند.
۲۶. با دانش آموزان به طور مساوی تماس چشمی برقرار کند و از این کار پرهیز نداشته باشد.
۲۷. صدای خود را بالا و پایین ببرد، تاکیدهای خود را کم و زیاد کند، و گاه مکث کند تا بر وقار و جذابیت بحث بیفزاید.
۲۸. در عین وقار حس شوخ طبعی داشته باشد و لبخند را فراموش نکند تا محیطی مناسب را برای یادگیری فراهم کرده باشد.
۲۹. برای جلب توجه دانش آموزان، و ایجاد علاقه، در کلاس راه برود و جای خود را تغییر دهد.
۳۰. از حرکات سر و دست برای تأکید بر نکات مهم استفاده کند و در یک نقطه متمرکز نباشد.
۳۱. خود را مطمئن و دوستانه نشان دهد و از اضطراب و حالات تدافعی پرهیز کند.
۳۲. با سرعت مطلوب آموزش دهد، معلم باید از وقت کشی پرهیزد.
۳۳. در خارج از کلاس موفقیت دانش آموز را تبریک بگوید.
۳۴. در برابر دانش آموزان درس گریز صبور باشد و تندخویی و پرخواشگری را از صفحه دل خود حذف کند.
۳۵. مشکلات پدید آمده در فضای آموزشی را رصد کند و در ایجاد دوستی بین شاگردانش از هیچ تلاشی دریغ نرزد.
۳۶. حتی المقدور با خانواده دانش آموزان ارتباط مستمر داشته باشد و آنان را در جریان وضعیت علمی و اخلاقی فرزندشان قرار دهد.
۳۷. توجه کند که از داشتن تکیه کلام پرهیز کند. زیرا باعث حواس پرتی دانش آموزان و یا تمسخر میشود.
۳۸. در تدریس ذوق و سلیقه به کار ببرد. معلم وظیفه دارد کلاس را با نشاط نگه دارد.
۳۹. آرام و شمرده تدریس کند. و از تند گویی پرهیزد.
۴۰. ساده تدریس کند اما عمیق، تا مطالب به جان دانش آموزان بنشیند.
۴۱. در املاء کلمات دقت کند و کلمات را صحیح روی تابلو به نگارش در آورد.
۴۲. رازدار و محرم اسرار دانش آموزان باشد.
۴۳. از تعصب بیجا پرهیزد.
۴۴. از دانش آموزان توقعات بیش از اندازه نداشته باشد.
۴۵. رسا و روان بودن کلمات و جملات را رعایت کند.
۴۶. سعه صدر داشته باشد و از فضل فروشی پرهیزد.
۴۷. وفای به عهد، خوش قولی و تواضع در تدریس را از یاد نبرد.
۴۸. به هنگام تدریس؛ آرامش خود را حفظ کند.
۴۹. از قضاوت ناصحیح نسبت به دانش آموزان یا مطالب کتاب پرهیز کند.
۵۰. اشتباهات خود را توجیه نکند.
۵۱. از علماء، بزرگان و شخصیت‌های دینی با احترام نام ببرد.

۵۲. از به کار بردن کلمات خارج از نزاکت بپرهیزد.
 ۵۳. پرگوئی نکند، در واقع آنقدر بگوید که دانش آموز می تواند بشنود.
 ۵۴. در صورتی که احساس خستگی در چهره دانش آموزان مشاهده کرد، از ادامه تدریس خودداری کند.
 ۵۵. به سؤالات دانش آموزان با لحن خوب و مناسب پاسخ دهد.
 ۵۶. در تدریس از گروه گرائی و خط بازی خودداری کند.
 ۵۷. نسبت به فعالیت مثبت دانش آموزان بی تفاوت و بی توجه نباشد.
 ۵۸. مقررات خشک و افراطی را از فضای کلاس دور کند.
 ۵۹. بیش از اندازه در کار دانش آموزان ، خود را دخالت ندهد.
 ۶۰. سعی کند کردار و رفتار خوبی از خود نشان دهد. و الگوی خوبی برای آنان باشد.
 ۶۱. به مقررات محیط آموزشی احترام بگذارد. و خود را مستثنی نداند.
 ۶۲. در هنگام موعظه ، خود را مخاطب اصلی قرار دهد.
 ۶۳. سخن دانش آموزان را بی مورد و بی موقع قطع نکند.
 ۶۴. در مسائل متعددی که پیش می آید با دانش آموزان همدردی کند.
 ۶۵. در برخوردها عدل و انصاف را رعایت کند.
-
۲. در پاسخ به سؤالات فراگیران صبور و بردبار باشد و به طور عادلانه به سؤالات آن ها پاسخ گوید تا حس کنجکاوی و پرسشگری آنان را تقویت نماید.
 ۳. کلاس او باید دارای نظم و انضباط مناسبی باشد و سعی نماید که نه کلاس آن چنان خشک و خسته کننده باشد و نه در اثر بی نظمی دچار هرج و مرج شود.
 ۴. در جهت شادابی و طراوت کلاس درس ضمن به کارگیری روش های فعالی که جذاب و دلچسب باشد سعی در با نشاط نگه داشتن کلاس به وسیله بیان قصه ها و پند ها و اشعار و ... بنماید.
 ۵. برای پرورش و تربیت دینی و اجتماعی فراگیران به بیان مناسب ها و موقعیت های خاص تاریخ جامعه پرداخته و آن را در حد امکان به درس مربوطه ربط داده و اهمیت آن موضوع را گوشزد نماید.
 ۶. ذوق و استعداد دانش آموزان را شناسایی و هدایت کند.
 ۷. بین دانش آموزان رقابت سالم و مثبت ایجاد کند.

۸. به دانش آموزان توجه و نگاه یکسان داشته باشد. توجه خاص به شخصی باعث بی اعتمادی دیگران میشود.

۹. در حوزه طرح درس

۶۷. معلم باید قبل از شروع سال تحصیلی و پیش از رفتن به کلاس برای تدریس خود در بلند مدت و میان مدت برنامه ریزی و زمان بندی کند.

۶۸. با استفاده از تقویم تعداد روزهای تعطیل را استخراج کند و تعداد روزهای مفید را به طور تقریب مشخص کند.

۶۹. در برنامه ریزی میان مدت باید برنامه ماهانه و هفتگی و روزانه را مشخص کند.

۷۰. در طرح درس باید مشخصات کلی را بیان کند از جمله: موضوع درس، پایه تحصیلی، زمان تدریس، تاریخ، نام مدرسه و نام معلم.

۷۱. طرح درس را روی یک طرف کاغذ بنویسد و از کاغذهای مرغوب استفاده کند تا چندین سال بتوان آنها را به کار برد. بهترین کار تایپ کردن و نگهداری در هارد است.

۷۲. طرح درسها را به صورت منظم نگهداری کند و برای آن ارزش قائل شود.

۷۳. هر بار که به کلاس می رود، یک طرح درس دیگر را که در جلسه ی بعد مورد استفاده قرار می گیرد بخواند؛ زیرا مطالب به هم پیوستگی داشته، در پاسخ به پرسش ها آرامش بیشتری خواهد داشت.

۷۴. از نوشتن جمله های طولانی پرهیزید و بیشتر به نگارش رمزی یا جمله های مصدری پردازید. شخصیت منظم و منضبط معلم را می توان از نوع کاغذهایی که به عنوان طرح درس از آنها استفاده می کند، یافت.

۷۵. ابتدای هر صفحه درس، «بسم الله الرحمن الرحيم» را بنویسید تا هم در ایجاد آرامش برای شما تأثیر گذارد و هم یادآوری شود که بدون نام خدا درس را آغاز نکند.

۷۶. برای پرورش اخلاقی از لطایف و ظرایف بزرگان و داستان ها و یا خاطرات بسیار کوتاه اما اثرگذار استفاده کند، و برای این که طرح درس با جمله بندی ها شلوغ نشود و دسترسی به مطالب آسان باشد، برای هر قضیه یا لطیفه ای، نمادی انتخاب کند و آن را در سمت چپ طرح بنویسید.

۷۷. باید هدفهای شناختی، عاطفی و مهارتی را در طرح درس بنویسد.

۷۸. معلم باید بداند برای تدریس این درس دانش آموزان باید از قبل چه چیزهایی را آموخته باشند، بنابراین باید تعیین رفتار ورودی یا پیش آموخته ها را در طرح درس بیاورد.

۷۹. باید نوع آزمونی که دانش آموزان را ارزیابی میکند تا رفتار ورودی را تخمین بزند، مشخص کند که شفاهیست یا کتبی یا آزمایشگاهی و..

۸۰. باید در طرح درس وسایل آموزشی مورد نیاز را مشخص کند که کدام وسیله بهترین روش انتقال مطالب به دانش آموزان است.
۸۱. اموری را که به طور معمول معلم قبل از شروع درس باید رعایت کند، بنویسد. مانند حضور و غیاب، بازدید تکالیف درسی، اطمینان از سلامت جسمی و روحی دانش آموزان.
۸۲. ارائه درس جدید را باید گام به گام مشخص کند و فهرستی را از اقداماتی که می‌خواهد در کلاس انجام دهد بنویسد.
۸۳. باید اختتامیه درس را مشخص کند و آن را در طرح درس بیاورد.
۸۴. باید فرصتی را برای تمرین در کلاس اختصاص دهد و آن را در طرح درس بیاورد.
۸۵. همانطور که پیش از ارائه درس ارزشیابی ورودی گرفت، باید پس از ارائه درس نیز ارزشیابی را لحاظ کند و چگونگی آن را در طرح درس بیاورد.
۸۶. پس از ارزشیابی و یافتن نقاط ضعف و قوت باید در طرح درس فعالیتها و تمرین های جبرانی برای دانش آموزان ضعیف و فعالتهای گسترده برای دانش آموزان قوی در نظر بگیرد و برای همه آنها تکلیف شب تعیین کند.
- در حوزه ارائه درس
۸۷. معلم اطلاعات آموخته شده را با پرسیدن سؤال در حین تدریس بازخوانی و باز شناسی کند.
۸۸. از میان متون درسی بهترین و مطمئن ترین را انتخاب کند و در انتخاب احساسی عمل نکند.
۸۹. در هر درسی تلاش کند جزوه داشته باشد؛ هر چند مختصر، ولی به زبان و سلیقه و تجربیات خود باشد.
۹۰. استاد سعی کند که با زبان معیار صحبت کند و از غلط های رایج و فاحش بپرهیزد تا عادت نشود.
۹۱. حتی اگر جزوه دارد از فراگیران بخواهد که بحث را یادداشت کنند، این کار در گوش دادن فعال آنان مؤثر است.
۹۲. در کلاس نباید فرد در نظر گرفته شود؛ فرد و گروه با هم در نظر گرفته شوند.
۹۳. هیچ وقت کاری نکند که شاگردان از آمدن به کلاس احساس بی‌نیازی کنند (روش تدریس و سطح علمی باید بالا باشد)
۹۴. در بین درس یا در پایان از فراگیران و از شاگردان قوی کلاس بخواهد که درس را جمع‌بندی کنند.
۹۵. سعی کند که ابتدا مفاهیم را به لحاظ لغوی و اصطلاحی تبیین کند تا ارتباط برقرار شود، سپس ارائه دهد.
۹۶. باید قبل از تدریس هر مبحث، جایگاه آن و ربطش به درس قبلی و ترتب آن تبیین شود.
۹۷. هر نوع اقدام پیشگیرانه برای جلوگیری از سؤالات نامطلوب، انجام گیرد.

۹۸. استاد با مطالعه تجسسی و بارش فکری، هم آمادگی خود را برای پاسخ به سؤالات بالا ببرد و هم جلوی ایجاد شبهه و پاره شدن کلاف بحث را بگیرد.
۹۹. در ارائه درس، در اوایل وقت کلاس سعی کند اهم مطالب درس را پیش ببرد و درس را به جایی برساند.
۱۰۰. در اوایل ترم باید بیشترین فعالیت با حجم بالا انجام گیرد تا اواخر ترم وقت کم نیاورد.
۱۰۱. استاد باید قاطع باشد، استاد خوب انعطاف‌پذیر و پویاست و در دم می‌تواند تصمیم بهتر را بگیرد.
۱۰۲. وقتی در کلاس همه شنیده می‌شود، استاد می‌تواند لحظاتی سکوت کند تا نظرها جلب شود.
۱۰۳. در فرصتی مناسب با دانش آموزان شلوغ صحبت خصوصی داشته باشد و آنان را مهربانانه توجیه کند.
۱۰۴. اگر در جلسه اول آمادگی کامل ندارد، پس از معارفه بین بچه‌ها برگه سفید پخش کنید تا سؤالاتشان را در باره درس بنویسند و برای جلسه بعد کنجاو شوند.
۱۰۵. بهترین راه، بحث کنجاوانه است. معلم سعی کند کنجاوی دانش آموزان را برانگیزاند.
۱۰۶. می‌توان از بارش فکری در مواقعی نیز استفاده کرد که می‌خواهد بحث را شروع کند یا طول و عرض بحث را بررسی کند.
۱۰۷. پس از گذشت چند جلسه اول، برخی سؤالات پاسخ داده شده و گاهی برخی سؤالات که پاسخ داد نشده آموزشی نیستند بلکه پژوهشی هستند؛ می‌توان به عنوان تحقیق به خود بچه‌ها محول کرد.
۱۰۸. صحبت‌های استاد باید مستدل و مستند باشد.
۱۰۹. بعد از دو یا سه جلسه از بچه‌ها بخواهد انتقادات و پیشنهادات خود را در باره روش تدریس بنویسند.
۱۱۰. برای فهم متن درس، مهندسی عکس حتما در کلاس صورت گیرد توسط معلم یا دانش آموز.
۱۱۱. بهترین روش و فن تدریس آن است که شاگرد در آن دخیل باشد.
۱۱۲. اگر روش تدریس سخنرانی بود، مطالب اولیه را زیاد طولانی نکند.
۱۱۳. روش تدریسی که ثابت باشد، تدریس موفقی نیست و انگیزه ایجاد نمی‌کند. بهتر است روش خود را تلفیقی انتخاب کند.
۱۱۴. روشهای مطالعه صحیح درس مورد نظر را به دانش پژوهان بیاموزد.
۱۱۵. باید در روش خود، شاگردان را به کتابخانه ارجاع دهد و کتابهایی منبع را معرفی کند.

۱۱۶. اگر گروه‌بندی کرد، حتماً به آنها اهمیت دهد، نظرشان را پرسید و روی تابلو به تفکیک گروه بنویسد یا خودشان بنویسند.
۱۱۷. بین مطالب تدریس شده و زندگی واقعی فراگیران ارتباط منطقی برقرار سازد.
۱۱۸. از تجربیات ملموس دانش آموزان برای بهتر فهمیدن دروس کمک بگیرد.
۱۱۹. علاوه بر اینکه صدایش متغیر باشد باید ساختار دستوری جملات را رعایت کند تا باعث جلب بیشتر فراگیران گردد.
۱۲۰. از کتاب درسی به عنوان یکی از بهترین وسیله‌های آموزشی استفاده کند و فراگیران را به استفاده هر چه بیشتر از آن تشویق نماید.
۱۲۱. فراهم آوردن موقعیت مناسب جهت اندیشیدن دانش آموزان و به کار انداختن قوه تفکر و خلاقیت در فراگیران باید جزء مهم‌ترین اهداف باشد.
۱۲۲. به تفاوت‌های فردی فراگیران در امر آموزش توجه جدی داشته باشد.
۱۲۳. از وسایل کمک آموزشی مناسب در زمان مناسب استفاده نماید نه آنکه مقدار زیادی وسایل کمک آموزشی به کلاس آورده ولی حتی فرصت نگاه کردن آن‌ها را هم به فراگیران ندهد.
۱۲۴. در کار خود ابداع و نوآوری داشته و سعی کند با روش‌های جدید هر چند ساده تدریس خود را به اجرا در آورد.
۱۲۵. مطالب خود را به روز نماید و از لحاظ علمی و ادبی آن‌ها را در حد مطلوبی ارائه نماید.
۱۲۶. زمینه‌هایی را جهت کشف اصول و مفاهیم و قواعد اصلی درس برای فراگیران فراهم نماید نه آن‌که آن‌ها را مستقیماً و به راحتی در اختیار آن‌ها قرار دهد.
۱۲۷. ارزشیابی تکوینی او از اهداف رفتاری تعیین شده‌ی او سرچشمه گرفته باشد، نه مسائل جزئی و پیش پا افتاده و بی ارزش.
۱۲۸. فراگیران را به تشکیل گروه‌ها و کارهای مشارکتی تشویق نماید و از دست گذاشتن روی افراد خاص مثل سرگروه یا نماینده خود داری نماید.
۱۲۹. مدل قرار گرفتن فراگیران در کلاس با اجرای روش تدریس هماهنگی داشته باشد.

۱۳۰. معلم از شاگردانش بخواهد مطالب را به صورت منظم و سازماندهی شده خلاصه برداری کنند.
۱۳۱. به دانش آموزان تکلیف کلاسی بدهد تا آنچه را که به تازگی آموخته اند را تمرین کنند.
۱۳۲. به دانش آموزان تکالیف و تمرین های مستقلی ارائه دهد تا در منزل انجام دهند.
۱۳۳. تکالیف باید به اندازه ای باشد که دانش آموزان از عهده انجام آن برآیند.
۱۳۴. تکالیف نسبتاً مختصر باشد به گونه ای که موجب خستگی دانش آموز نشود.
۱۳۵. همه درسها نیاز چندانی به تکلیف ندارند لذا به درسهای مسئله دار مانند ریاضی، دستور زبان و... تکلیف بدهد.
۱۳۶. به والدین بگوید که در انجام تکالیف به دانش آموزان کمک نکنند مگر تکالیفی که کمی دشوار باشد که صرفاً آنان را راهنمایی کنند.
۱۳۷. تکالیف دانش آموزان را به دقت بررسی کند و با ارائه نظر خود، به پاسخ های آنان بازخورد بدهد.
۱۳۸. به تکالیف انجام گرفته نمره و امتیاز بدهد.
۱۳۹. باید از شاگردانش آزمون بگیرد، آزمونهایی که علاوه بر دانش توانایی استدلال، قضاوت، و بسیاری از بازه های مهم دیگر را بسنجد.

در حوزه ارزشیابی

۱۴۰. هر سوال باید یک موضوع مهم یا یک هدف آموزشی را بسنجد و در هر سوال بیشتر از یک هدف یا یک مطلب قرار ندهد.
۱۴۱. سؤالاها را کاملاً روشن و در حد درک دانش آموزان بنویسد.
۱۴۲. مطالب اصلی را در بدنه سوال قرار دهد و از تکرار آنها در گزینه ها خودداری کند.
۱۴۳. همه گزینه های یک سوال باید متجانس و به موضوع واحدی مربوط باشند.
۱۴۴. گزینه درست باید تنها گزینه درست باشد و یا از بقیه گزینه ها درست تر باشد.
۱۴۵. گزینه سوال باید طوری باشد که از نظر دستوری و جمله بندی مکمل متن سوال باشد.
۱۴۶. از کار برد همه موارد یا هیچکدام حتی الامکان خود داری کند.
۱۴۷. سوالها را مستقل طرح کند و از طرح سوالات گمراه کننده پرهیز کند.
۱۴۸. طول گزینه درست را در سوالات مختلف تغییر دهد.
۱۴۹. محل گزینه درست را به طور اتفاقی انتخاب کند.
۱۵۰. تا آنجا که ممکن است به جای جمله نا تمام از جمله پرسشی استفاده کند.
۱۵۱. سوالها به طور مستقیم به هدفهای آموزشی مربوط باشد.
۱۵۲. سوالات و عبارات را واضح بنویسد و از کلی گویی و ابهام در بیان پرهیزد.
۱۵۳. بیشتر از کلماتی مانند "چرا، چگونه، به چه دلیل" استفاده کند از کلماتی مانند "چه کسی، چه وقت، کجا"

۱۵۴. از آزمون شوندگان بخواهد که به همه سوالات پاسخ دهند و به آنان حق انتخاب چند سوال از میان سوالات را ندهد.
۱۵۵. با نوشتن سوالاتی که به جواب کوتاه نیاز دارند، تعداد سوالها را افزایش دهد تا از مشکل ضعف نمونه گیری کاسته شود.
۱۵۶. پاسخ سوالات تشریحی را بر اساس هدفی که در سوال گنجانده شده تصحیح کند.
۱۵۷. هنگام تصحیح از شناسایی نام صاحبان آن خودداری کند.
۱۵۸. در صورت امکان از همکارانش بخواهد تا سوالاتی را که او تصحیح کرده را دوباره تصحیح کنند.
۱۵۹. بهتر است پاسخ را سوال به سوال تصحیح کند نه بر گه به بر گه.
۱۶۰. اشتباهات دانش آموزان را یادداشت کند و نظر خود را بنویسد.
۱۶۱. زمان تصحیح اوراق را طولانی نکند و فوراً نمرات و نتیجه را به دانش آموزان اطلاع دهد.

۱۶۲. از تشویق به موقع غافل نشود. نه آنقدر زیاد باشد که عادی جلوه کند و نه کم که به چشم نیاید.
۱۶۳. کارها و فعالیتهای مربوط به کلاس را بین دانش آموزان تقسیم و به آنها مسئولیت بدهد.
۱۶۴. پیش از تدریس، شناختی اجمالی از وضعیت، موقعیت و سطح معلومات دانش آموزان بدست آورد.
۱۶۵. بر موضوعات درسی، تسلط کامل داشته باشد، باید منابع متعددی را بررسی کرده باشد.
۱۶۶. در افزایش آگاهی ها و محتوای علمی و درسی خود بکوشد، روز به روز دایره علمی خود را وسیع کند.
۱۶۷. حتی اگر بارها درسی را تدریس کرده، مطالعه پیش از تدریس و آمادگی قبلی جهت تدریس داشته باشد.
۱۶۸. از ابتکار و خلاقیت در تدریس استفاده کند. و دانش آموزان را نیز به کار خلاقانه تشویق کند.
۱۶۹. از روشهای تدریس و نحوه ی به کار گیری آنها آگاه باشد.
۱۷۰. به کیفیت شروع، ادامه و پایان درس توجه داشته باشد.
۱۷۱. به هنگام تدریس مطالب، تنوع را فراموش نکند.
۱۷۲. در هر درس مطالب نو و تازه ای بیان کند. دانش آموز باید متوجه علم و دانایی استاد بشود.
۱۷۳. تلاش کند دانش آموزان در ارتباط با درس فعالیت عملی داشته باشند.
۱۷۴. دانش آموزان را نسبت به یادگیری درس تشنه نگه دارد. و در آنان شوق به کسب علم ایجاد کند.
۱۷۵. موضوع و عنوان درس را در ابتدای تدریس مشخص و باز گو کند، و قسمتی بالای تابلو بنویسد.
۱۷۶. درس را مرحله به مرحله تدریس کرده و از این شاخه به آن شاخه پریدن پرهیزد.

۱۷۷. بیش از اندازه ی معمول به جزوه ، کتاب و یا متن درس نگاه نکند.

۱۷۸. از طرح شبهات و اشکالات بدون جواب پرهیزد. خصوصا در درسهای عقیدتی یا فلسفی.

۱۷۹. جمع بندی درس را در انتها فراموش نکند. جمع بندی باعث میشود مطالب ماندگاری پیدا کنند.

۱۸۰. سعی داشته باشد که هنگام تدریس از مثال استفاده کند. مثالهایی واقعی و کاربردی و آسان.

۱۸۱. علاوه بر اینکه خلاصه ی درس را در انتهای تدریس بازگو میکند، از دانش آموزان نیز خلاصه را بخواهد.

۱۸۲. به محیط درس توجه خاص داشته باشد که زیبا و جذاب باشد، دارای هوای معتدل و متبوع باشد.

۱۸۳. از ارائه درس در محیط کثیف و شلوغ پرهیز کند و دانش آموزان را به تمیزی تشویق نماید.

در حوزه انگیزه

۱۸۴. تعیین روش ایجاد انگیزه در دانش آموزان را باید بیان کند، باید بداند با چه روشی انگیزه و شوق آموختن را در دانش آموزان ایجاد میکند.

۱۸۵. برای ایجاد انگیزه جهت ارائه درس جدید راهبردهای مناسبی را که مختصر و کوتاه و مفید باشد به کار گیرد.

۱۸۶. هدفهای آموزشی خود را در ابتدا درس به یادگیرندگان بگوید و از آنها بخواهد برای خود هدفهای یادگیری انتخاب کنند.

۱۸۷. مطالب آموزشی را برای ایجاد انگیزه از ساده به دشوار بیان کند.

۱۸۸. از ایجاد چشم و هم چشمی بین دانش آموزان جلوگیری کند.

۱۸۹. تا آنجا که امکان دارد از پروژه های همراه با فعالیت استفاده کند و به دانش آموزان در باره پیشرفتشان بازخورد فوری بدهد.

۱۹۰. امکانی را فراهم کند تا افرادی که درس را متوجه نشده اند در فرصتی مناسب درس را از او فرا گیرند و از بیان دوباره درس ملول نشود.

۱۹۱. سعی در تقویت مهارت های اجتماعی فراگیران نماید و تلاش کند با گوش دادن به صحبت های فراگیران و همفکری آن ها زمینه تعامل اجتماعی را در آن ها به وجود آورد.

۱۹۲. از تشویق برای تحریک بیشتر دانش آموزان استفاده کند و بیشتر سعی نماید تا از تشویق های غیر مادی بهره جوید زیرا تشویق های مادی کم کم ارزش خود را از دست می دهد و فراگیران را پر توقع می سازد.
۱۹۳. استاد باید سعی کند به بهانه های مختلف، زمینه شرکت فراگیرهای ساکت را فراهم کند و آنان را در فعالیتهای مشارکت دهد و میل به پذیرش و حرکت آنان را افزایش دهد.
۱۹۴. نیاز جامعه به این علم مورد تدریس را برای دانش آموزان بیان کند.
۱۹۵. دانش آموزان را به پاسخ دادن به سوالات تشویق کند و کم کم آنان را به سویی ببرد که داوطلبانه و از روی اختیار به سوالات پاسخ دهند یا تکالیف را انجام دهند.
۱۹۶. معلم کاری کند که دانش آموز از پاسخ دادن به سوالات لذت ببرد و از مطالعه درس به عنوان یک سرگرمی لذت بخش بهره ببرد. تشویق مناسب و امتیاز دهی صحیح بسیار کمک کننده است.
۱۹۷. باید کاری کند که دانش آموزان ارزشها را درک کنند و عاداتهای خوب را جایگزین عاداتهای بد قرار دهند.
۱۹۸. باید آنان را متقاعد سازد که خود را باور کنند و به قدرت فکر و استدلال خود متکی باشند.
۱۹۹. باید به دانش آموز قدرت داوری کردن بین مسائل مختلف را آموزش دهد تا رابطه بین ارزشها را بفهمد و آنها را به هم ربط دهد او بتواند برنامه ریزی کند و اهدافش را خودش پیش ببرد.
۲۰۰. دانش آموز باید بتواند از درس خود دفاع کند، مشکلات، مقاصد و ارزشهای آن را بداند و معلم باید او را به سمت هدایت کند.

۲۰۱. (د) حوزه روانی - حرکتی

۲۰۲. مواردی که معلم در این حوزه باید رعایت کند، که مربوط به آموزش تربیت بدنی است:

۲۰۳. معلم هنر خوب نوشتن و تند خوانی را باید به دانش آموز آموزش دهد.
۲۰۴. هنر خوب دیدن و هنر خوب شنیدن و چگونگی نشستن در کلاس درس را باید یادآوری کند.
۲۰۵. دانش آموزان را در ترک امور غیر اختیاری یاری کند. مانند ناخن جویدن، خودکار جویدن و ... این موارد باعث حواس پرتی و عدم تمرکز حواس میشود.
۲۰۶. دانش آموزانی را که مشکل شنوایی یا دید دارند را شناسایی کرده و جلوی کلاس بنشانند.
۲۰۷. به دانش آموزان یاد دهد که برای فراگیری درس از حد اکثر حواس خود و قوای جسمی و روحی خود استفاده کنند.
۲۰۸. حتی الامکان شاگردان را به تایپ کردن تشویق کند یا به آنان بیاموزد، در این زمانه تایپ کردن یک نیاز ضروری به حساب می آید.
۲۰۹. به دانش آموزانی که در نوشتن کند هستند توجه داشته باشد و سریع از مطالب عبور نکند.
۲۱۰. آمادگی جسمی خود را بالا ببرد تا احساس خستگی و خمودگی و کسالت نداشته باشد.
۲۱۱. افرادی که دارای حرکات یا اعمال ماهرانه هستند و یا هنر خاص و قابل توجهی دارند را شناسایی کند و آنان را در پیشرفت تشویق و کمک کند.
۲۱۲. اگر معلم تربیت بدنیست آموزش را از حرکات کوچک و محرکهای طبیعی که نا آگاهانه برای شاگردان اتفاق میافتد شروع کند مانند حرکت دادن دست جلوی صورت که باعث پلک زدن میشود.
۲۱۳. دایره حرکات را گسترش دهد و بخش بیشتری از بدن را درگیر کند مانند راه رفتن.
۲۱۴. با تمرینهای مکرر و کمی مشکل توانایی های دانش آموز را در استقامت، قدرت، انعطاف پذیری و چالاکی بالا ببرد.
۲۱۵. آموزش ارتباط غیر گفتاری، که شاگردان باید بتوانند با حرکات جزیی بدن منظورشان را به دیگران بفهمانند مانند اشاره با انگشتان در والیبال برای فهماندن مسیر توپ.

۲۱۶. در این آموزش باید به توانایی های فرد توجه شود و همه را مانند هم فرض نکند.

۲۱۷. اخلاق و بایدهای رفتاری استاد در فرایند تدریس:
۲۱۸. هر درسی حتما باید تکلیف داشته باشد.
۲۱۹. از هر استادی بهترین هنر و روش او را یاد بگیریم و نکات ضعف و عیب او را نگیریم.
۲۲۰. در هر درسی تلاش کنید جزوه داشته باشید؛ هر چند مختصر باشد ولی به زبان و سلیقه و تجربیات خودمان باشد.
۲۲۱. استاد سعی کند که با زبان معیار صحبت کند و از غلطهای رایج و فاحش بپرهیزد تا عادت نشود.
۲۲۲. از فراگیران بخواهید که بحث را یادداشت کنند، حتی اگر جزوه دارد. این کار در گوش دادن فعال او مؤثر است.
۲۲۳. در کلاس نباید فرد در نظر گرفته شود؛ فرد و گروه با هم در نظر گرفته شوند.
۲۲۴. هیچ وقت کاری نکنید که شاگردان از آمدن به کلاس شما احساس بی‌نیازی کنند (روش تدریس و سطح علمی بالا باشد)
۲۲۵. در بین درس یا در پایان از فراگیران و از شاگردان قوی کلاس بخواهیم که درس را جمع‌بندی کنند.
۲۲۶. سعی کنیم که ابتدا مفاهیم را به لحاظ لغوی و اصطلاحی تبیین کنیم تا ارتباط برقرار شود.
۲۲۷. باید قبل از تدریس هر مبحث، جایگاه آن و ربطش به درس قبلی و ترتب آن تبیین شود.
۲۲۸. هر نوع اقدام پیشگیرانه برای جلوگیری از سؤالات نامطلوب، انجام گیرد.
۲۲۹. استاد با مطالعه تجسسی و بارش فکری، هم آمادگی خود را برای پاسخ به سؤالات بالا ببرد و هم جلوی ایجاد شبهه و پاره شدن کلاف بحث را بگیرد.
۲۳۰. در ارائه درس، در ثلث اول وقت کلاس سعی کنیم اهم مطالب درس را پیش ببریم و به جای مهمی برسائیم.

۲۳۱. در اوایل ترم باید بیشترین فعالیت با حجم بالا انجام گیرد تا اواخر ترم وقت کم نیاوریم.
۲۳۲. استاد باید قاطع باشد، استاد خوب انعطاف‌پذیری و پوی است و در دم می‌تواند تصمیم بهتر را بگ‌ی‌رد.
۲۳۳. استاد باید سعی کند به بهانه‌های مختلف، زم‌ی‌نه شرکت فراگ‌ی‌ره‌ای ساکت را فراهم کند.
۲۳۴. وقتی در کلاس مهمه شنیده می‌شود، استاد می‌تواند لحظاتی سکوت کند تا نظرها جلب شود.
۲۳۵. کاری که با مثال با ذهن انسان انجام می‌دهد بس‌ی‌ار مؤثر است.
۲۳۶. همواره اول و آخر کلاس سازماندهی و جمع‌بندی کن‌ی‌م.
۲۳۷. اگر در جلسه اول آمادگی کامل ندارید، پس از معارفه بین بچه‌ها برگه سف‌ی‌د پخش کن‌ی‌د تا سؤالاتشان را در باره درس بنوی‌سند و برای جلسه بعد کنجکاو شوند.
۲۳۸. بهترین راه، بحث کنجکاوانه است.
۲۳۹. می‌توان از بارش فکری در مواقعی نیز استفاده کرد که می‌خواه‌ی‌م بحث را شروع کن‌ی‌م یا طول و عرض بحث را بررسی کن‌ی‌م.
۲۴۰. پس از گذشت چند جلسه اول، برخی سؤالات پاسخ داده شده و گاهی برخی سؤالات که پاسخ داد نشده آموزشی نیستند بلکه پژوهشی هستند؛ می‌توان به عنوان تحق‌ی‌ق به خود بچه‌ها محول کرد.
۲۴۱. باید صبحت‌های استاد مستدل و مستند باشد.
۲۴۲. بعد از دو یا سه جلسه از بچه‌ها بخواه‌ی‌م انتقادات و پی‌شنهادات خود را در باره روش تدریس بنوی‌سند.
۲۴۳. برای فهم متن درس، مهندسی عکس حتما در کلاس صورت گیرد توسط معلم یا طلاب.
۲۴۴. بهترین روش و فن تدریس آن است که شاگرد در آن دخیل باشد.

۲۴۵. اگر روش تدریس شما سخنرانی بود، مطالب اولیه را زیاد کشش ندهیم.
۲۴۶. روش تدریسی که ثابت باشد، تدریس موفق نیست و انگیزه ایجاد نمی‌کند.
۲۴۷. روشهای مطالعه صحیح را به دانش‌پژوهان بی‌آموزی م.
۲۴۸. ما باید در روش خود، شاگردان را به کتابخانه ارجاع دهیم.
۲۴۹. اگر گروه‌بندی کردی، حتماً به آنها اهمیت دهی، نظرشان را پرسی و روی تابلو به تفکک گروه بنویسی یا خودشان بنویسند.
راهکارهای ایجاد انگیزش در دانش‌آموزان:
۲۵۰. به دانش‌آموزان کمک شود که نیازهای کمبود خود را برطرف کنند.
۲۵۱. به دانش‌آموزان کمک شود تا علاقه به پاسخ‌گویی به نیازهای وجود را در خود ایجاد کند. (ابراز وجود کند)
۲۵۲. دانش‌آموز نسبت به جهل خود آگاه شود. (فردی نزد رسول خدا سه مرتبه وضو گرفت پیامبر فرمودند بدون بسم الله وضو گرفته‌ای؛ سه مرتبه نماز خواند پیامبر فرمودند اذاعت الی الصلاه فکبر)
۲۵۳. احساس موفقیت در دانش‌آموزان ارتقا یابد.
۲۵۴. در آغاز درس دانش‌آموز از اهداف آموزشی آگاه شوند.
۲۵۵. در شرایط مقتضی از تشویق‌های کلامی استفاده شود.
۲۵۶. از آزمون‌ها و نمرات به عنوان وسیله‌ای برای ایجاد انگیزش در یادگیرنده‌گان استفاده شود.
۲۵۷. از خاصیت برانگیختگی مطالب استفاده شود.
۲۵۸. از ایجاد رقابت و هم‌چشمی در میان دانش‌آموزان جلوگیری شود.

۲۵۹. علاوه بر توضیح و تشریح مطالب به طور کلامی تا آنجا که ممکن است از روش‌های دیگر آموزشی نیز استفاده شود.
۲۶۰. دانش‌آموزان به مشارکت در یادگیری تشویق شوند.
۲۶۱. پیامدهای منفی مشارکت یادگیرندگان در فعالیت یادگیری کاهش داده شود.
۲۶۲. تکالیف و سؤالاتی به دانش‌آموزان داده شود که آنها را به تفکر وادارد و درس‌ها را طوطی وار حفظ نکنند.
۲۶۳. آسیب‌های تدریس:
۱. از بین رفتن حرمت استاد و شاگردی
 ۲. استفاده نادرست از روش سخنرانی که غیرفعال کننده است.
 ۳. به روز نبودن برخی اساتید
 ۴. بی‌انگیزگی برخی طلاب به علت طولانی شدن مدت تحصیل
 ۵. پرداختن به مباحث حاشیه‌ای و عدم مدی‌ریت کلاس درس
 ۶. تعصب و تحجر روی نظریه خود از سوی برخی استادان
 ۷. تمرکز افراطی بر برخی رشته‌های خاص مانند فقه که طلاب را محدود می‌کند و به مسائل روز مسلط نیستند.
 ۸. حجم زیاد آموزش صرف و عدم استفاده اساتید را آموزش پژوهش محور
 ۹. ضعف نظام اطلاع‌رسانی که به مشارکت ضعیف انجامیده است.
 ۱۰. عامل نبودن و مهذب نبودن برخی اساتید به معارفی که مطرح می‌کند.
 ۱۱. عدم استفاده از تکنولوژی آموزشی
 ۱۲. عدم اهتمام به مطالعات تطبیقی در باره مذاهب اسلامی
 ۱۳. عدم ایجاد انگیزه توسط استادان برای تمرین و مطالعه طلبه
 ۱۴. عدم آمادگی استاد برای تدریس در حد مطلوب.
 ۱۵. عدم بازخواهی و پرسش از دروس تدریس شده
 ۱۶. عدم ترغیب طلاب به پژوهش در زوایای غامض بحث.
 ۱۷. عدم توجه به تحقیقات و به کارگیری آنها.
 ۱۸. عدم توجه به توان و استعداد دانش‌پژوه
 ۱۹. عدم توجه به روحیه خواهران
 ۲۰. عدم توجه به مباحثه و عدم تدریس از طریق مباحثه
 ۲۱. عدم توجه کافی به پژوهش در مطالب آموخته شده
 ۲۲. عدم رشد کیفی طلاب در جهت معنوی
 ۲۳. عدم هدفمندی و عدم هدفگذاری تحصیل برای طلبه
 ۲۴. فقدان ارتباط علمی و تحقیقاتی سازمان‌یافته با سایر مراکز و مجامع علمی و آموزشی در داخل و خارج کشور
 ۲۵. فقدان زمینه‌های لازم و حمایت‌های مورد نیاز (مادی و معنوی) برای انجام ابتکارات جدید علمی
 ۲۶. کاربردی نکردن دروس حوزه با توجه سطح جامعه
 ۲۷. کاربردی نکردن مواد درسی

۲۸. کاهش انگیزه و علاقه در بین دانش‌پژوهان
۲۹. گرایش به مدرک در بین طلاب
۳۰. منجر نشدن تدریس به یادگیری
۳۱. نداشتن طرح درس و بدون برنامه بودن
۳۲. نگاه مردسالارانه به برنامه‌های آموزشی حوزه خواهران
۳۳. وابستگی زیاد سیستم به نمره
۳۴. وجود برخی تناقضات در منابع درسی
۳۵. یکنواختی تدریس
۳۶. پاسخگو نبودن دروس و تدریسها نسبت به مسائل روز
۳۷. بدون تحرک بودن استاد و صدای یکنواخت استاد
۳۸. اکثر دروس شتاب‌زده و سریع تدریس می‌شوند.
۳۹. کم‌رنگ شدن مباحثه
۴۰. کاهش معنویت و کشش‌های معنوی استادان و محیط و حال و هوای حوزه که شوق را بر نمی‌انگیزد
۴۱. عدم واگذاری نمره بخش تحقیقی بعضی از دروس به استاد پژوهش مدرسه
۴۲. عدم استفاده از کتابهای کمک‌درسی و انحصار در کتب درسی
۴۳. استفاده از شروح فارسی و عدم اکتفا به متن عربی
۴۴. عدم ایده‌های جدید و تازه در دروس
۴۵. صرف زمان زیاد برای درسهای آغازین و بیان مقدمات و کمبود وقت برای طرح مباحث اصلی
۴۶. استاد محوری بودن و مشارکت ندادن طلاب در یادگیری
۴۷. تمرکز بر متن و نداشتن فرصت برای بحث کردن کافی روی محتوا
۴۸. نداشتن مثالهای کاربردی و روش کاربردی در دروسی مثل منطق و اصول که انتزاعی تر هستند.
۴۹. اهداف از ابتدا مشخص نمی‌شوند.
۵۰. فاصله گرفتن طلاب از استاد و منابع، بعد از اتمام تحصیل و رفتن به شهرهای خود
۵۱. نبود مراکزی که طلاب را در حین تحصیل برای کارآیی در مراکز خود مدیریت کنند
۵۲. نبودن مدیریت درست در باره متون؛ برخی مباحث احکام چند بار خوانده می‌شود و برخی موارد یکبار هم خوانده نمی‌شود؛ از متون جدید به جای متون قدیمی استفاده نمی‌شود.
۵۳. عدم تسلط محتوایی استاد مهمترین آسیب است، و بهترین برکت تسلط محتوایی استاد بر مطلب است.
۵۴. ارتباط یعنی وقتی مطلب را گفتم ببینیم چقدر طرف مقابل مطلب را گرفته است.
۵۵. اندیشیدن را یاد نمیدهد استاد نحوه فکر کردن را یاد نمیدهد و فقط مطلب را ارائه میدهد، فقط مطلب را آماده تحویل شاگرد می‌دهند.

۲۶۴

۱- ارائه

۲۶۵. سلام و احوال پرسی به صورت جمعی، حضور و غیاب و پرس و جو از علت غیبت غایبین جلسه گذشته و امروز،

توضیحی اجمالی و ذکر حدیثی از پیامبر (ص)

- ذکر اهمیت و به روز و «مبتلا به بودن» درس امروز برای موضوعی که ارائه می‌گردد.
- ذکر چند سوال از درسهای گذشته
- نوشتن عنوان درس بر روی تابلو

- توضیحات طبقه‌بندی شده و منسجم و گام به گام (که توسط استاد قبلاً آماده شده است) با ترکیبی از روش پرسش و پاسخ و روش سخنرانی (دیالوگ و مونولوگ)

۲۶۶.

❖ ارائه درس:

■ نمونه فعالیتهای معلم:

- پرسش کردن
- مکث کردن برای دریافت پاسخ
- کنترل فهم مطالب با پرسش از آنها یا با توجه به نحوه نگاه آنها و ...
- احترام به هر پرسش و توضیح مرتبط توسط متعلمین
- مقایسه با مطالب قبلی آموخته شده
- ذکر استدلالهای درباره موضوع
- درخواست بازگویی مطلب و نیز پیشنهاد سوال برای آزمون پایان نیمسال

■ نمونه فعالیتهای متعلم:

- استماع
- یادداشت برداری
- مشارکت در تدریس
- طرح سوال
- اظهار تعجب از برخی از موضوعات ارائه شده، در اثر توضیحات روشن و کاربردی استاد و اظهار نظر نسبت به موضوع درس

❖ مهارتهای یادگیری:

- مقایسه موضوع از دیدگاه دیگران
- تحلیل نظریه یا موضوع بحث
- نقد (ارزشی) به موضوعات ارائه شده
- جمع آوری اطلاعات لازم در این زمینه

❖ جمع بندی و نتیجه گیری:

۲۶۷. این کار توسط یکی از متعلمین که از دیگران معمولاً پیشرفته است قابل انجام است. در صورتی که از کس دیگری درخواست شود استاد خودش به او کمک می کند. در عین حال، ضرورتاً "باید مطالب به نحوی جمع بندی شود.

❖ تعیین تکالیف و فعالیتهای تکمیلی:

۲۶۸. از متعلمین درخواست می شود که طبق معمول باید در جلسه آینده به این درس پاسخ دهند.

۲۶۹. همچنین از آنها خواسته می شود که به یکی از منابع معرفی شده در پایان همین کلاس مراجعه و خلاصه آن را در چند دقیقه برای سایر دوستان خود گزارش دهد.

۲۷۰. از آنها خواسته می شود که برای راحتی خودشان هم که

شده، مطالب این کلاس را به صورت موجز و گویا در چند جمله

خلاصه و یا نموداری ابتکاری برای آن رسم کنند تا در کمترین فرصت قابل بازخوانی و مرور باشد.

۲۷۱.

۱۵۷. ۵- ارزشیابی:

- اولیه: ذکر چند سوال از درسهای گذشته، در ابتدای شروع کلاس قبل از اینکه وارد مطلب و درس جدید بشوید.
- تکوینی: لحظه به لحظه کلاس، در ضمن درس از متعلمین درخواست پاسخ به پرسشهای طبقه بندی شده برای ارائه درس می شود و میزان توجه آنها از فهم شان حکایت می کند و در صورت لزوم تمام بحث یا قسمتی از آن تکرار می شود.
- پایانی: آخر هر کلاس یا پایان ترم، در هر جلسه فقط چند پرسش که توسط خود متعلمین طرح شده، برای ارزشیابی پایانی تصویب می شود. بعداً استاد به اختیار خود یکی از آن پرسشها را رسماً در آزمون طرح می کند.

۱۵۸. ۶- طرح و برنامه و اهداف:

۲۷۲. هدف گذاری

۲۷۳. قبل از طرح تدریس، ابتدا باید هدفگذاری کرد. نکته مهم در باب هدف نویسی آموزشی این است که اهداف حتماً اندازه پذیر باشند؛ هدفی که اندازه پذیر باشد، هر چه کلی تر باشد، بهتر است.

۲۷۴. تقسیم هدف به ورودی، واسطه و نهایی

۲۷۵. الف) هدف های ورودی یا رفتار ورودی به رفتارهایی اشاره دارد که یادگیرنده به هنگام ورود به یک واحد یادگیری با خود به همراه می آورد.

۲۷۶. ب) هدف های واسطه (بین راه): نشان دهنده اعمالی هستند که یادگیرنده، بعد از یادگیری بخشی از درس و پیش از اتمام درس، انجام خواهد داد و نقش پل ارتباطی را ایفاء می کنند که از طریق آنها یادگیری از هدف های ورودی به هدف های نهایی می رسد.

۲۷۷. ج) به آنچه که فراگیر باید در پایان درس یا دوره آموزشی انجام دهد اشاره دارد و در واقع، به آمادگی قبلی فرد گفته می شود؛ مثلاً برای درس تقسیم باید قبلاً جمع و تفریق و ضرب را یاد بگیرد.

۲۷۸. تقسیم هدف به فرایندی و فراورده ای

۲۷۹. باید محتوای آموزشی را تحلیل و جزء جزء کرد. البته هدفگذاری کلی با مانیست؛ اهداف جزئی را فقط ما تعیین می کنیم. برنامه ریزی راهبردی و کلان دیگران را ما به صورت عملیاتی اجرا می کنیم.

۲۸۰. سلسله مراتب هدف های آموزشی در حوزه عاطفی بر اساس اصل درونی سازی

۱. دریافت و توجه:

- آگاهی

- میل به پذیرش
- توجه انتخابی یا کنترل شده
- ۲. پاسخ دادن (علاقه)

- رضایت به پاسخ‌دهی (اجابت و اطاعت)

- میل به پاسخ‌دهی [داوطلبانه پاسخ می‌دهد و احساس رضایت می‌کند].
- خرسندی در پاسخ‌دهی [آمیخته با هیجان، لذت، خوشی و ذوق یا مسرت است]

۳. ارزشگذاری

- پذیرش یک ارزش
- ترجیح دادن یک ارزش
- تعهد یا سرسپردگی

۴. سازمان دادن

- درک مفهوم یک ارزش
- سازمان دادن به یک نظام ارزشی

۵. شخصیت پذیرفتن به وسیله مجموعه‌ای از ارزشها: تبدیل نظام ارزشی به صورت یک سبک زندگی یا یک دیدگاه فلسفی پایدار برای زندگی.

- آمایه کلی: یک تعامل تعیین کننده که به فرد یک جهت‌گیری اساسی می‌دهد تا جهان پیچیده اطراف خود را منظم کند و با انعطاف‌پذیری و ثبات کافی در آنها عمل کند. او می‌تواند در باره مسائل و مشکلات، با توجه به ویژگیهای خاص خودشان، به طور مؤثر عمل کند.

- شخصیت پذیرفتن: بالاترین سطح فرایند درونی‌سازی است که فرد یک فلسفه پایدار زندگی برای خود ایجاد می‌کند.

۲۸۱. روش‌های ارائه تدریس:

۱۵۹. مسائل عمومی تدریس:

۲۸۲. ارائه در هنگام شروع (مهارت شروع کلاس):

۲۸۳. الف) شرایط مشترک جلسه اول و غیر اول:

۲۸۴. با نیت الهی به تعلیم شاگردان پردازد.

۲۸۵. سر وقت به کلاس برود. با این کار، برای علم و متعلم ارزش قایل شده است.

۲۸۶. ابزار و لوازم آموزشی لازم را به همراه داشته باشد.

۲۸۷. بدون هماهنگی و در زدن وارد کلاس نشود؛ چون گاهی خودش ضایع می‌شود.

۲۸۸. با آراستگی کافی در کلاس درس حضور یابد. آراستگی ابزاری برای جذب است. زینت معلمی نباید از سطح کلاس بالاتر باشد. هر چیزی که بین معلم و شاگرد فاصله بیندازد از قبیل سطح و تیپ، خوب نیست.

۲۸۹. پس از ورود، با شور و نشاط سلام و احوال‌پرسی کند. ضمناً این شور و نشاط باید برای همیشه حفظ شود. به درس همواره علاقه داشته باشد. به قول

استرانبزرگ خود انگیزه و نشاط معلم بهترین راه برای ایجاد انگیزه در شاگردان است.

۲۹۰. با متانت باشد. لباس او گشاد و بلند باشد و حتی المقدور سفید و روشن باشد. عطر او تند نباشد.

۲۹۱. با کیف مناسب بروند نه کیف خرید یا بازاری یا بانکی. با کفش مناسب باشد؛ نعلین برای کلاس مناسب نیست. محاسن و موی او منظم باشد. انگشتر و مویایل و زنگ آن مناسب باشد. انگشتر زیادی خوب نیست.

۲۹۲. شروع با بسم الله الرحمن الرحيم. لطفاً خطبه‌خوانی طولانی نداشته باشید.

۲۹۳. مناسب فرهنگی را با حدیث یا مانند آن اشاره کند. از احادیث استفاده صرفاً ابزاری و مجلس داغ کن استفاده نکنید؛ بهتر است در صورت اقتضای بحث با تطبیق و تمثیل بموقع از پیامهای اخلاقی حدیث و آیات استفاده کنید و به طور غیرمستقیم باشد. مطالب کلاس باید در خدمت احادیث باشند نه بر عکس.

۲۹۴. حضور و غیاب کند.

۲۹۵. عنوان درس را روی تابلو بنویسد.

۲۹۶. اهداف کلی (شناختی، رفتاری و عاطفی درس را به منظور جلب مشارکت شاگردان، مطرح کند.

۲۹۷. بحث را طرح کند.

۲۹۸. ب) مهارت شروع جلسه اول:

۲۹۹. رعایت شرایط مشترک برای شروع هر جلسه.

۳۰۰. بانی الهی و اخلاص تدریس را آغاز کند و با توکل بر خدا، برای شاگردان اظهار امیدواری کند که در این دروه موفق شوند.

۳۰۱. بعد از سلام و احوال‌پرسی، اگر تعداد کلاس برادران کم هستند، به همه دست بدهد. بنابراین سلام از طریق کلامی و چشمی و (دست دادن در صورت همجنس بودن) صورت گیرد. از نظر دین ما، همیشه وارد شونده سلام می‌کند.

۳۰۲. معارفه داشته باشد. خودش را به اندازه کافی و مناسب معرفی کند. از لحاظ شخصیتی و شخصی خود را معرفی کند. از لحاظ شخصیتی به آن دسته از سوابق علمی و پژوهشی و احیانا مدیریتی که اعتمادآور است اشاره کند. اگر سابقه کافی ندارد، شاید با سکوت و طفره باید برگزار کنید. اما از لحاظ شخصی هر چه سن و سطح شاگردان پایین باشد، معرفی باید خلاصه‌تر باشد و زیاد اطلاعات ندهید.

۳۰۳. ارزشیابی تشخیصی (آغازین) داشته باشد تا پیش‌نیازها و میزان آموخته‌های فرد نسبت به این درس را تشخیص دهد.

۳۰۴. مقررات کلاس، بیان انتظارات، روش خاص خود در تدریس و ارزشیابی و اینکه آیا ارزشیابی شفاهی است یا کتبی، توضیح داده شود.

۳۰۵. معرفی موضوع درس و اهمیت و فواید آن،^۱ بیان سرفصلها و منابع، معرفی مؤلف و صاحب‌نظران در این علم.

۳۰۶. ارائه کلیات به صورت گشتالتی به منظور فایله‌بندی ذهن فراگیران. طبقه‌بندی علماء از علوم به همین امر اشاره دارد.

۳۰۷. چنان که در شماره قبل اشاره شد، مسائل کلی درس را به صورت ساختارمند و در کم‌ترین زمان ارائه می‌دهیم. این کار چند فایده دارد:

۳۰۸. الف) فراگیران با ساختار نظام‌مند مباحث آشنا شوند و به یک پیش‌سازمان‌دهنده مناسبی دست یابند؛ به طوری که هر جلسه انتظار خاص مطالب در او پیدا شود.

۳۰۹. ب) تسلط علمی و اعتبار و سندیت معلم را دریابند. گاهی اولین استاد در یک مجموعه، تصور شاگردان نسبت به کل مجموعه را شکل می‌دهد.

فراگیران معمولاً تصویری که در جلسه اول از معلم دریافت کردند را عوض نمی‌کنند و در صورت بد بودن، فرصت اصلاح به معلم نمی‌دهند. بدین

ترتیب، یک برجسب ناجور و پایداری به او می‌زنند.

۳۱۰. ج) از لحاظ هیجانی و عاطفی ارتباط خوبی بین معلم و شاگرد ایجاد شود. این ارتباط بسیار ماندگار و پرتأثیر است.

۳۱۱. ج) مهارت شروع جلسات دیگر:

۳۱۲. رعایت شرایط مشترک برای شروع هر جلسه

۳۱۳. از محتوای جلسه قبل، ارزشیابی کنند تا مرور شود.

۱۶۰. حل مسئله:

۳۱۴. مسئله را به عنوان انحرافی از یک قاعده می‌دانند. اساساً حل مسئله با تصمیم‌گیری تفاوت دارد. مشکل زمانی رخ می‌دهد که چیزی آن گونه که باید باشد، نیست: چیزی از قاعده اش منحرف می‌شود؛ و چیزی غلط پیش می‌رود. تصمیم‌گیری نمایانگر انتخاب میان چند جایگزین متفاوت است. تصمیم‌گیری نیازمند طرح چنین پرسش‌هایی است: «من باید

چه رایانه‌ای بخرم؟» حل مسئله برای چنین جملاتی مورد نیاز است: «رایانه ام کار نمی‌کند

۱.

۱ - برخی بچه‌های ما هنوز فایده ریاضی را نمی‌دانند. علم موجب می‌شود زیست معنوی انسان بهتر تحقق یابد.

۳۱۶. حل مسأله بخشی از تفکر است. حل مسأله که پیچیده‌ترین بخش هر عملیات فکری تصور می‌شود، به عنوان یک روند مهم شناختی تعریف می‌گردد که محتاج تلفیق و مهارت‌های بنیادین و معمولی است

۳۱۷. (گلدشتاین و لواین، ۱۹۸۷).

۳۱۸. حل مسأله وقتی مطرح می‌شود که یک موجود زنده یا یک سامانه هوش مصنوعی نداند که برای رفتن از یک موقعیت به موقعیت دیگر باید چه مسیری را بپیماید. این نیز خود بخشی از روند یک مسأله بزرگ‌تر است که یافتن مسأله و شکل‌دهی مسأله بخشی از آن می‌باشد

۳۱۹. گام‌های حل مسأله

۳۲۰. فهم مسأله : در این مرحله می‌باید درک کاملی از مسأله در ذهن خواننده بوجود آید. این یعنی باید بفهمیم مسأله چه معلوماتی بما داده‌است و چه مواردی را از ما خواسته است

۳۲۱. انتخاب روش در این مرحله با استفاده از درکی که از مسأله در ذهن ما وجود دارد یکی از روشهای حل مسأله مناسب با این مسأله را انتخاب می‌کنیم

۳۲۲. ۱۳ اجرای روش : حال که روش مناسب را انتخاب کردیم آن را اجرا می‌کنیم

۳۲۳. ۱۴ بازگشت به عقب : جوابهای بدست آمده را با صورت مسأله مقایسه کرده و یکبار دیگر مراحل بالا را مرور می‌کنیم تا مطمئن شویم قسمتی از مسأله را اشتباه نرفته یا جا نینداخته باشیم

۳۲۴. یکی از روش‌هایی که ما را در مرحله فهم مسئله یاری می‌دهد و کمک می‌کند تا مسئله به خوبی و نگاه سیستمی تحلیل شود، تحلیل مسئله با رویکرد آیسبرگ است

۳۲۵. حل مسئله:

۳۲۶. این چک لیست، نمایانگر روشی جامع برای حل مسئله است که نخستین بار توسط کپنر و ترگو در کتاب مدیریت نوین عقلانی معرفی شد .

برای حل مشکلاتی رایج همچون کاهش انگیزه، بدیهی است که باید راه حل‌هایی سریع و آزموده شده را پیش از تبدیل شدن آنها به مشکلاتی پر هزینه و بلند مدت بیابیم. یافتن راه حل‌های سریع برای مشکلات پیچیده کار ساده‌ای نیست. ممکن است مجبور باشید تا راه حل چنین مشکلاتی را در چندین مسیر بیابید. در اینجا، سریع عمل کردن، بیش از آنکه خوب باشد، مضر است. روش کپنر - ترگو امکان حل مسایلی پیچیده مانند این که چرا انگیزه کارکنان پایین است، چرا میزان فروش کاهش یافته است، چرا میزان شکایات افزایش یافته است و یا چرا وضعیت مقررات صنعتی وخیم تر شده است را میسر می‌سازد .

۳۲۷. مزایا:

۳۲۸. این فرآیند :

- سیستماتیک و دشوار است؛

۳۳۰. - نشان می دهد که چگونه باید مسئله ای را حل کرد

۳۳۱. - اجازه می دهد تا بدون دانستن ریشه مسئله، به سراغ حل آن نرویم

۳۳۲. - آزمودن علل مختلف را میسر می سازد

۳۳۳. - برای مشکلات پیچیده و دشوار، کارآمد است

۳۳۴. معایب

این فرآیند :

۳۳۵. - زمان بر است؛

۳۳۶. - متکی به تحقیقات و ارزیابی هایی جامع است؛

۳۳۷. - نیازمند فعالیت مستمر جستجوی اطلاعات است .

۳۳۸. چک لیست اقدام

۳۳۹. ۱ مسئله را تعریف کنید

۳۴۰. دقیقاً مشخص کنید که چه چیزی غلط پیش رفته است. تحت تأثیر کسانی که می گویند راه حل ها را در اختیار دارند

قرار نگیرید. سعی کنید با توجه به علایم موجود در اطلاعات آماری، جلسات، برنامه ها، گزارش ها و نامه ها، مسئله را

شناسایی کنید. مثلاً ممکن است حجم بالای شکایات به دلیل کارآیی نداشتن دستگاه ها، بسته بندی ضعیف، غیبت

کارکنان، آموزش ضعیف کارکنان، ایرادها و نقایص محصولات، نبودن بازاریابی صحیح یا دیگر عللی باشد که به سرعت

نمایان نمی شوند. تعریف دقیق مسئله مهم است زیرا در غیر این صورت، شما به راه حل غلطی خواهید رسید و نمی توانید

به سؤالات طرح شده پاسخ روشنی بدهید .

۳۴۱. ۲ اطلاعات مناسب را گردآوری کنید

۳۴۲. این گامی کلیدی است و نیازمند تمامی عواملی است که می توانند بر یک مسئله تأثیرگذار باشند. به جزئیات افراد،

فعالیت ها، فرآیندها، تجهیزات، سیستم ها، جداول زمانی و شرایطی بپردازید که در آن شرایط مسئله رخ داده است .

پرسش های زیر را مطرح کنید :

۳۴۳. ■ مشکل چیست؟ مانند بهره وری در سطح فروشگاه ها؛

۳۴۴. ■ چه چیزی مشکل نیست؟ تجهیزات و شرایط کاری؛

۳۴۵. چه تفاوتی در قبال این مشکل وجود دارد؟ زمان شروع؛

۳۴۶. چه کسانی تحت تأثیر هستند؟ کارکنان فروشگاه؛

۳۴۷. چه کسانی تحت تأثیر نیستند؟ فروشندگان، کارکنان اجرایی؛

۳۴۸. چه تفاوت هایی میان افرادی وجود دارد که تحت تأثیر هستند؟ افزایش مستمر غیبت از محل کار؛

۳۴۹. چه چیزهایی تحت تأثیر این مسئله قرار دارند؟ شکست در تحقق اهداف تولید، مهلت های زمانی، شرایط کیفی؛

۳۵۰. چه چیزهایی تحت تأثیر نیستند؟ ظرفیت دستگاه ها؛ مهارت ها؛

۳۵۱. چه چیزی به صورت مجزا تحت تأثیر قرار گرفته است؟ عدم همکاری؛

۳۵۲.

۳۵۳.

۳۵۴. ۳ علل احتمالی را مشخص کنید

۳۵۵. معمولاً، علل مرتبط با افراد، سیستم ها و یا تجهیزات هستند. مراقب باشید ابزاری را که کارآیی دارند، کنار نگذارید.

سؤال «چه چیزی از قاعده منحرف شده است؟» به شما در شناخت علت ها کمک می کند .

۳۵۶. مسئله برای نخستین بار چه زمانی رخ داد؟ ۶-۷ هفته پیش؛

۳۵۷. چه زمانی وجود نداشت؟ قبل از آن؛

۳۵۸. چه چیزی عوض شده است؟ معرفی تیم های جدید کاری؛

۳۵۹. چه تغییراتی مناسب هستند؟ روش های نوین کاری .

۳۶۰. ۴ راه حل احتمالی را مشخص کنید

۳۶۱. وقتی توانستید علت احتمالی مسئله را مشخص کنید، باید فرضیات خود را تست کنید تا ببینید واقعاً به دنبال چه هستید و

چگونه می توانید درست بودن آنها را اثبات کنید. همیشه علت یک مسئله، همان موضوعی است که باعث انحراف از

یک قاعده می شود. همچنین باید ببینید که چه اثراتی به وقوع نپیوسته اند .

۳۶۲. چه تغییراتی مناسب هستند؟ روش های نوین کاری؛

۳۶۳. این امر به چه عللی بوده است؟ آیا طرح جدیدی وجود دارد؟ عدم مشاوره؟ آموزش ناکافی؟ برتری برخی افراد

خاص؟ اجرای شتابان

۳۶۴. برای حل مسئله:

۳۶۵. ■ بایدها

۳۶۶. - ماهیت دقیق مسئله را تعریف کنید .

۳۶۷. - تا حد امکان، اطلاعات مناسب را جمع آوری کنید .

۳۶۸. - پرسش هایی مناسب را مطرح کنید: چطور، چگونه، چرا و چه کسی؟

۳۶۹. - اصل مهم منفی ها یا مخالف ها را همیشه در ذهن داشته باشید: چرا نه؟ چه زمانی نه؟ چه کسی نه؟

- علل احتمالی را نسبت به اطلاعات گردآوری شده بیازمایید .

۳۷۰. - اطلاعات گردآوری شده را برای ارزیابی های بعدی نزد خود نگه دارید .

۳۷۱. نبایدها:

۳۷۲. - بدون سند و مدرک، به سراغ راه حل های به ظاهر درست نروید .

۳۷۳. - ایده ها را خیلی سریع بررسی نکنید

۳۷۴. ۵ (علل احتمالی را بیازمایید

۳۷۵. به اطلاعاتی بازگردید که در مراحل ۱ تا ۴ جمع آوری کرده اید و آنها را تست کنید. اگر علت یافت شده، دارای همخوانی مناسب با نحو، زمان و مکان رخ دادن مسئله است، ببینید که چه کسانی تحت تأثیر رخ دادن آن قرار گرفته اند .

۳۷۶. ۶ (به یک راه حل جامع برسید

۳۷۷. ممکن است راه حل های احتمالی زیادی وجود داشته باشند. برخی از آنها مناسب تر و بهتر از بقیه هستند. در اینجا است که باید از تجزیه و تحلیل مسئله به سراغ روش تصمیم گیری بروید .

۳۷۸. ۷ (تصمیم بگیرید

۳۷۹. راه حل های احتمالی را شناسایی و عواقب و پیامدهای اجرای هر یک را بررسی کنید. آزمودن راه حل ها نسبت به علت ها، ساز و کار برای انجام این کار است. روش دیگر، هم اندیشی گروهی است. بهترین جایگزین ها را انتخاب و طرحی مناسب را تدوین کنید که نشانگر جدول اقدامات و برنامه های شما است .

۳۸۰. ۸ (بر نتایج نظارت کنید

۳۸۱. تغییراتی را که در اثر اجرای راه حل شما رخ می دهند، بررسی کنید. نظارت کنید و ببینید تغییرات چه اثراتی بر اقداماتی دارند که شما انتخاب کرده اید و بالعکس .

۳۸۲. روشهای حل مساله

۳۸۳. ۱ جستجو برای الگو :

۳۸۴. همواره کار حل مساله را با نوعی ادراک شهودی از مساله شروع می کنیم و با بررسی چند حالت خاص به سوی الگوسازی برای حل کامل آن جلو می رویم .

۳۸۵. ۲ رسم شکل :

۳۸۶. در هر مساله ای که امکانپذیر باشد رسم یک شکل (اعم از هندسی یا یک نمودار و غیره) می تواند در یافتن حل مساله الهام بخش باشد و رابطه بین اجزا مساله را بهتر نمایان می سازد .

۳۸۷. ۳ صورتبندی مساله معادل :

۳۸۸. در بخش قبل دیدیم که گام نخست در حل مساله عبارت است از جمع آوری داده - جستجو - فهمیدن مساله - برقراری ارتباط بین اجزا - حدس زدن و تجزیه تحلیل . ولی اگر همه این کارها به روش معقولی میسر نباشد چه کنیم؟ یعنی اینکه ممکن است کارهای محاسباتی خیلی پیچیده باشد و یا به سادگی نتوانیم حالت‌های خاصی را مطرح کنیم تا به بینش لازم برسیم. آنچه در چنین شرایطی توصیه می شود این است که مساله را با مساله ای معادل ولی ساده تر جایگزین کنیم. راه کلی در این گونه معادل سازی به بینش و تجربه های عمومی باز می گردد ولی کارهایی از قبیل دستکاریهای جبری یا مثلثاتی و تفسیر مجدد مساله با زبانی دیگر می تواند موثر باشد .

۳۸۹. ۴ تغییر مساله :

۳۹۰. در بعضی مسائل می توانیم مساله مورد نظر را به مساله دیگری تبدیل کنیم . این دو مساله لزوما معادل یکدیگر نیستند

۳۹۱. ولی حل مساله دوم حل مساله اول را نتیجه می دهد .

۳۹۲.

۵انتخاب نمادهای مناسب :

۳۹۳. از نخستین گامها در حل مساله های ریاضی تبدیل مساله به صورتی نمادین می باشد. در انتخاب نمادها باید هر ایده کلی را ملحوظ داشته و آن را با نمادی بیان کنیم. بی دقتی در انتخاب نمادها ممکن است به از بین رفتن یا مبهم شدن بعضی از روابط منجر شود .

۳۹۴. ۶ استفاده از تقارن :

۳۹۵. وجود تقارن در یک مساله موجب می شود که با عملیات کمتری مساله را به جواب برسانیم .

۳۹۶. ۷ تجزیه به حالت‌های ساده تر :

۳۹۷. گاهی اوقات می توان یک مساله را به تعدادی مساله ساده تر و کوچکتر تبدیل کرد که هر کدام از این مسائل ساده تر را می توان جداگانه در نظر گرفت .

۳۹۸. ۸ کار عقب رونده :

۳۹۹. کار عقب رونده یعنی اینکه نتیجه مورد نظر را مفروض گرفته شروع به استنتاج هایی از آن کنیم تا به یک مساله حل شده برسیم. در این صورت گامهای معکوسی را در نظر بگیریم تا به نتیجه مطلوب دست پیدا کنیم .

۴۰۰. ۹ بررسی نقیض :

۴۰۱. استفاده از تناقض یعنی مفروض گرفتن نادرستی حکم و با استنتاج به نتیجه نادرست یا متناقضی رسیدن از روشهای آشنا در ریاضیات است .

۴۰۲. ۱۰ زوجیت :

۴۰۳. ایده ساده زوج و فرد بودن یکی از ابزارهای بسیار قوی در حل مساله است که کاربردهای وسیعی دارد .

۱۱ بررسی حالت‌های حدی :

۴۰۴. در برخورد اولیه با مساله بعضی اوقات تغییر دادن پارامترها بین حدهای پایین و بالای ممکن آنها ایده هایی برای حل مساله به همراه خواهد داشت .

۴۰۵. ۱۲ تعمیم :

۴۰۶. معمولا ساده سازی یک مساله راهگشای حل آن است. اما در بعضی موارد حالت تعمیم یافته مساله سهل تر قابل حل است و حالت مورد نظر را می توان به عنوان یک حالت خاص نتیجه گرفت. در واقع ایده تعمیم و در کنار آن مجرد سازی ویژگی خاص ریاضیات نوین است .

۴۰۷. مفاهیم کلیدی در حل مساله

۴۰۸. حل مساله منعکس کننده یک رویکرد مثبت نسبت به زندگی است . و نقطه مقابل درماندگی محسوب می شود.

۴۰۹. حل مساله یک فرایند است نه نتیجه

۴۱۰. حل مسئله یک فرایند تجویزی است که در موارد گسترده کاربرد دارد.

۴۱۱. تمرین عملی :

۴۱۲. برای تمرین گام های حل مساله مشکلی را که اخیرا در زندگی برایتان پیش آمده بود در نظر بگیرید و سعی کنید تمام های گام های فوق را طی نمایید.

۴۱۳. تعریف مشکل:

۴۱۴

..... ۴۱۵

.....
.....
..... ۴۱۶. راه حل های مختلف :

..... ۱ ۴۱۷

..... ۲ ۴۱۸

..... ۳ ۴۱۹

..... ۴۲۰. معایب و مزایای راه حل ها:

..... ۴۲۱. راه حل ۱:

..... ۴۲۲. معایب

..... ۴۲۳. مزایا

..... ۴۲۴. راه حل ۲:

..... ۴۲۵. معایب

..... ۴۲۶. مزایا

..... ۴۲۷. راه حل ۳:

..... ۴۲۸. معایب

..... ۴۲۹. مزایا

..... ۴۳۰. انتخاب بهترین راه حل:

..... ۴۳۱

..... ۴۳۲. راه حل ۳:

۴۳۳. معایب

۴۳۴. مزایا

۴۳۵. انتخاب بهترین راه حل:

۴۳۶.

۴۳۷. مهارت تصمیم گیری:

۴۳۸. تصمیم گیری خوب همیشه آسان نیست و در بسیاری از مواقع ما ترجیح می دهیم در مورد برخی مسایل خاص تصمیم گیری نکنیم. همه تصمیم هایی که می گیریم پیامدها خوب یا بد دارند. بنابراین در مورد تصمیم گیری در خصوص مسایلی که مطمئن نیستیم و ممکن است پیامدهای بدی داشته باشند، دودل هستیم. تصمیم گیری مستلزم مسئولیت پذیری است و خیلی از مردم برای فرار از این مساله از تصمیم گیری خود داری می کنند. اما اگر ما با فرایند تصمیم گیری درست و عواملی که بر تصمیم گیری ما تاثیر می گذارند، آشنا شویم، این کار چندان هم دشوار نخواهد بود

۴۳۹. مهارتهای لازم برای تصمیم گیری موثر:

۴۴۰. برای تصمیم گیری موثر مهارتهای زیر ضروری می باشند:

۴۴۱. مهارتهای تفکر خلاق و انتقادی

۴۴۲. مهارتهای حل مساله

۴۴۳. مهارتهای جمع آوری اطلاعات

۴۴۴. مهارتهای ارزیابی پیامدها

۴۴۵. مهارتهای ارزشیابی اطلاعات

۴۴۶. مهارتهای تجزیه و تحلیل برای بررسی خطرات احتمالی

۴۴۷. تصمیم گیری مستلزم سه عامل اساسی است:

۴۴۸. مشکل یا موقعیتی که درباره آن لازم است تصمیم گیری شود

۴۴۹. شخصی که تصمیم می گیرد

۴۵۰. عوامل فرعی که بر تصمیم گیری تاثیر می گذارند.

۴۵۱. مساله یا موقعیت شامل عناصر مختلفی است که از موقعیتی به موقعیت دیگر فرق می کنند. این عناصر عبارتند از:

۴۵۲. میزان دشواری مساله: از ساده تا پیچیده

۴۵۳. میزان مشخص بودن مساله: از مشخص تا نامشخص

۴۵۴. میزان قطعیت در مورد پیامدهای مساله: از اطمینان تا عدم اطمینان

۴۵۵. در پایان اشاره می کنم که سعی کنید یک مساله را در صورت امکان به چند روش حل کنید. این کار باعث بهبود سرعت و خلاقیت شما در حل مسائل دیگر می شود. روشهای مختلف حل مساله بخشهایی از زوایای پنهان مساله را برای شما آشکار می کند

۱۶۱. تعریف روش اکتشافی (discovery learning)

۴۵۶. این روش را برونر، یک روان شناس آمریکایی، مطرح کرده است. او در پاسخ این سؤال که چگونه می توان بهتر و بیشتر آموخت، به این نتیجه رسید که فرد را باید با مسئله رو به رو کند تا خود به کشف پردازد. این روند جست و جوی گری و کاوش را اکتشاف می گویند.

۴۵۷. معلم با تسلط بر فرایند یادگیری و ساختار آن، حرکت فراگیران را از مقدمات به سوی نتیجه تسهیل می کند تا شاگردان با یک نگاه تیز و ژرف موضوع را درک کنند. این درک، پاداش مؤثری است که رضایت خاطر و تقویت رفتار او را فراهم می کند.

۴۵۸. تعریف دیگر:

۴۵۹. شیوه ای است که دانش آموز بر اساس راهنمایی معلم، مفهوم یا مسئله ای را به طور انفرادی بررسی، مشاهده و مطالعه می کند و مورد آزمایش قرار می دهد. سپس از اطلاعات حاصل شده، نتیجه گیری می کند تا به استنباط کلی برسد.

۴۶۰. ویژگی های روش اکتشافی:

معلم شرایط را برای کشف روابط و حل مسئله فراهم می کند.

محیط آموزشی باید کاملا آرام و دور از اضطراب و تنش باشد و آزادی بیان حاکم باشد.

معلم یک یا چند سؤال مطرح می کند تا فراگیران با فعالیت خودشان راه حل را پیدا کنند.

برخلاف روش استفهامی و حل مسئله، یادگیری اتفاقی و تصادفی است.

برای دوره های عالی مناسب است و رضایتمندی دانش پژوهان را جلب می کند.

معلمان کارآموزده و توانا می توانند آن را اجرا کنند؛ در غیر این صورت، کلاس به بی نظمی کشیده می شود.

معلم شرایط و وضعیت یادگیری را مساعد می کند تا خود شاگرد به کشف روابط و حل مسائل نایل آید.

شاگرد آموخته های خود را در زندگی واقعی می یابد.

به تفاوت های فردی توجه می شود.

فراگیر پی می برد که دانش بشری آزمایشی و غیر قطعی است و ممکن است دانش جدیدی جایگزین شود.

فراگیر برای کاربرد نتایج در موقعیت های جدید آماده تر می شود.

دانشجو از بررسی جزئیات، نتیجه کلی استنباط می کند تا در موقعیت های جدید به کار گیرد. فراگیر همواره از قیاس و استقراء استفاده می کند.

۴۶۱. مراحل تدریس اکتشافی:

مسئله مورد نظر را مشخص کنید.
راه حل هایی را برای حل مسئله یا تحلیل موضوع پیش بینی کنید.
راه حل پیشنهادی را مورد آزمایش قرار دهید.
نتیجه گیری کنید.
نتیجه را در موقعیت های مختلف به کار ببرید.
سرانجام به قوانین عملی و قابل تعمیم برسید.
مثال: «یکون» چه صیغه ای است؟

۴۶۲. نقش معلم در روش اکتشافی:

نظارت و راهنمایی بحث درسی
نحوه جمع آوری اطلاعات (مطالعه، مشاهده و بررسی منابع علمی را یاد دهد).
فنون کشف
فرصت کافی به دانش پژوهان برای کاوش داده شود.

۴۶۳. محاسن روش اکتشافی:

کسب بصیرت و تأثیر آن در زندگی
کسب لذت در اثر کشف روابط شبکه ای بین رویدادها یا مفاهیم.
سر و کار با وسایل آموزش دیداری و شنیداری تنوع و علاقه ایجاد می کند.
فراگیری می برد که دانش بشری جنبه آزمایش و غیرقطعی دارد و ممکن است دانش جدیدی جایگزین شود.

۴۶۴. محدودیت های روش اکتشافی:

روش اکتشافی نیاز به وقت بیشتری دارد.
تعداد فراگیران در کلاس باید کم باشد.
نظارت معلم حتمی است؛ چون دانش آموز کندذهن نسبت به تیزهوش ممکن است در درک روابط بین مفاهیم و تحلیل دچار مشکل شود.

۴۶۵. موانع و آفات روش اکتشافی:

عادت ها
سکون و ناکارآمدی
ترس از مورد استهزاء قرار گرفتن
تقلید از افکار نادرست قبلی
نقد و انتقاد زودرس

۴۶۶. محدودیت های روش اکتشافی:

برای شاگردان خردسال کار آیی ندارد؛ چون آنها تجربه و حوصلی کافی ندارند.

۱۶۲. روش پرسش و پاسخ:

۴۶۷. تعریف روش پرسش و پاسخ:

برای مرور مطالب تدریس شده قبلی
برای ارزشیابی میزان درک فراگیر از مفهوم مورد نظر
برای تشویق به تفکر در باره مفهومی جدید

۴۶۸. چند نوع پرسش و پاسخ داریم؟ (۱)

به اعتبار محل:

۴۶۹. الف) بی محل

۴۷۰. ب) بجا و بهنگام

۴۷۱. ج) قبل از محل

۴۷۲. د) بعد از محل

۴۷۳. چند نوع پرسش و پاسخ داریم؟ (۲)

به اعتبار سهولت و دشواری (سطح پردازش اطلاعات)

۱. حافظه ای

۲. ترجمه ای

۳. تفسیری

۴. کاربردی

۵. تحلیلی

۶. نقد و ارزشیابی

۷. ترکیبی

۴۷۴. پرسش بسیار خوب کدام است؟

پرسشی که فعالیت طلب باشد.
پرسشی که در مرز دانش طلاب باشد و آنها را ارتقاء دهد.

۴۷۵. محاسن روش پرسش و پاسخ:

حس یادگیری را تحریک می کند.

توجه فراگیران را جلب می کند.

هنر «نه» گفتن را نشان می دهد.

۱۶۳. روش توضیحی:

تعریف: روش توضیحی (Expository method): روشی است که معلم به صورت مستقیم همه اطلاعات لازم را از طریق یک متن
به فراگیران انتقال می دهد. مانند سخنرانی در سالن های اجتماعات یا تدریس کتاب های درسی.

این روش، معمولاً با روشهای دیگر تلفیق می شود.

ویژگیهای روش توضیحی:

خود معلم همه چیز را به صورت آماده به فراگیر تقدیم می کند.
با یک متن و جزوه و مانند آن انجام می شود.
معلم نکات مبهم و مشکل را توضیح می دهد.

محاسن روش توضیحی:

معلم می تواند، مجموعه کامل و منسجمی از اطلاعات را به فراگیر منتقل می کند.
شاگردان از نوع و روش سازماندهی معلم استفاده می کنند؛ هر چند خودشان تجربه نداشته باشند.

محدودیت ها و معایب روش توضیحی:

مطالب حاضر و آماده است و دانشجو در کشف حقایق فعال نمی شود.
دانشجو مجبور است مطالب را به زور تکرار کند.
به عقیده برخی، اکتفاء به این روش نوعی شاگردکشی است.

مراحل روش توضیحی:

اول: جهت دهی:

بیان هدف درس و سطح عملکرد، نشان دادن رابطه درس حاضر با درسها و تجارب قبلی فراگیران، تعیین تکالیف
دانشجویان

دوم: ارائه توضیح: تشریح مفاهیم با مثال کافی
سوم: تمرین منظم: بهتر است فراگیران تمرین ها را با همیاری انجام دهند.
چهارم: تمرین مستقل برای منزل تعیین می شود.

۱۶۴. روش سقراطی:

تعریف روش سقراطی: روشی برای مباحثه است که بر اساس سوال و جواب متوالی و هدفمند بنا شده باشد به طوری که با اختیار موضع طرف مقابل، ابتدا موافقت و همراهی او جلب شود و سپس تناقضات استدلال های او آشکار شده و با استفاده از موضع خود شخص، مدعایش رد شود.

برخی: روش او را باید اکتشافی نامید؛ او می خواست مخاطب را کاوشگر بار بیاورد.

هدف اصلی: ایجاد بصیرت (insight) و توان استفاده از چشم روح (eyes of the soul)

فواید روش سقراطی

دنیای بی پرسش دنیای بی اخلاقی می شود و به خشونت و جنگ کشیده می شود. انسانها با زندگی روزمره غافل شدند و مسائل مهم را جدی نمی گیرند.

مقابله با جزم اندیشی بی اساس: کشف جهل حتی در مواردی که احتمال جهل نمی دهیم.

ویژگی های روش سقراطی:

پرسش مهم تر از پاسخ است.
پرسش مداوم و تعمیق تدریجی و نفوذ به عمق مطلب
تلاش برای کشف خطای مخاطب

اثبات جهل و نیازمندی مخاطب به حقیقت شناسی
پیگیری سماجت آمیز تا رسیدن به حقیقت
اهمیت دادن به کشف حقیقت
حالت استقرائی دارد و از کم تر کلی به کلی تر می رسد و از جزئیات رو به سوی کلی می رود.
از یک سؤال عادی شروع می شود مثلا معنای عدالت و تقوی.
دنبال بهانه ای برای بحث می گردد.

این روش در چه مواردی استفاده می شود؟

موضوعاتی که ما درباره شان معلومات لازم برای رسیدن به نتیجه صحیح را داریم، اما به واسطه آشفته گی فکری و تحلیل نکردن موضوع نتوانسته ایم از این معلومات به بهترین نحوه منطقی استفاده کنیم.

۴۷۶. مسئله چیست؟

مسئله، یک مجهول یا چند مجهول به هم مرتبط است که از چند معلوم به وجود آمده است و اطلاعات و تجربیات بالفعل ما نمی تواند آن را فوراً حل کند؛ بلکه باید اطلاعات مرتبط را جمع آوری کرده، پردازش مناسبی در آنها داشته باشیم تا آن مسئله را حل کنیم.
جواب مسئله به صورت آشکارا موجود نیست.
مسئله باید محدود و شفاف باشد. در غیر این صورت، شاید چند مسئله در هم آمیخته باشند و باید تفکیک شوند.

۱۶۵. روش حل مسئله:

۴۷۷. روشی است که در آن فراگیران با راهنمایی استاد، فعالانه تمام مراحل یک فرایند پژوهشی را طی می کنند تا مسئله را حل کنند.

۴۷۸. فرایند روش تدریس حل مسئله ای:

بیان مسئله: معلم مسئله را بیان / تعریف / طرح می کند.
جمع آوری اطلاعات: تمام مدارک و دلایل مربوط به مسئله را جمع آوری و با هم مقایسه می کنیم.
فرضیه سازی: با ترجمه و تفسیر مدارک راه حل ها یا فرضیاتی برای حل مسئله پیشنهاد می کنیم.
آزمون فرضیات: با مقایسه فرضیات، بهترین فرضیه را که بیشتر مورد تأیید دلایل است انتخاب می کنیم.
فرضیه انتخاب شده را به عنوان راه حل موقت مسئله می پذیریم.
نتیجه گیری: بعد از آزمون فرضیه و تأیید آن با دلایل محکم، نتیجه بحث را بیان می کنیم.

۴۷۹. محاسن و برتری های روش حل مسئله:

در دروس مختلف قابل اجراست.
جوانب مختلف مسئله موشکافی می شود (جامع نگری).
رسیدن به نتایج محکم و قاطع
فعال شدن و آفریدن ابتکار
این روش، بر مبنای استاندارد است.

۴۸۰. محدودیت ها یا شرایط روش حل مسئله:

به وقت کافی نیاز دارد.
معلم و شاگردان باید در مورد فرایند پژوهش مهارت داشته باشند.

۱۶۶. روش مباحثه ای

تعریف روش مباحثه ای:

روش مباحثه ای یا بحثی، روشی است که در آن فراگیران با همفکری و تبادل نظر همدیگر با راهنمایی معلم به یادگیری مطالب درس می پردازند.

محاسن روش مباحثه ای:

(۱) تقویت قدرت استدلال و تقویت بیان

(۲) رسیدن به برخی ابتکارات و نکات نو در بحث

(۳) فعال شدن اذهان و خروج از حالت خمودی

محدودیت های روش مباحثه ای:

(۱) در همه دروس قابلیت استفاده ندارد.

(۲) وقت زیادی لازم دارد.

(۳) معلم باید در نظارت و هدایت مباحثه، مهارت داشته باشد.

۱۶۷. طرح درس تدریس پژوهش محور:

۴۸۱. ویژگی های نظام آموزشی آموزش محور محض

۴۸۲. نظام های علمی آموزش محور (By Course) محض که غالب نهادهای آموزشی رایج در کشور ما از آن بهره می برند، چند ویژگی اصلی دارند:

۴۸۳. هدف اصلی آنها، انتقال معلومات به فراگیران است.

۴۸۴. معمولاً قدرت درک مسائل نوظهور را ندارند و می خواهند در وضع موجود باقی بمانند.

۴۸۵. غالباً قدرت حل مسائل را ندارند.

۴۸۶. پویا نیستند.

۴۸۷. نگرش های درجه دوم و تحلیلی به فرآیند تعلیم و تربیت در آنها ضعیف است یا وجود ندارد.

۴۸۸. تعامل چندانی با دیگر نهادهای تعلیم و تربیت (مثل پژوهش، پرورش یا ترویج) ندارند.

۴۸۹. ...

۴۹۰. البته نقد این نظام ها، به معنای نادیده انگاشتن مجاهدت های علمی اشخاص نیست. شخصیت های علمی برجسته در همه

نظام های علمی - تربیتی، بسیار ارزشمند و سزاوار قدردانی فراوانند. ولی بحث ما درباره نظام ها و سیستم های آموزشی رایج و مطلوب است (نه افراد).

۴۹۲. در اینجا به مهم ترین قسمت بحث می‌رسیم. با اینکه واژه آموزش پژوهش گرا یا آموزش محور، استعمال نسبتاً شایعی دارد، ولی هنوز تصویر دقیقی از مفاد آن ترسیم نشده است و هر دسته یا فردی بر اساس پیش فرض های ذهنی خود، برداشتی از آن دارد. در اینجا به بیان مهم ترین رویکردهایی که درباره این مفهوم وجود دارد، می‌پردازیم و پس از شرح مختصر هر یک، مراد خود را از آموزش پژوهش گرا در این نوشتار، مشخص می‌کنیم. اما پیش از این کار. ذکر نکته ای لازم است و آن اینکه، برخی بر سر انتخاب واژه «آموزش پژوهش محور»، یا «آموزش پژوهش گرا» حساس هستند و انتخاب هر یک را دارای مزایا و معایبی می‌دانند. دسته ای معتقدند: انتخاب واژه اول، مناسب نیست؛ چون استقلال آموزش را زیر سؤال می‌برد. ولی برخی، واژه دوم را رساننده نقش مهم پژوهش در آموزش نمی‌دانند. از این رو، بر واژه اول اصرار دارند. ما معتقدیم که واژه اول مناسب تر است و نقش محوری پژوهش در فرآیند آموزش را بهتر می‌رساند که پس از ترسیم معنای آموزش پژوهش محور، این امر روشن تر خواهد شد. اما عده ای به انتخاب این واژه از زاویه دیگری اشکال می‌نمایند و معتقدند که نقش محوری در آموزش و حتی پژوهش، باید به تربیت و پرورش اختصاص داده شود از این رو باید گفته شود: «آموزش تربیت محور». ما دغدغه این عزیزان را می‌ستاییم و نقش مهم تربیت و پرورش در آموزش و پژوهش را انکار نمی‌کنیم، ولی معتقدیم جایگاه آن بسیار بالاتر از محوریت است. تربیت و پرورش، باید روح جاری در همه اجزای نظام تعلیم و تربیت باشد.

۴۹۳. بنابراین، تربیت و پرورش، روح آموزش و پژوهش است؛ پژوهش، محور آموزش و سایر خرده نظام های نظام تعلیم و تربیت است و آموزش، شاخ و برگ و ثمره آن است.

۴۹۴. پس از بیان این نکته، به ذکر مهم ترین دیدگاه ها و رویکردها در مورد ماهیت آموزش پژوهش محور می‌پردازیم:

۱.۴۹۵. نظام آموزشی که نگرش ها، روحیات و مهارت های مورد نیاز در پژوهش را به فراگیران منتقل می‌کند.

۴۹۶. این تصویر، رایج ترین تصور از نظام آموزشی پژوهش محور است؛ یعنی نظام آموزشی که در جریان فرآیند تحصیل و آموزش، امور مورد نیاز در پژوهش را به فراگیران آموزش می‌دهد و در آنها پدید می‌آورد که عمدتاً در سه حیطه خلاصه می‌شوند:

۴۹۷. نگرش ها و بینش های مورد نیاز برای پژوهش، مانند شناخت ماهیت تحقیق و انواع آن، آشنایی با روش های تحقیق و ...

۴۹۸. روحیات لازم و مورد نیاز برای پژوهش، مانند حقیقت جویی، پرسش مند بودن، پشتکار و

۴۹۹. مهارت های مورد نیاز در تحقیق، مانند مهارت جمع آوری و دسته بندی اطلاعات مورد نیاز، فرضیه پردازی، تحلیل محتوا و ...

۵۰۰. در این رویکرد، در تمام سطوح و مقاطع آموزشی، شیوه های تدریس به گونه ای است که فراگیران به مطالعه کتاب های درسی اکتفا نکرده و خود با بررسی منابع موجود در موضوع های درسی، به گسترش دانش خویش می‌پردازند. آنان،

چگونه آموختن و شیوه رسیدن به معلومات مورد نیاز خود را می آموزند و قادر خواهند بود که خودشان به شیوه‌ای علمی دانش خود را توسعه کمی و کیفی بخشند.

۵۰۱. این رویکرد، برای سطوح ابتدایی آموزشی بسیار مناسب است، ولی ادامه آن تا سطوح عالی‌تر آموزشی، کارآیی چندانی ندارد و اصرار بر آن، بیشتر تکرار مکررات برای فراگیر است؛ مگر اینکه به صورت حلقوی و با افزایش عمق و کیفیت، همراه باشد که این امر هم تا حد خاصی ممکن است.

۵۰۲. نظام آموزشی که علاوه بر انتقال امور لازم برای پژوهش به فراگیران، آنها را با نیازها و عینیات پژوهشی جامعه نیز آشنا می‌کند.

۵۰۳. نظام آموزشی در این رویکرد، علاوه بر انتقال بینش‌ها و نگرش‌ها، روحیات و عواطف، و مهارت‌های مورد نیاز برای انجام دادن امور پژوهشی به فراگیران، آنها را با دردهای پژوهشی موجود در جامعه و مرتبط با رشته علمی خود نیز آشنا می‌نماید. این نظام آموزشی، عینیت‌گرا و نیازمحور است و نسبت به حل مسائل پژوهشی جامعه، حساس می‌باشد. این رویکرد، باعث می‌شود که حتی اگر فراگیران، نتوانند در دوران تحصیل به صورت بالفعل، بسیاری از این مشکلات را حل نمایند، ولی همراه با دردها، نیازها و مسائل علمی عینی جامعه خود، رشد علمی نمایند؛ به لحاظ انگیزشی، از انگیزه لازم برای ادامه تحصیل برخوردار باشند؛ نظام آموزشی با نشاط و پویا باشد؛ فراگیران، همواره مسائلی را برای حل، فراروی خود ببینند؛ از عینیت محیط کاری آینده خود کاملاً بریده نباشند و ...

۵۰۴. البته اجرای این روش، دارای ظرافت‌های بسیاری است، از جمله اینکه انتقال این مسائل به فراگیران باید به گونه‌ای انجام شود که آنان را به لحاظ روحی-روانی، دچار آشفتگی ننماید و مانع روند تحصیلی و تعادل و انسجام آن نشود و ...

۵۰۵. نظام آموزشی که شیوه‌ها و محتوای خود را از پژوهش می‌گیرد.

۵۰۶. در این رویکرد، تأکید بر این است که نظام آموزشی، شیوه‌های اجرایی و محتوای خود را از نظام پژوهشی دریافت کند. از این رو سیاست‌ها، خط‌مشی‌های عمده، برنامه‌های کلانی که قرار است اجرا شود، شیوه‌ها و روش‌ها، متون درسی و محتوای آموزشی و ... همه باید ابتدا در فرآیندی پژوهشی به اثبات و تصویب برسند، سپس در نظام آموزشی وارد عدسه اجرا گردند.

۵۰۷. این رویکرد، نگاهی مبتنی بر پژوهش نسبت به موضوع‌های مختلف دارد. در این نوع نگاه، قبل از گرفتن هر تصمیم مهم، به مطالعه وضعیت موجود پرداخته می‌شود و با تجزیه و تحلیل نتایج مشاهدات، به بهترین راه حل‌ها اندیشیده می‌شود؛ به یافته‌های پژوهش‌های قبلی که به موضوع تصمیم‌گیری ارتباط دارند، توجه کافی می‌شود و از آنها برای بهبود وضع موجود استفاده مؤثری به عمل می‌آید. هم‌چنین، تلاش می‌شود تا از نتایج آثار دیگر پژوهش‌گران نیز به نحو شایسته‌ای استفاده شود. یافته‌های جدید نیز با دقت ذخیره شده و مستندسازی منظمی صورت می‌گیرد تا آیندگان از آنها برای پیشبرد کار خود، استفاده نمایند و کار را از ابتدا شروع نمایند.

۵۰۸. نظام آموزشی که مریدان آن پژوهش‌گرند.

۵۰۹. نظام آموزشی در این حالت، از مریدانی استفاده می‌کند که پژوهش‌گرانی بالفعل هستند؛ یعنی در عرصه دانشی که مشغول آموزش آن هستند، دارای فعالیت تحقیقی در عرصه آن دانش نیز هستند. این گونه مریدان، به لحاظ درگیر بودن

فعال با مسائل آن دانش و رویکرد حل مسئله همیشه دارای نشاط علمی هستند و آورده‌هایی تازه برای فراگیران دارند. علاوه بر این، استفاده از این مریبان، یکی از راه‌های مؤثر انتقال روش‌ها و تجربه‌های پژوهشی به فراگیران و الگودهی عملی به آنان می‌باشد.

۵۱۰. نظام آموزشی که در حین اجرا دست به پژوهش می‌زند (مجریان آن پژوهش‌گرند)

۵۱۱. در این رویکرد، مجریان نظام آموزشی، پژوهش‌گرانی بالفعل هستند که با پاره‌ای مسائل و نیازها و سؤال‌های علمی، وارد عرصه آموزش شده‌اند و ضمن اجرای فرآیند آموزش، به دنبال دستیابی به پاسخ پرسش‌های خود نیز می‌باشند یا اینکه به دنبال حل مسائلی در خارج از نظام آموزشی، مثلاً در عرصه صنعت است و برای این مسائل، از توان زیاد فراگیران، استفاده می‌نمایند.

۵۱۲. اقدام پژوهی (پژوهش در عمل)، مورد کاوی، پژوهش‌های میدانی و... از شیوه‌های رایج پژوهش در این رویکرد است.

۵۱۳. نظام آموزشی که هم مجریان و هم مریبان آن پژوهش‌گرند.

۵۱۴. این رویکرد، تلفیقی از دو رویکرد پیشین است و طبعاً مزایای هر دو را با هم دارد.

۵۱۵. نظام آموزشی که فراگیران آن پژوهش‌گرند.

۵۱۶. در این رویکرد، خود فراگیران با تحقیق و پژوهش، به یادگیری علوم و مهارت‌های مورد نیاز می‌پردازند. دوره‌ها و رشته‌های تحصیلی عالی پژوهش‌محور (By Research)، از مصادیق این رویکرد است که ترکیبی از دروس نظری و پروژه‌های تحقیقاتی است. محور اصلی این دوره را پروژه تحقیقاتی تشکیل داده و دروس نظری در راستای نیاز پروژه تحقیقاتی و جهت دستیابی، به حداقل پایه علمی مورد نیاز برای انجام پروژه، تعیین و ارائه می‌شوند. در این روش، به جای تأکید بر آموزش‌های تئوریک و کلاسیک، عمدتاً وزن و اهمیت بیشتری بر انجام پروژه‌های تحقیقاتی در طول دوره تحصیلی فراگیر داده می‌شود و وی در طول دوره، برای به ثمر رساندن نهایی یک پروژه تحقیقاتی، از سوی مرکز آموزشی هدایت می‌شود و چنانچه نیاز باشد که فراگیر به لحاظ تئوریک تقویت گردد، با هدایت استاد راهنمای پروژه در کلاس‌ها، سمینارها و کارگاه‌های آموزشی مرتبط با موضوع پروژه خود، شرکت می‌نماید.

۵۱۷. این رویکرد در سطوح عالی‌تر آموزشی رایج‌تر و دارای کارآیی بیشتری است. در آیین‌نامه‌های مربوط به دوره‌های تحصیلات تکمیلی وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری ایران نیز به این روش، اشاره‌ای گذرا شده است، ولی تاکنون از این روش در سطح کشور، به صورت جدی و گسترده، برای تربیت محققان، استفاده نشده است.

۵۱۸. رویکرد برتر: نظام آموزش پژوهش‌محور مرکب از همه یا برخی از موارد فوق

۵۱۹. رویکرد برگزیده و برتر این است که نظام آموزش پژوهش‌محور، نظامی است که در حد امکان، از همه رویکردهای فوق بهره‌بردارد. در این رویکرد، نظام آموزشی با رصد هوشمندانه و مستمر اجزای خود، امکان اجرای هر یک از رویکردهای فوق را می‌سنجد و در هر ناحیه که اجرای هر یک را ممکن دید، بدان می‌پردازد؛ متناسب با سطوح تحصیلی فراگیران، از رویکرد متناسب با آنان استفاده می‌نماید؛ در سطوح ابتدایی‌تر، نگرش‌ها، روحیات و مهارت‌های لازم و پیش نیاز پژوهشی برای سطوح بالاتر را در فراگیران نهادینه می‌کند، در موقعی مناسب، آنان را با دردها و نیازها و مسائل

پژوهشی عرصه آموزشی خود آشنا می‌کند؛ در حد امکان، شیوه‌ها و محتوای آموزشی خود، تصمیمات مهم و کلیدی و... را از مجرای پژوهش می‌گیرد؛ ارتباط عمیق و وثیقی با نظام پژوهشی (و دیگر نظام‌ها) دارد؛ تا جای ممکن از مجریان و مربیان پژوهش‌گر استفاده می‌کند؛ نیم‌نگاهی به عرصه پژوهشی جاری در جامعه دارد و نیاز‌گرا و دردمند است؛ همواره در حال حل مسائل خود با شیوه‌های پژوهشی میدانی، اقدام‌پژوهی، و... است؛ به تربیت نیروهایی پژوهش‌گر، برای عرصه‌های مختلف علمی جامعه مشغول است؛ فراگیران آن در سطوح عالی، تقریباً پژوهش‌گرانی بالفعل هستند که آماده ورود به عرصه خدمت صنفی خود با رویکرد پژوهشی و حل مسئله‌اند و....

۵۲۰. بدین ترتیب، چنین نظام آموزشی، همواره شاداب، باطراوت و پاسخ‌گوی نیازهای فراگران، مربیان، مجریان و جامعه خود است.

۵۲۱. ویژگی‌های نظام تعلیم و تربیت پژوهش‌محور و عناصر و اجزای آن

۵۲۲. در اینجا به ذکر مهم‌ترین ویژگی‌های اجزای نظام آموزشی که رویکرد پژوهش‌محور دارد، می‌پردازیم ولی قبل از آن، باید دید مهم‌ترین اجزای یک نظام آموزشی چیست. مهم‌ترین عناصر موجود در یک نظام آموزشی عبارت بودند از:

۵۲۳. عناصر انسانی (نیروی انسانی)، شامل:

۵۲۴. مربیان و معلمان

۵۲۵. علم‌آموزان

۵۲۶. کادر اجرایی و خدماتی

۵۲۷. عناصر نرم افزاری، شامل:

۵۲۸. فرهنگ علم‌آموزی حاکم بر نظام آموزشی

۵۲۹. مقاصد، اهداف، آرمان‌ها

۵۳۰. اصول و قواعد حاکم

۵۳۱. منابع اصلی و مرجع

۵۳۲. مسائل و دغدغه‌های آموزشی

۵۳۳. محتوای آموزشی

۵۳۴. روش‌ها (مثل روش تدریس و...)

۵۳۵. شیوه‌های سنجش و ارزشیابی

۵۳۶. عناصر سخت افزاری، شامل:

۵۳۹. در نظام آموزش پژوهش محور، غالب این عناصر تغییر محتوایی یا روشی می یابند، بدین معنا که مربیان و معلمان، تا حد امکان، هویت پژوهشی می گیرند. یا خود پژوهش کنند یا با مهارت های پژوهشی و لوازم آن، آشنا هستند. از نقش منتقل کننده معلومات به فراگیران، به زمینه ساز تولید و فهم دانش به وسیله خود آنها تبدیل می شوند، معلم به عنوان یک رابط در کنار فراگیران قرار می گیرد و آنها را وادار به تفکر می کند. او حفظ کردن را توجیه نمی کند و سعی می کند به فراگیران بیاموزد: چگونه خود، حقیقت را کشف کنند. امری که در سنت آموزشی گذشته ما وجود داشته است. در کنار اساتید رایج، اساتید مشاور پژوهشی نیز به ارائه خدمات لازم می پردازند. هر فراگیر یا مجموعه ای از فراگیران، دارای سرپرستی علمی (آموزشی-پژوهشی) است که به طور مستقیم و از نزدیک، فعالیت های آموزشی، پژوهشی و هنجاری آنان را بررسی و حل و فصل می کند.

۵۴۰. به علم آموزان، به چشم فراگیران محض دانش نگریسته نمی شود، بلکه یکی از عناصر دخیل در یادگیری محسوب می شوند که سهم مهمی در فعالیت یادگیری دارند. از این رو باید مشارکت فعال در برنامه های درسی داشته باشند.

۵۴۱. کادر اجرایی آموزش نیز در حد امکان ماهیت پژوهشی می گیرد. در صورت امکان، عوامل اجرایی و یا برخی از آنان، خود پژوهش گرانی بالفعلند....

۵۴۲. فرهنگ علم آموزی و اصول و قواعد و ارزش های حاکم بر محیط علمی، تغییر می یابد. خواندن علم برای علم، در عین اینکه مهم است، ولی ارزش نهایی ندارد. علم برای عمل و زندگی و برای تحقق بخشی به آرمان ها و ارزش ها خوانده می شود. نمرات و مدارک، تنها تا حدی مهم است و در مقابل تولیدات علمی و اندیشه ای و مطابق با نیازهای عینی است که ارزشمند و مفید محسوب می شود....

۵۴۳. مقاصد و آرمان ها از عینیت جامعه و مطابق ارزش های آن گرفته می شود و دغدغه تربیت نیروهای علمی و پژوهشی کارآمد، برای رفع نیازهای موجود و آتی، در آنها مشهود است....

۵۴۴. رجوع به منابع دست اول، مورد اهتمام بیشتر علم آموزان است و رجوع به منابع پایین تر را از سر ناچاری و یا بعنوان مقدمه می پذیرند....

۵۴۵. محتوا و روش های آموزشی، از مجرای فرآیندی پژوهشی انتخاب می شوند. محتوایی مورد توجه است که با زندگی عینی فراگیران در ارتباط باشد و آنها را در لایه های وجود مختلفشان شورانده و با علم مورد فراگیری، درگیر سازد....

۵۴۶. روش های کیفی، فعال، خلاقانه و... جایگزین روش های کمی محض، غیرفعال، خمود و... می شوند. روش های تدریس نتیجه محور به فرآیند محور، مسئله محور، پژوهش محور، پاسخ محور، سؤال محور تبدیل می شوند و از روش های متنوع تدریس، مانند تدریس به روش کارگاهی، خلاق، مشارکتی، بارش مغزی (ذهن انگیزی) و بدیعه پردازی، استفاده می شود....

۵۴۷. در ارزشیابی‌ها و امتحانات، تنها به سنجش معلومات و سطح فهم حافظه‌ای فراگیران پرداخته نمی‌شود، بلکه علاوه بر آن، سطوح مختلف فهم آنها، قدرت تحلیل، مهارت‌های عملی و حتی روحیات آنها و... مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

۵۴۸. از محیط‌های آموزشی متنوع، متناسب با روش‌های تدریس، استفاده می‌شود؛ مثلاً فضای کلاس باید طوری فراهم شود که موجب تسهیل در استفاده از روش‌های متناسب رویکرد پژوهشی، مانند تفکر انتقادی شود؛ مثلاً در کلاس‌های درس کنونی، میزها معمولاً در یک صف مستقیم پشت سر هم قرار دارند، به طوری که شاگردان می‌توانند براحتی استاد را ببینند بدون اینکه قادر به دیدن تمام هم‌کلاسی‌های خود باشند؛ در این رویکرد، چگونگی چیدن میز و صندلی تغییر می‌کند؛ مثلاً کلاس به شکل نیم دایره و یا به شکل لاجچیده می‌شود، تا تعامل‌های دیداری و نوشتاری افزایش یابد و... .

۵۴۹. تمام عناصر سخت افزاری لازم برای تحقق آموزشی فعال و کارگامی و ایجاد محیطی بانشاط و عینی، طراحی و تأمین می‌شوند. امکانات لازم برای انجام پروژه‌های تحقیقاتی، به‌راحتی در اختیار فراگیران قرار می‌گیرد. کارگاه‌ها، آزمایشگاه‌ها، اردوهای علمی، جلسات بحث گروهی و... همه مورد حمایت و پشتیبانی قرار می‌گیرند. به گروه‌ها و انجمن‌های علمی فراگیران، اهتمام خاصی می‌شود و... .

۵۵۰. راهبردهایی جهت حرکت به سمت نظام آموزش پژوهش‌محور

۵۵۱. در اینجا فهرستی از مهم‌ترین راهبردهایی که می‌تواند در روند حرکت به سمت آموزش پژوهش‌محور مورد استفاده قرار گیرد، آورده می‌شود. بدیهی است که توضیح و شرح هر یک از این موارد، از حوصله این نوشتار خارج است و زمان زیادی می‌طلبد.

۵۵۲. ترویج نگرش‌ها و ارزش‌های اسلام به علم و علم‌آموزی در محیط‌های آموزشی؛

۵۵۳. تحت پوشش وحی قراردادادن فرآیند تعلیم و تربیت، با استفاده از روش اجتهادی و استنباطی (تولید دانش تعلیم و تربیت، فلسفه تربیت، تکنولوژی آموزشی و... اسلامی و متناسب با فرهنگ بومی جامعه)

۵۵۴. وارد کردن مبانی هستی‌شناختی، انسان‌شناختی، معرفت‌شناختی و... اسلامی به عرصه دانش تعلیم و تربیت و بازنگری و بازآرایی آن، بر اساس این مبانی؛

۵۵۵. بازگشت به تراث سلف صالح در علم و علم‌آموزی و بازآرایی آن، بر اساس جامعه امروزی؛

۵۵۶. فاصله گرفتن از مبانی، اصول، توصیه‌ها و روش‌های آموزشی بیگانه از فرهنگ دینی و بومی جامعه (مانند آنچه در علوم تربیتی غربی ارائه می‌شود)

۵۵۷. تدوین برنامه‌های آموزشی و متون درسی، بر اساس نیازهای عینی جامعه و فراگیران؛

۵۵۸. ترویج روحیه پرسش‌گری؛

۵۵۹. رواج رویکرد خلاقانه و اهتمام به فهم خلاق و شهودی [۸] (آموزش خلاق)

۵۶۰. ترویج روحیه نقادانه و تفکر انتقادی

۵۶۱. آموزش فعال (آموزشی که فراگیران را در سه ساحت وجودی آنها (یعنی بینش‌ها، گرایش‌ها و عملکردها) با علم مورد آموزش، به صورتی فعال درگیر می‌کند)
۵۶۲. اهتمام به آموزش کاربردی؛
۵۶۳. فراگیران را اهل اقدام و عمل بار آوردن؛
۵۶۴. عینیت‌گرایی در آموزش (نیازمحوری)
۵۶۵. اهتمام به شیوه‌های متنوع پژوهش در فرآیند آموزش و در نظام آموزشی (مانند پژوهش‌های بنیادین جهت‌دار، تحقیقات تجربی مبتنی بر گزاره‌ها و مبانی و حیانی، پژوهش‌های مأموریت‌گرا، پژوهش‌های تیمی، موردکاوی، اقدام‌پژوهی و...)
۵۶۶. بازنگری و تدوین دوباره اهداف دوره‌های تحصیلی، بر اساس آنچه که ذکر شد.
۵۶۷. تدوین برنامه جامع و راهبردی تعلیم و تربیت در افق‌های چشم‌انداز مثلاً ۲۰ ساله.
۵۶۸. البته آنچه ذکر شد، در حد راهبرد است و امتداد بخشیدن به این راهبردها تا تبدیل شدن آنها به راهکارهایی اجرایی و روش‌ها و تکنیک‌های عملی، نیاز به فعالیت‌های پژوهشی گسترده‌ای دارد.
۵۶۹. چشم‌اندازی از نظام آموزشی پژوهش‌محور
۵۷۰. در اینجا، چشم‌اندازی از یک نظام آموزشی پژوهش‌محور ارائه می‌شود و به دنبال آن وضعیت تحصیلی یکی از فراگیران را از زبان خودش می‌شنویم.
۵۷۱. علم در این نظام آموزشی، یک سبک زندگی است و افرادی که با علم و دانش سروکار دارند، طرز زندگی و فرهنگ خاصی برای خود دارند.
۵۷۲. اساتید و مجریان آن، صاحب‌نگرش، روحیه و انگیزه پژوهشی هستند. از اخلاق پژوهشی برخوردارند و با مهارت‌های پژوهشی، به خوبی آشنا هستند. اهل عمل و اقدام هستند. از نگرش‌های تحلیلی و درجه دوم، نسبت به دانش و دانش‌آموزی، پژوهش و تحصیل، دانشی که تدریس می‌کنند و... برخوردارند. همه تلاششان این است که همه این امور را تا جایی که ممکن است به فراگیران منتقل کنند و به گونه‌ای آنان را تربیت کنند که خودآغازگری، خودرهبری، خودتنظیمی، خودانگیزی، خودیادگیری، خوداندیشی، خودباوری، اعتماد به نفس، خودارزیابی، تفکر انتقادی، تفکر خلاق، کشف استعدادها، تفکر درباره مطالبی که یاد می‌گیرند و تجربه و به کار بستن آموخته‌ها در زندگی و... در طول حیات تحصیلی آنان پدید آید.
۵۷۳. در کلاس درس، از روش‌های مختلف تدریس، در سطوح مختلف استفاده می‌شود. فراگیران، نقش فعال و جدی دارند و گوشه‌گیری علمی امری ناپسند تلقی می‌شود. به حدس‌ها و نظرات فراگیران، بهای کافی داده می‌شود. تلاش می‌شود تا آنان به ریشه‌های طرح مباحث، سر و سیر مطالب و... پی ببرند و فهمی عمیق از مسائل دانشی که فرا می‌گیرند، به دست آورند. موضوعات درسی از سوی معلم یا دانش‌آموز به صورت مسئله طرح می‌شود. دانش‌آموزان برای کشف مفاهیم و

بررسی محتوا به صورت گروهی یا فردی تشویق می‌شوند. به جمع‌آوری اطلاعات لازم می‌پردازند. جواب‌ها و نظریات خود را مطرح می‌کنند. به ارزیابی جواب‌ها می‌پردازند و در نهایت، بهترین جواب را انتخاب می‌کنند. ممکن است شاگردی حرف استاد را نپذیرد، ولی معلم، ظرفیت کافی برای مخالفت با دیدگاه‌های خود را دارد. در کلاس درس هم برای شاگردان، این اطمینان حاصل شده است که اگر مطلبی را برخلاف نظر معلم یا کلاس ابراز داشتند و از آن حمایت کردند، مشکلی برای آنان، به وجود نمی‌آید و کم‌کم، شاگردان به این سطح می‌رسند که اگر در جمعی، نظری مخالف آنها داشتند، ابراز کنند و با دلیل، از آن دفاع کنند. به کار گروهی، در طرح‌های پژوهشی خود، بها می‌دهند و تلاش می‌کنند پژوهش خود را با همکاری یکدیگر انجام دهند.

۵۷۴. کارهای علمی که می‌شود بر عهده فراگیران نهاد، به آنان سپرده می‌شود. انجام تحقیقات فردی و گروهی، مباحثه و بحث علمی، پایان‌نامه‌نویسی، مقاله‌نویسی، شرکت در جشنواره‌ها و سمینارهای علمی، اردوهای علمی-پژوهشی، کارگاه‌های عملی و... در برنامه تحصیلی آنان قرار دارد.

۵۷۵. فراگیران، عینیت بین دانش و مسائل زندگی فردی و اجتماعی خود را احساس می‌کنند. روحیه‌ای حقیقت طلب دارند و در برابر حقیقت، خضوع علمی دارند. در عین حال، از روحیه و اخلاق نقد برخوردارند. نگاهی کنجکاو و موشکافانه به پدیده‌های اطراف خود دارند و نسبت به آنچه در اطرافشان می‌گذرد، حساسند. ذهنی پویا و پرسش‌گر دارند که همواره در جهت یافتن پاسخ‌های تازه، برای پرسش‌های موجود است و به‌خوبی می‌دانند که چگونه سؤال‌های خود را به بهترین شکل ممکن، طرح نمایند. به معرفت سطحی قناعت نمی‌کنند و ژرف‌اندیشی خاصی در آنان به چشم می‌خورد. غالباً امور را در سطح گسترده‌تری مورد مطالعه قرار می‌دهند. از رکود و توقف رنج می‌برند. برخورد با مسئله، تعریف مسئله، ارائه فرضیه، آزمایش فرضیه و نتیجه‌گیری، برای آنان آشناست.

۵۷۶. نسبت به توسعه مرزهای دانش یا تطبیق آن در زندگی خود و جامعه، احساس مسئولیت می‌کنند و لحظه‌ای از تلاش در جهت پیشرفت مهارت‌های علمی خویش، باز نمی‌ایستند. قدرت نقشه‌ریزی برای رفع نیاز و حل مسئله، مهارت همفکری و همیاری برای رسیدن به پاسخ، توانایی طراحی و مدل‌سازی، تولید فکر و نه جمع افکار و... دارند.

۵۷۷. بخشی از فعالیت تحصیلی آنان را تفکر و اندیشه در موضوعات تحصیلی تشکیل می‌دهد. با منابع علمی رشته تحصیلی خود، مکاتب عمده آن، شخصیت‌های علمی مهم آن و... آشنا هستند و راه بهره بردن از هر یک را می‌دانند. از قدرت تحلیل برخوردارند. به دنبال تفکیک واقعیت‌ها از توهمات و خیالات و تشخیص نیازهای واقعی و تفکیک آنها از نیازهای کاذب هستند و به‌خوبی می‌دانند که زندگی ظاهری و باطنی انسان، در صورتی بقا و رشد دارد که براساس واقعیت‌ها استوار گردد و هماهنگ با قوانین و معادلات خلقت باشد؛ در غیراین صورت، زندگی‌ای خیالی و رؤیایی خواهد بود که آنها را به سراب می‌رساند. می‌دانند که تحقیق و پژوهش، از ابزارهای مهمی است که انسان را قادر می‌سازد به واقعیات برسد و با پیش‌بینی و هوشیاری، گام بردارد.

۵۷۸.، از این رو، آن معلمی را می‌ستایند که اندیشیدن را بیاموزد، نه اندیشه‌ها را.

۵۸۲. چگونه می‌توان کلاس فعال پویا داشت؟

۵۸۳. عصر کنونی را عصری می‌دانند که هدف از آموزش و پرورش تنها انتقال میراث فرهنگی و تجارب بشری به نسل جدید نیست. بلکه رسالت آموزش و پرورش را ایجاد تغییرات مطلوب در نگرش‌ها شناخت‌ها و در نهایت رفتار انسان‌ها می‌داند. در این راستا معلم نقش بسیار مهم و اساسی را بر عهده دارد زیرا علاوه بر نقش هدایتی حمایتی تقویتی سازمان‌دادن به فہالیت‌های یادگیری دانش‌آموزان و رشد هماهنگ ابہاد وجودی آنان نیز به عہدہ اوست.

۵۸۴. معلم برای رسیدن به اهداف تعیین شده در فرایند آموزش دو مسیر اصلی را در پیش رو دارد استفاده از روش‌های سنتی و غیر فعال و یا استفاده از روش‌های تدریس فعال و کاربردی.

۵۸۵. در این نوشتار مختصر سعی بر این است که نقش روش‌های تدریس فعال و کاربردی در فرایند آموزش در حد توان تبیین گردد. امید است مورد قبول حق قرار گیرد.

۵۸۶. جهت فعال نگه‌داری کلاس باید مرتباً از بچه‌ها کار کشید. معلمینی که تمام مدت سخنران مطلق هستند معمولاً مواجه با کلاسی خواب‌آلود و بی‌حرکت می‌شوند. خیلی ساده می‌توان جلوی این کار را گرفت همان‌طوری که از زبان خود بچه‌ها شنیدیم باید آنها را وادار به فعالیت کرد با جملات ساده‌ای نظیر: «خوب تا حال چه گفتیم»، «فکر می‌کنید بعد چه می‌شود»، «کی می‌تونه بگه»، «کی می‌تونه سریع‌تر به جواب برسه»، «می‌خواهم بینم سرعت عمل کی بیشتره، تصور کنید در این شرایط هستید چه می‌کنید» نظیر این پرسش‌ها می‌تواند باعث ایجاد کلاسی کاملاً فعال باشد چنین سؤالاتی با ایجاد حس کنجکاوی بچه‌ها را وادار به تفکر بیشتر روی موضوع می‌نماید به خصوص اگر محاسن مطالب یا کاربردهای آنها در زندگی را بدانند در واقع ایجاد انگیزه برای فهم بهتر مطالب را کرده‌ایم و این باعث می‌شود مطالب بهتر جا بیفتند و باور یادگیری و اعتماد به نفس و تسلط روی موارد درس داده شده ایجاد می‌گردد. در ادامه روش‌ها و راه‌کارهایی برای فعال کردن کلاس ارائه می‌شود.

۵۸۷. فعال بودن و جذابیت کلاس بر چند رکن و پایه استوار است:

۱۶۸. رکن اول: معلم

معلم یکی از ارکان اساسی آموزش و پرورش است و بدون در نظر گرفتن نقش او، نقش سازنده‌ای را نمی‌توان برای تعلیم و تربیت منظور نمود. معلم نه تنها متخصص مسایل آموزشی، بلکه راهنما و سرمشق فراگیران، مشاور و مشفق آنان و دوست و مشکل‌گشای دانش‌پژوهان است و این همه کارکرد با عنایت به نقش و جایگاه ممتازی است که او در تعلیم و تربیت داراست

نقش معلم در فعال و جذابیت کلاس از چند جنبه:

۵۸۹. تسلط علمی

۵۹۰. معلمی می‌تواند جذابیت کلاس را فراهم آورد که از نظر علمی توانا و مسلط باشد. در واقع اصلی‌ترین وظیفه آموزشی معلم یاد دادن و آموختن است و معلمی که از نظر علمی تواناتر باشد، بهتر می‌تواند این وظیفه را به انجام برساند. حال اگر وظیفه آموزشی معلم با کم آگاهی او به خوبی انجام نگیرد و کلاس درس او سطح مناسبی از اندیشه و دانایی را شاهد نباشد، ممکن است فراگیران نسبت به حضور در چنین کلاسی احساس تردید کنند و به این نتیجه برسند که خود با مطالعه کتاب می‌توانند به همین سطح از آموزش که معلم آن را عهده‌دار شده است، دست یابند. در این صورت کلاس برای فراگیران فاقد جذابیت می‌گردد و تنها ممکن است قوانین و مقررات آموزشی یا به تعبیری درست‌تر «جبر مقررات آموزشی» فراگیران را به حضور در کلاس راضی سازد. در تجارب برخی از معلمان مشاهده و شنیده شده است که آنان بدون آن که قواعد سخت گیرانه‌ای را برای حضور دانش آموز در کلاس وضع و اعمال نمایند، تنها به دلیل اطلاعات گسترده علمی توانسته‌اند دانش آموز را مشتاقانه به کلاس بیاورند و دانش آموزان از چنین کلاسی بهره‌های فراوان برده‌اند.

۵۹۱. معرفی الگوی موفق جهت تشویق شاگردان

۵۹۲. معرفی اساتید و یا مجلاتی که در این موضوع می‌شناسد

۵۹۳. استفاده از وسایل کمک آموزشی

۵۹۴. بهره‌گیری از وسایل کمک آموزشی آماده یا دست‌سازه‌های معلم و دانش‌آموزان می‌تواند کلاس را فعال‌تر برگزار کرد. به عنوان مثال با تهیه‌ی اشکال هندسی مورد نیاز در بحث حجم دانش‌آموزان مفاهیم درس حجم را به صورت عینی‌تر و ملموس‌تر درک خواهند کرد.

۵۹۵. استفاده از تکنولوژی‌های آموزشی

۵۹۶. تکنولوژی‌های آموزشی از قبیل کامپیوتر و ... می‌توانند علاقه‌ی دانش‌آموزان را به درس ریاضی افزایش دهند. در استفاده از کامپیوتر مسلماً معلم باید با برخی از نرم‌افزارهای آموزشی ریاضی‌آشنایی داشته باشد. به عنوان نمونه باری تهیه‌ی اسلاید و استفاده از آن در کلاس درس باید با پاورپوینت آشنا باشد.

۵۹۷. بیان منابع در باره این موضوع توسط دانشجو

۵۹۸. پاسخ‌گویی

۵۹۹. تسلط علمی معلم امری جدا از پاسخ‌گویی اوست. ممکن است معلمی به لحاظ علمی توانمند باشد، اما در پاسخ به پرسش‌های دانش‌آموزان توانایی نشان ندهد. زیرا پاسخ‌گویی علاوه بر حضور ذهنی قوی به پیش‌زمینه‌های دیگری همانند آشنایی با اندیشه‌های روز و شبهات جدید، استفاده از منابع نوتر و جدیدتر، احترام به جایگاه فراگیر و در نظر

گرفتن حق پرسش برای او و استقبال از جلب مشارکت و حاکمیت جو پرسش در کلاس است. معلمی که با این پیش زمینه‌ها بیگانه باشد، معلم پاسخگو نخواهد بود. معلمی که به مطالبات، ابهامات و سؤالات دانش آموزان پاسخ ندهد، نمی‌تواند برای آنان ایجاد جذابیت نماید و چنین کلاسی برای ذهن پرسشگر دانش آموزان، کلاس بی‌جاذبه تلقی خواهد شد. در کلاسی که پاسخگویی جریان دارد:

دانش آموز مطالب و سؤالات خود را پنهان نمی‌کند و پرسش‌ها امکان طرح خواهند یافت.

حاکمیت جو پاسخگویی کلاس را به مکانی برای داد و ستد اندیشه‌ها مبدل خواهد ساخت.

جلب مشارکت در چنین کلاسی جریان منظم خواهد داشت.

به عکس، معلمانی که قادر به پاسخ نباشند می‌کوشند به گونه‌ای رفتار نمایند که دانش آموز از طرح پرسش گریزان و پشیمان شود و یا پرسش دانش آموز را به گونه‌ای صورت‌بندی می‌کنند که بر پاسخ آن قادر و توانا باشند. در پاره‌ای از موارد واگذار کردن پرسش به آخر کلاس یا به صورت خصوصی در پایان کلاس یکی از طرفندهای فرار از پرسش است.

۶۰۰. بیان فواید عملی در زندگی

۶۰۱. بیان لوازم بحث به صورت روشن

۶۰۲. استفاده از منابع

۶۰۳. روشن است که معلمان تک منبع تنها به داده‌های همان منبع اکتفا می‌کنند و اکتفا به داده‌های یک منبع و عدم اطلاع از مسایل جانبی و مطالب بیرونی از کتاب که ممکن است متناسب با نیازها، خواست‌ها و علائق فراگیران باشد، از جذابیت درس می‌کاهد و کلاس را پویا، بالنده و پرجاذبه نشان نمی‌دهد. برخی از معلمان پیرامون منبع درسی اطلاعات خوب و مناسبی دارند اما همین که خارج از منبع چیزی از آنان پرسیده شود اظهار بی‌اطلاعی می‌کنند و ممکن است به آسانی اعتبار علمی خویش را متزلزل نشان دهند. بدین جهت استفاده از منابع متعدد برای جذابیت کلاس توصیه‌ای حتمی است. البته منابع نیاز نیست به صورت کتاب باشد. معلمانی که با داده‌های جدید اینترنتی از مباحث دانش آموز را از نوترین مباحث آگاه می‌سازند، کلاس خویش را جذاب می‌نمایند.

۶۰۴. مفهوم‌سازی بعد از آگاهی از جزئیات

۶۰۵. آشنایی معلم با آموزش مجازی و شبکه‌ی اینترنت و وبلاگ نویسی:

۶۰۶. معلم قرن ۲۱ باید با اینترنت و آموزش‌های مجازی و ... آشنایی کافی داشته باشد و دانش آموزان را با این موضوعات آشنا کند. هر چند بسیاری از دانش آموزان همگام با پیشرفت تکنولوژی پیش می‌روند و شاید بسیاری از آن‌ها اطلاعاتی بیشتر از معلمانشان دارند. در این مورد استفاده از موبایل دانش آموزان بسیار مفید خواهد بود به این صورت که معلم می‌تواند با موبایل دانش آموزان به اینترنت متصل شود و اطلاعاتی را راجع به موضوع درس از یکی از سایت‌های ریاضی دریافت کرده و در کلاس مطرح کند. که این کار فرهنگ استفاده از موبایل را نیز در بین دانش آموزان تغییر خواهد داد.

۶۰۷. بیان اینکه آیا تاکنون با چنین سؤالی مواجه شده؟

۶۰۸. بیان اینکه آیا علاقه‌ای نسبت به این بحث دارد؟

۶۰۹. استفاده از سرگرمی‌های ریاضی

۶۱۰. متنوع کردن کلاس درس با طراحی معماها و سرگرمی‌ها و بازی‌های ریاضی مرتبط با موضوعات درسی می‌تواند در فعال کردن کلاس ریاضی نقش به‌سزایی داشته باشد. استفاده از معماها و سرگرمی‌های ریاضی می‌تواند صرفاً برای درگیر کردن دانش‌آموزان با مسئله و تقویت قدرت تفکر در آن‌ها باشد و آن‌ها را با مراحل و روند تفکر و حل مسئله آشنا کند.

۶۱۱. بیان لوازم مسئله و نظریه توسط طلاب

۶۱۲. تهیه‌ی بروشور، روزنامه دیواری و پژوهش‌های دانش‌آموزی

۶۱۳. فعالیت دانش‌آموزان در زمینه‌ی تهیه‌ی بروشورهای ریاضی، روزنامه دیواری، مجلات ریاضی در سطح مدرسه و پژوهش در مورد موضوعات ریاضی و ... می‌تواند کلاس درسی را از حالت خشک و بی‌روح سنتی خارج کرده و دانش‌آموزان را با موضوعات درسی درگیر کند. برای تهیه‌ی موارد مذکور به دلیل وقت‌گیر بودن بهتر است قسمتی از کار در مدرسه و بقیه در خارج از مدرسه انجام شود.

۶۱۴. ورود به بحث به صورت اجمال و با ابهام

۶۱۵. طراحی و برگزاری مسابقات ریاضی در خارج از کلاس

۶۱۶. برگزاری مسابقات علمی هفتگی در مدرسه جهت درگیر کردن ذهن آن‌ها فرایند حل مسئله و تقویت تفکر در آن‌ها کاری بسیار مفید می‌باشد. این کار می‌تواند به صورت مطرح کردن یک یا چند سوال (معما) و نصب آن در تابلو اعلانات مدرسه یا در صورت وجود در برد مدرسه و تعیین جایزه به تفکیک پایه باشد.

۶۱۷. استفاده از اشعار مناسب

و مرتبط با موضوع در طلیعه درس یا بیان یک متن مرتبط و سؤال‌انگیز

۶۱۸. ایجاد مهارت مطالعه و مهارت سازماندهی مطالب علمی و ذخیره

۶۱۹. آموزش نکات زی‌بای منطق در قالب همان مثال‌های درس

۶۲۰. بازدید از کتابخانه‌ها و موزه‌ها و مراکز مرتبط

۶۲۱. به کارگیری از لطایف در میان مباحث درسی

۶۲۲. بهره‌گیری از مثال برای بهتر فهمیدن مطالب سخت و ماندگاری بیشتر

۶۲۳. بیان اضداد: چون باعث بهتر شناختن اصل مطلب می‌شود

۶۲۴. بیان آثار و فواید فعالیت در کلاس دانش‌آموزان

۶۲۵. بیان تجارب شخصی نسبت به موضوع در میان مباحث

۶۲۶. بیان فواید بحث برای ایجاد احساس نیاز به بحث

۶۲۷. بیان نظایر و مثالهای متعدد در بین مباحث

۶۲۸. در آغاز درس دانش‌آموز از اهداف آموزشی آگاه کند

۶۲۹. تناسب مطلب با رشد هوشی و شناختی دانش‌آموز

۶۳۰. ارتباط مطالب درسی با محیط اجتماعی دانش‌آموز

۶۳۱. جنبه رفتاری

۶۳۲. شادابی:

معلمی که عبوس، گرفته، اخم‌آلود و یا افسرده‌رو باشد، نمی‌تواند پیام‌آور شادابی و طراوت باشد و کلاس او فاقد اشتیاق و جذابیت خواهد بود. البته گاه ممکن است فیزیک چهره یک معلم کمی او را جدی و گرفته نشان دهد، در این صورت بهره‌مندی از طنز و آمیختن درس با تکنیک بیان می‌تواند آن را جبران نماید. اگر معلم شاداب و با نشاط باشد:

دانش‌آموزان مشتاق‌تر در کلاس حاضر خواهند شد.

روابط بین استاد معلم و دانش‌آموز صمیمانه‌تر خواهد گشت.

دانش‌آموز به طرح مشکلات خویش با استاد معلم خواهد پرداخت و از معلم به عنوان مشاور بهره خواهد برد.

دانش‌آموزان شاداب‌تر خواهند شد و بهره‌وری از کلاس افزایش خواهد یافت.

روحیه معلم تأثیر منفی در اخلاق دانش‌آموزان نخواهد نهاد.

اما اگر معلم بی‌نشاط باشد:

کلاس خشک و کسل‌کننده می‌شود.

دانش‌آموزان حتی حاضر به طرح پرسش‌های درس نخواهند بود و در واقع بسیاری از سؤالات امکان بروز نمی‌یابد.

یادگیری با اختلال مواجه خواهد شد، چرا که دانش‌آموز با عنایت به ویژگی معلم

علاقه به آموختن را از دست خواهد داد.

از نقش تربیتی معلم کاسته می‌شود و دانش‌آموزان نمی‌توانند از رفتار معلمی سرمشق بگیرند.

فضای دوستی و علاقه به فضای سرد و خاموش بدل خواهد شد و رابطه معلم و شاگرد در حد چارچوب آموزشی محدود خواهد گشت.

احترام به دانش آموز:

ممکن است معلم شخصاً فرد شادابی باشد اما فراگیر در هندسه ذهنی او، جایگاه ویژه‌ای نداشته باشد. در این صورت از چنین معلمی نمی‌توان توقع داشت که به خواست دانش آموز احترام بگذارد. در چنین کلاسی ممکن است معلم یکسویه اعمال مدیریت نماید و تنها خواست خود را بر کلاس تحمیل سازد. نتیجه ضروری چنین کلاسی دلزدگی دانش آموزان از آن است که جذابیت کلاس را تحت الشعاع قرار می‌دهد. بدگمانی به دانش آموز، تردید در صداقت او، پاسخ‌هایی گزنده، برخورد دبستانی و مدرسه‌ای با دانش آموز، بی‌اطلاع و بی‌دانش فرض کردن دانش آموز و... معلم و دانش آموز را مقابل و معارض یکدیگر قرار می‌دهد و درس را برای دانش آموز تحمیلی می‌سازد.

۶۳۷. معرفی دانش آموزان موفق و دانش آموزانی که در حال پیشرفت هستند به صورت ماهیانه باعث ایجاد رقابت در بین آن‌ها می‌شود. در این مورد می‌توان از بسته‌های تشویقی خاصی متناسب با علائق دانش آموزان برای دانش آموزانی که معرفی می‌شوند در نظر گرفت، مثلاً برگزاری اردوهای تفریحی، ورزشی و... در سطح منطقه و یا این که برگزاری مسابقات ورزشی بین معرفی شدگان و...

برای از بین بردن اضطراب نمره در بین دانش آموزان می‌توان از کارت‌های تشویقی استفاده کرد که باعث رقابت بین آن‌ها نیز می‌شود. در این مورد به دانش آموزان ضعیفی که در حال پیشرفت هستند باید بیشتر بها داده شود. به عنوان مثال می‌توان دو نوع کارت عالی و ممتاز تهیه کرد. که به ازای هر ۵ کارت عالی که دانش آموز از معلم کسب می‌کند یک کارت ممتاز از مدیر دریافت می‌کند و به ازای هر ۵ کارت ممتاز جایزه‌ای متناسب با علائق او به وی اهدا می‌شود.

۶۴۰. استفاده از گروه بندی می تواند به شیوه های مختلفی انجام شود و به عواملی نیز بستگی دارد. در گروه بندی، دانش آموزان آزادی عمل بیشتری دارند، فعالیت گروهی و تیمی را یاد می گیرند، احترام به همدیگر را یاد می گیرند، هر دانش آموز مطالبی را از بقیه ی اعضای گروه یاد می گیرد و ...

۶۴۱. تقویت حس اعتماد به نفس و خودباوری در دانش آموزان

اصولاً ایده های مثبت و ایمان به توانایی های فردی شرط اول موفقیت و پیروزی است.

۶۴۲. حضور جدی و مستمر و فعال در کلاس

۶۴۳. رعایت پوشش ظاهری

پوشش ظاهری به ظاهر امر ساده ای به نظر می آید؛ اما در واقع چنین نیست برخی از معلمان می پندارند که باید به لحاظ علمی و اخلاقی آراسته و توانمند باشند و توجه به ظواهر از جمله رعایت شأن معلمی در پوشش و آرایش یا پیرایش از اهمیت چندانی برخوردار نیست. اما این پندار، ناصواب و خطاآلود است. فراگیران حتی درباره پوشش معلم موشکافی می کنند و اگر معلم ظاهری ژولیده و نامرتب داشته باشد، از او تأثیر چندانی نمی پذیرند. راستی چگونه معلم می تواند به تأکید دین بر پاکی و طهارت تکیه کند و بر آموزه های دینی در باب پاکیزگی توجه دهد، اما خود به لحاظ ظاهری ناآراسته و ژولیده پوش باشد چنانکه آراستگی باطنی معلم می تواند در جذب دانش آموز کمک نماید، آراستگی ظاهری نیز بر جذابیت کلاس خواهد افزود و معلمان باید رنگ و مدل مناسب، تمیزی و در صورت امکان تازگی را در پوشش مراعات نمایند.

۶۴۴. از خاصیت برانگیختگی مطالب استفاده شود.

۶۴۵. اعتماد و خوش گمانی

معلمی که به دانش آموزان ظنین و بدگمان است، سوءظن و بدگمانی دانش آموزان را نیز درباره خویش بر خواهد انگیخت.

استاد خوش گمان: مشکل دانش آموز را در مسایل درسی و غیردرسی «بهانه» نمی خواند و از این رو با درک موقعیت او در حل مشکل به او کمک خواهد کرد. رابطه اش با دانش آموزان بر اساس وسواس و احتیاط افراطی شکل نخواهد گرفت، بلکه رابطه شان بر اساس صمیمیت و تفاهم قوت می پذیرد.

بین خود و دانش آموز گسست ایجاد نمی کند و دیواری از بی اعتمادی نمی کشد، از این رو دانش آموز مشکلات شخصی خود را با او در میان خواهد نهاد. و از او به عنوان راهنما کمک خواهد گرفت. اما اگر معلم بدگمان باشد ممکن است سخن راست دانش آموز را نیز دروغ تلقی کند. مشکل او را «توجیه» بداند. پرسش او را به اصطلاح دست انداختن قلمداد کند و سؤال او را بی پاسخ بگذارد. همه اینها باعث می شود که درس و مدرّس آن برای دانش آموز فاقد جذابیت باشد.

۶۴۶. سر و وضع مناسب استاد

۶۴۷. پرهیز از غرور:

معلمی که مغرور نشان دهد، دانش آموزان از او خواهند گریخت. تکبر و غرور معلم نه تنها رسالت تربیتی معلم را ناکام می گذارد، بلکه وظیفه تعلیمی معلم را نیز با مشکل مواجه خواهد ساخت. برعکس معلمان متواضع و فروتن بهتر می توانند دانش آموزان را جذب کنند، کلاس را جذاب سازند و به رسالت تعلیمی و تربیتی خویش عمل نمایند

۶۴۸. از ایجاد رقابت و هم چشمی در میان دانش آموزان جلوگیری شود.
۶۴۹. ترغیب و تشویق دانش آموزان به حدس زدن
۶۵۰. اندیشه های خلاق زمانی بروز خواهند کرد که شرایطی برای ایجاد آن فراهم شود. بهره گیری از روش حدس زدن در شرایط مختلف خود عاملی در شکوفایی استعدادها و تجلی خلاقیت می باشد.
۶۵۱. در این زمینه می شود مسائل گوناگون مطرح کرد و از دانش آموزان خواست که حدس بزنند که راهکار در این مورد چیست؟
۶۵۲. به دانش آموزان کمک شود تا علاقه به پاسخ گویی به نیارهای وجود را در خود ایجاد کند. (ابراز وجود کند)
۶۵۳. دادن فرصت برای ابراز احساسات مثبت و منفی به دانش آموزان
۶۵۴. یقیناً هر دانش آموزی در برابر مسائل و رویدادها واکنش منحصر به فردی خواهد داشت، که بیان آن واکنش ها می تواند زمینه ای برای تجلی خلاقیت در سایر دانش آموزان باشد.
۶۵۵. بنابراین ایجاد فضا و بستری طبیعی و آرام برای بیان واکنش ها و احساسات دانش آموزان و دور نمودن فضاهای خشن و پر التهاب خود اقدامی عملی در پرورش خلاقیت دانش آموزان است.
۶۵۶. توییح غیرفعالان در کلاس
۶۵۷. پرهیز از عجله و شتاب در تقویت دانش آموزان
۶۵۸. پرورش و تعالی خلاقیت امری است تدریجی و از حرکتی آرام برخوردار می باشد. معمولاً حرکت هایی که از روند یکنواختی برخوردار هستند ریشه دارترند از حرکت هایی نسنجیده و پر شتاب.
۶۵۹. پرهیز از تمسخر، تهدید، شرمنده کردن و تنبیه
۶۶۰. یکی از روش های موثر در پرورش خلاقیت حذف عوامل منفی و تحقیرآمیز از فراروی دانش آموزان می باشد. اصولاً تحقیر، تهدید، تنبیه و شرمنده کردن از اموراتی هستند که مانع شکوفایی استعدادها و خلاقیت ها می شوند. در نقطه ی مقابل احترام گذاردن، ارزش نهادن و تقویت خود باوری از لوازم شکوفایی خلاقیت می باشد.

۶۶۱. بیان اینکه این مطالب پرونده علمی بسیار فرهیخته‌ای دارد که ما قرار است آن را تکمیل کنیم.

۶۶۲. توجه به تفاوت های فردی دانش آموزان

۶۶۳. هر دانش آموزی، انسانی ویژه با امکانات و توانایی های منحصر به فرد خویش است. در پرورش خلاقیت، توجه به این اصل ضروری به نظر می رسد که ما همگان را یکسان و برابر لحاظ نکنیم. بهره گیری و اطلاع از این تفاوت ها خود عاملی در تحقق و شکوفایی استعدادهای بالقوه موجود در دانش آموزان خواهد بود.

۶۶۴. تشویق و معرفی دانش آموزان موفق و خلاق

۶۶۵. با بهره گیری از این اصل هم دانش آموزان خلاق مورد تکریم قرار گرفته اند و هم الگوهای مناسبی به سایر دانش آموزان ارائه داده ایم.

۶۶۶. تشویق فعالان در کلاس جهت ایجاد انگیزه

۶۶۷. تعلیم اصل «خواستن توانستن است» به دانش آموزان

۶۶۸. این اصل ریشه در اعتماد به نفس دارد، هر دانش آموزی که به تواناییهای خود ایمان داشته باشد و مطمئن باشد که می تواند؛ آن گاه امورات بزرگ در برابرش بسیار کوچک جلوه خواهند داد.

۶۶۹. پرورش انتقاد سازنده نه فقط انتقاد کردن

۶۷۰. معمولاً در انتقادات ما می توانیم به ارزیابی عملکردها پردازیم و مشکلات و معایب کار را دریابیم. البته انتقاد شایسته ی آن است که به همراه خود راهکار و راه حل ارائه نماید و این نوع انتقادات جلو برنده و حرکت بخش می باشند.

۶۷۱. داشتن روابط صمیمی با شاگردان

۶۷۲. هدایت دانش آموزان به دخل و تصرف در مسایل و مفاهیم

۶۷۳. این عمل یکی از شیوه های آموزش رشد خلاقیت است. ما می توانیم از دانش آموزان بخواهیم که در مسایل دخل و تصرف کنند. صورت مساله را گونه ای دیگر مطرح نمایند. از روش دیگری به جواب برسند و هر عملی که بتواند نتیجه ای مطلوب ایجاد نماید. دخل و تصرف در مسایل و مفاهیم باعث رشد فزاینده خلاقیت در دانش آموزان می گردد.

۶۷۴. افزایش شأن تفکر :

۶۷۵. استاد با صحبت کردن درباره تفکر جایگاه آن را بالا ببرد تا دانش آموزان تشویق و ترغیب به این امر مهم شوند.

۶۷۷. معلم باید به دانش آموزان اجازه دهد تا مسائل، نظرات و ایده‌های خود را اعلام کنند و این ایده‌ها را روی تخته کلاس درس نوشته و پس از طرح مسائل و ایده‌های خود به آنان اجازه دهد که این مسائل را نقد و بررسی کرده و مورد آزمایش قرار دهند.

اگر چه روش تدریس واحدی را نمی‌توان به عنوان بهترین روش برای معلمان معرفی نمود؛ اما می‌توان گفت که بهترین روش تدریس برای هر معلمی آن است که برای دانش آموزانش جذاب‌تر و نتیجه‌بخش‌تر و حصول یادگیری در آن سهل‌الوصول‌تر باشد.

ممکن است گاه سخنرانی محض یا سخنرانی فعال، شیوه سقراطی و یا روش قیاسی نتیجه‌بخش‌تر و جذاب‌تر باشد و گاه روش دیگری ایجاد جاذبه نماید و به یادگیری بهتر منجر گردد. زمان آموزشی، متن درسی، مخاطبان درس، توانایی‌هایی معلم، سیاست‌های آموزشی، تکنولوژی آموزشی و اموری از این قبیل در انتخاب روش تدریس معلم اثرگذار می‌باشد.

مهم آن است که معلمان محترم به این نکته عنایت نمایند که تدریس شان باید نتیجه مناسب را در بر داشته باشد و برای دانش آموزان دلنشین و جذاب باشد. به نظر می‌رسد که توجه به نکات زیر می‌تواند در جذاب کردن روش تدریس موثر باشد.

معلم شیوه تدریسی را برگزیند که نقش دانش آموز در آن به خوبی لحاظ شده باشد. فی‌المثل سخنرانی محض نقش دانش آموز را نادیده می‌انگارد.

نحوه طرح درس که از مسایل مربوط به فنون تدریس و روش‌های آن است، می‌تواند در جذابیت موضوع کمک نماید. معلم می‌تواند درس را با یک سؤال آغاز نماید و روش خویش را بر این مسأله بنا نهد؛ آنگاه توجه دانش آموزان برای یافتن پاسخ جلب خواهد شد و در ادامه تدریس برای یافتن پاسخ و حل ابهام خویش توجه بهتری به

درس نشان خواهند داد.

ارائه چارچوب در آغاز و تلخیص درس در پایان، روش تدریس را مؤثر می‌سازد. با این کار دانش آموز در آغاز خواهد دانست که در این جلسه یادگیری به دنبال یافتن چه نکاتی است و اگر از نکته‌ای غفلت کرده باشد، تلخیص آن در پایان دوباره توجه‌اش را جلب و نقص و کمبود را جبران خواهد ساخت. جریان داشتن جلب مشارکت و روحیه پرسش و پاسخ می‌تواند دانش آموزان را به فراگرفتن مشتاق‌تر و کلاس را پرجاذبه‌تر نماید. منظور از پرسش و پاسخ نیز فقط آن نیست که معلم پاسخ‌گوی سؤالات باشد، بلکه منظور آن است که درس را به گونه‌ای طرح نماید که در ذهن دانش آموز پرسش ایجاد شود یعنی شیوه تدریس معلم، پرسش‌ساز باشد.

۶۸۰. تقویت انگیزه درونی شاگرد

۶۸۱. روش تحقیق و جستجو را در دانش آموزان ایجاد و تقویت نمایید.

۶۸۲. اگر معلم بکوشد انگیزه‌های درونی را در عمق جان شاگرد به وجود آورد چنین شاگردی خود جوش، به حرکت در آمده و دیگر نیازی به عوامل بیرونی از قبیل تشویق و ترغیب نخواهد داشت؛ لذا در اسلام بیشترین تاکید بر انگیزه‌های درونی شده است. روی این اصل خانواده‌ها و معلمان باید توجه داشته باشند که معیارهای اولیه تربیتی خود را باید بر محور علایق درونی و انگیزه‌های داخلی قرار دهند تا در پرتو این محرکات درونی فرزندان خود به خود با میل و رغبت به سوی کمالات انسانی در حرکت باشند، بدیهی است در مواردی هم برای این که کشش‌های درونی تقویت گردد می‌توان از تشویقات و عوامل ترغیبی استفاده کرد.

۶۸۳. از طرح سؤالاتی که تنها یک جواب معین دارد در حد امکان اجتناب کنید.

۶۸۴. اهمیت جدی به امر آموزش ابتکار عمل و خلاقیت

اگر ما خواهان داشتن دانش آموزانی خلاق و مبتکر هستیم باید اصول ابتکار و خلاقیت را به صورت منسجم و هدف دار به دانش آموزان داده تا خلاقیت در دانش آموزان نهادینه و پایدار گردد.

۶۸۵. اعتماد به نفس دانش آموزان را تقویت نمایید.

۶۸۶. ترتیب دادن سخنرانی برای شخصیت های خلاق دانش آموز

۶۸۷. رعایت و بهره گیری از این اصل از دو جهت حایز اهمیت می باشد. اول این که دانش آموزان خلاق ، اندیشه های مبتکرانه ی خود را در اختیار سایر دانش آموزان قرار می دهند. دوم این که سایرین با الگو برداری از چنین شخصیت هایی تلاش خواهند نمود که خود نیز خلاق و مبتکر شوند تا بتوانند الگویی برای سایر هم کلاسی های خود باشند

۶۸۸. از روش بحث و گفتگو نهایت استفاده را ببرید..

۶۸۹. به دانش آموزان کمک کنید، هدف های مربوط به اصلاح خود را تعریف کنند

۶۹۰. هدف هایی که دانش آموزان انتخاب می کنند، در رفتار موفقیت آمیز آنان تأثیر دارد؛ یعنی احتمال بروز رفتارهای سازنده از دانش آموزانی که هدف های مربوط به اصلاح خود را دنبال می کنند، بسیار بیش تر از آن هایی است که فقط در پی هدف های عملی کلاس هستند .

۶۹۱. سعی کنید دانش آموزان ارتباط مسائل درسی را با واقعتهای زندگی درک نمایند

۶۹۲. درباره نتایج کارها، اطلاعات لازم را در اختیار دانش آموزان بگذارید

۶۹۳

۶۹۴. گفتن نتایج کارها توسط معلمان، با موفقیت دانش آموزان رابطه نزدیک دارد . اگر آن ها به بچه ها، کارهای خوبشان و معیارهای خوب انجام دادن کارها را توضیح دهند، یادگیری دانش آموزان استمرار پیدا می کند و امکان بروز رفتارهای بد کاهش می یابد. به علاوه، این کار سبب می شود که آن ها درباره خود در رابطه با کارهایشان داوری کنند و کارهایشان را تحلیل کنند .

۶۹۵. در حین تدریس سوالات بحث انگیز طرح نمایند.

۶۹۶. دانش آموزان را در تصمیم گیری شرکت دهید

۱. دانش آموزان نیاز دارند که احساس کنند در مورد کارهایی که انجام می دهند، مختارند. اگر مدیریت کلاس ضعیف باشد، آن ها احساس می کنند که در مورد یادگیری خود اختیار ندارند. در این صورت، آن ها آنچه را معلم می خواهد انجام می دهند و انگیزه شان برای ادامه کار کاهش می یابد. معلمان موفق به دانش آموزان خویش اجازه می دهند که نقش مهمی را در تعیین تجربه های یادگیری ایفا کنند. آن ها اغلب به دانش آموزان اجازه می دهند که درباره موضوع، زمان و نحوه یادگیری تصمیم بگیرند. مشارکت

دانش آموزان سبب می شود که احساس کنند، بر اوضاع مسلط هستند. در نتیجه، انگیزه آن ها افزایش و امکان بد رفتاری شان کاهش می یابد .

۶۹۷. ارتباط دادن دانش آموزان با اذهان خلاق :

۶۹۸. برای روزهای "بد" برنامه ریزی کنید •

۲. گاهی موفق ترین معلمان نیز با وجود برنامه ریزی، از تدریس باز می مانند . از جمله رویدادهایی مثل بیماری، مشکلات خانوادگی و... برای آن ها به وجود می آید. در این صورت، با یک پیش برنامه کلی و با معنا برای مواقع اضطراری، می توان دانش آموزان را کاملاً مشغول کرد .

۶۹۹. از دانش آموزان بخواهند، مطالب تدریس شده یا موضوعات کتاب را نقادی و تجزیه و تحلیل نمایند.

۷۰۰. به نظریات، عقاید و پیشنهادهای دانش آموزان احترام بگذارید.

۷۰۱. استفاده از محرکات بصری

۳. مانند تصاویر، نمودار کارهای دانش آموزان و غیره در کلاس استفاده نماید.

۷۰۲. اختصاص بخشی از نمره درس به فعالیت در کلاس

۴. گفتار و کردار هنرمندان، متفکران و رهبران مشهور از مهمترین عوامل مؤثر در تحریک انرژی خلاق در دیگران است.

۷۰۳. ارائه جزوه تحقیق

۷۰۴. استاد از شاگرد بخواهد برای درس درباره موضوعی تحقیق بنویسد

۷۰۵. ارائه درس با طرح سؤال

۷۰۶. استاد درسش را با مطرح کردن سوالی آرایه را شروع کند

۵. ارائه روش مطالعه و پژوهش

۷۰۷. استاد در جلسه اول روش مطالعه و پژوهش را بیان کند
۷۰۸. ارائه گزارش از پیش مطالعه
۷۰۹. ارائه مبانی و چهارچوب و درخواست بسط مباحث
۷۱۰. ارائه مطالب از طریق شکل‌های نموداری و ابزار جدید به ویژه خلاصه‌نویسی و نکته‌برداری
۷۱۱. ارائه نمودار و الگو: بیان درس به صورت نموداری
۷۱۲. از آزمون‌ها و نمرات به عنوان وسیله‌ای برای ایجاد انگیزش در یادگیرنده‌گان استفاده شود.
۷۱۳. استعدادیابی و استعدادپروری و شاگردپروری توسط معلم
۷۱۴. استفاده از روش بارش فکری • در این روش پس از این که مسأله‌ای در کلاس ارائه شد، معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد تا هر تعداد راه‌حل را که می‌توانند برای مسأله بنویسند.
۷۱۵. استفاده کردن از تشبیه و تمثیل در تدریس مباحث
۷۱۶. مثلاً وقتی می‌خواهیم بحث تابع و متبوع را در علم نحو در بحث توابع درس بدهیم، می‌توانیم به تبعیت محض سلمان فارسی از حضرت علی علیه السلام اشاره کنیم که پای خود را در جای پای حضرت علی می‌گذاشت و در عمل، فقط یک رد پا ایجاد می‌شد
۷۱۷. ایجاد زمینه تفکر
۷۱۸. معلم باید زمینه‌ای فراهم سازد که همه دانش‌آموزان تفکر کنند و بدون نگرانی تفکرات خویش را اظهار نمایند. هر چند شاگردان در فرایند تفکر ممکن است اشتباه کنند، اما مهم، تفکر و پرورش فکر است. در این گونه کلاس‌ها پاسخ صحیح و غلط شاگرد برای معلم ارزش یکسان خواهد داشت؛ زیرا به هر حال دانش‌آموز به تفکر واداشته شده است.

۷۱۹. ایجاد مسئله بدون حل فوری این کار باعث تفکر کردن در این موضوع می شود

۷۲۰. ایجاد مناظره بین اهل کلاس با نظارت استاد

۷۲۱. ایجاد مهارت حل مسئله

۷۲۲. در این روش با ارائه ی سؤالاتی از طرف معلم ، یادگیرندگان در موقعیتی مسئله دار قرار می گیرند. حل مساله را می توان به صورت فرآیندی در نظر گرفت که به وسیله ی آن یادگیرنده ترکیبی از قواعد پیش تر آموخته شده را کشف می کند و می تواند برای رسیدن به راه حلی برای یک موقعیت جدید از آنها بهره گیرد و در طی این فرایند به یادگیری جدید نائل شود. این موضوع تازه آموخته شده ، یک قاعده با قانون رده ی بالاتر است که یادگیرنده را قادر می سازد سایر مسائل از این نوع را حل کند .

۷۲۳. به تعویق انداختن پاسخ به سؤال برای ایجاد شور و حرارت و تشنگی در دانش پژوهان

۷۲۴. بیان انگیزه و اهداف قبل از شروع بحث

۷۲۵. بیان اهداف و ضرورت های بحث در جلسه اول

۷۲۶. بیان ایده هایی که کم و بیش برای دانش آموزان تازه است

۷۲۷. ضمن پذیرش ایده های بکر، زمینه ابراز آن ها را فراهم کند. مثلاً، می توان از دانش آموزان خواست که به جای ارائه گزارش ساده از یک کتاب، آن را شخصاً ارزیابی کرده و هر نظری که درباره آن دارند بیان کنند و یا این که فصلی از فصل های سال را توصیف کنند به طور کلی، نقاشی های آزاد، مقاله نویسی و نگارش داستان های کوتاه، زمینه ارائه ایده فرد و تفکر خلاق در دانش آموزان را بهتر فراهم می کند.

۷۲۸. بیان تصور افراد از مسئله به صورت مختصر
۷۲۹. پرسش از درسهای قبلی در هر جلسه
۷۳۰. پرسش در باره موضوع و مسئله
۷۳۱. تدریس عاشقانه و از روی شور و حال و با علاقمندی به این حرفه و این موضوع
۷۳۲. تغییر تن صدا در هنگام تدریس
۷۳۳. تکثیر مثال در بیان مطالب
۷۳۴. توسعه در مصادیق و شیوه‌های ارزش‌یابی
۷۳۵. تولید و تکثیر مسئله
۷۳۶. خواستن جواب از پرسشها در خلال درس
۷۳۷. دادن جایزه به ممتازین
۷۳۸. دانش‌آموزان به مشارکت در یادگیری تشویق کردن
۷۳۹. دانش‌آموزان را به داشتن ایده‌های بکر و نو تشویق نماید؛
۷۴۰. درخواست ارائه تعاریف دیگر توسط مخاطب
۷۴۱. درخواست ارائه مطالب تکمیلی
۷۴۲. درخواست ارائه منابع جدید غیر از منابع معرفی شده توسط استاد

۷۴۳. درخواست بیان مصادیق توسط طلاب
۷۴۴. درخواست جواب‌های فرضی
۷۴۵. درخواست خلاصه‌گویی درس قبل در ابتدای درس جدید توسط دانش‌پژوه
۷۴۶. درخواست نت‌برداری و ارائه آن با ثبت امتیاز
۷۴۷. درخواست نظر دادن از دانش‌پژوه
۷۴۸. درخواست نقد مطالب استاد
۷۴۹. دسته‌بندی دانش‌پژوهان به موافق و مخالف در یک موضوع
۷۵۰. سؤال کردن از دانش‌پژوه در حین تدریس
۷۵۱. سؤال دادن به فراگیران در ابتدای کلاس، سپس اجرای درس و در آخر پاسخها را تحویل گرفتن.
۷۵۲. طرح چند سؤال توسط استاد
۷۵۳. طرح سؤال در ابتدای تدریس
۷۵۴. طرح سؤال در حین درس و درخواست جواب توسط طلاب
۷۵۵. طرح سؤالات علمی برای پاسخگویی در جلسه بعد
۷۵۶. گنجاندن مراجعه به منابع در متن درس
۷۵۷. مشارکت دادن و دعوت از دانشجویان برای پاسخ به سؤالات مطرح

۷۵۸. مشورت

۷۵۹. یکی دیگر از شیوه‌های مهم و پرجاذبه پرورش خلاقیت و نوآوری، مشورت است. اساساً یکی از نشانه‌های رشد اجتماعی، شورا و مشورت است و بدون تردید افرادی که اهل مشورت هستند از عقل و فکر بیشتری برخوردارند. اسلام نیز انسان را به شورا و مشورت ترغیب کرده و پیامبر اسلام (ص) نیز از مشورت به عنوان یک اصل تربیتی استفاده کرده است.

۷۶۰. مشارکتی کردن تدریس

۷۶۱. معادل‌سازی

۷۶۲. واگذاری طرح سؤالات آزمون به خود دانشجویان و وعده انتخاب سؤالات از میان آنها و امتیاز دادن به بهترین سؤالات منتخب

۷۶۳. واگذاری نتیجه‌گیری از درس به دانش‌پژوه

۷۶۴. یاددهی روش یادگیری

۷۶۵. د: جنبه مدیریتی:

۶. معلم غیر از آن که متخصص آموزشی است، نقش یک مدیر را نیز در کلاس ایفا می‌نماید، تعداد فراگیران، روحیات متفاوت و گونه‌های رفتاری آنان، محدودیت زمان آموزشی، اتمام سرفصل‌های مصوب، الزامات قانونی و مقررات آموزشی و استفاده بهینه از وقت اموری هستند که مدیریت و نظارت بر کلاس را حتمی و الزامی می‌سازند.

۷. اگر معلم بر کلاس مدیریت ننماید:

هرج و مرج جو غالب و حاکم بر کلاس خواهد شد.

روحیه نظم‌پذیری و انضباط بین فراگیران از بین خواهد رفت.

تعلیم و آموزش ناکامیاب و بی‌نتیجه خواهد شد.

حضور در کلاس بی‌فایده تلقی می‌شود و جاذبه‌ای برای حاضر شدن در کلاس

درس باقی نخواهد ماند.

اما چگونه مدیریتی می‌تواند جذابیت ساز باشد؟

معلم باید قبل از هر چیز در فکر ایجاد قوانینی برای کلاس باشد. کلاس که قاعده خاصی بر آن حاکم نباشد، نتیجه خاصی بر آن مترتب نیست. بنابراین اصل ایجاد و وضع قانون و حرمت نهادن به آن، اصل اولی و ضروری است. قوانینی که معلم در کلاس به کار می‌گیرد باید انعطاف‌پذیر باشد. قوانین خشک، بی‌روح و غیرقابل انعطاف دانش‌آموزان را از معلم گریزان و کلاس درس را فاقد جذابیت می‌سازد.

معلم باید سعی کند از تهدید خودداری نماید. تهدید کردن و حاکمیت ترس بر کلاس تنها از آن معلمان ترسو و ضعیف‌النفس است و معلمی که از اعتماد به نفس برخوردار است، ابزارهای دیگری را برای مدیریت برمی‌گزیند مثلاً برخی از معلمان با تهدید حذف درس، منظور کردن نمره منفی و یا مثلاً معرفی به آموزش عملاً ناتوانی خود را به اثبات می‌رسانند.

قاطعیت لازمه مدیریت است اما آمیختن آن با منطق، نظارت و مدیریت را پربارتر و نتیجه‌بخش‌تر می‌سازد. در واقع معلم باید در عین قاطعیت منطق‌پذیر باشد.

لازم است معلم متناسب با هر کلاسی شیوه‌های نفوذ در فراگیران را از قبل طراحی نماید.^۱ به عنوان نمونه کنترل و نفوذ با استفاده از مجاورت (مثل آن که معلم به طرف فرد خطا کار برود و در کنارش بایستد) یا با استفاده از اشاره ماهرانه و نیز به کارگیری طنز و شوخی (به شرط آن که ملایم، محترمانه و ظریف باشد و نه نیشدار، تمسخرآمیز و ریشخند) گونه‌هایی از نفوذ در فراگیران و مدیریت و نظارت بر کلاس است. مدیریت پلیسی، مدیریت نوچه‌گرا و جاسوسی، مدیریت خشک نظامی و مدیریت آزاد، رها و بی‌قاعده گونه‌های منفی مدیریت است که کلاس را از مکان آموزشی به مکانی نظامی یا مکانی صرفاً فراغت‌بخش و سرگرم‌کننده، بدل می‌سازد و در نتیجه از جاذبه‌های درس و کلاس می‌کاهد. در پایان

جدولی ارائه می‌شود که معلمان جذاب و غیر جذاب را به لحاظ رویکرد و کارکرد با یکدیگر مقایسه می‌نماید.

۷۶۶. رفتارهای مناسب را تقویت کنید •

۸. دانش‌آموزان نمی‌توانند در یک زمان، هم مسأله ریاضی حل کنند و هم با یکدیگر صحبت کنند. در این جا حل مسأله، رفتار مناسب و صحبت کردن، رفتار نامناسب است. وقتی رفتار نامناسب به ندرت اتفاق می‌افتد. این روزها با یکدیگر در تقابل هستند و در یک زمان تنها یکی از آن‌ها را می‌توان انجام داد. پس با تقویت رفتار مناسب می‌توان از بروز رفتار نامناسب جلوگیری کرد • معیار مدیریت موفق در کلاس، پرهیز از مشکلات است، نه صرفاً برخورد با رفتارهای نامناسب •

۷۶۷. امتیاز دادن به فعالیتها

۷۶۸. استاد به فعالیت های کلاسی شاگردان امتیاز دهد تا جو رقابت بوجود بیاد

۷۶۹. امتیاز دادن به مستشکل

۷۷۰. به افرادی که در کلاس اشکالات اساسی و مهم بیان می‌کند امتیاز مثبت بدهد

۷۷۱. امتیاز ویژه به بهترین تقریر درسی و ملاک قرار دادن آن در امتحانات در صورت فقدان متن درسی
۷۷۲. ایجاد بستر حمایتی از پژوهشگران برای دلگرم شدن پژوهشگران
۷۷۳. ایجاد رقابت در بین شاگردا برقرار کردن جلسات مباحثات علمی بین دانشجویان با نظارت مربی
۷۷۴. پویاسازی و منعطف کردن برنامه‌های آموزشی بر اساس زمان و مکان
۷۷۵. پیامدهای منفی مشارکت یادگیرندگان در فعالیت یادگیری کاهش داده شود.
۷۷۶. دقت کافی در گزینش دانش پژوه
۷۷۷. رهبری علمی در کلاس با استاد باشد.
۷۷۸. وادار کردن طلاب به بارش سؤال در موضوعات متنوع
۷۷۹. ایجاد روحیه پرسشگری در کلاس درس

رکن دوم: متن و محتوای درس

۹. متن آموزشی یکی از اساسی‌ترین مؤلفه‌های آموزشی است که همواره با فراگیر همنشین و در ارتباط است.
- معلم نیز از ارکان و پایه‌های آموزش است ولی همیشه با فراگیر همنشینی ندارد. او تنها در کلاس درس با دانش آموز همراه است و سپس تأثیرات اوست که می‌تواند به احساس حضور او در کنار دانش آموز منجر شود. اما متن آموزشی امکان حضور مداوم را در کنار دانش آموز دارد. یعنی دانش آموز هر وقت بخواهد می‌تواند با آن مؤانست و مجالست برقرار نماید. از این رو جذاب کردن متن بیش از هر چیز دیگر ضروری و لازم می‌نماید.
- افزون بر به کارگیری تکنیک برتر چاپ در کتب درسی (اگر کتاب متن درسی

باشد) به کارگیری فن نگارش، استفاده از محتوای غنی و پرعمق، بهره‌گیری از نظریات جدید و رقیب، آسان‌یابی مفاهیم و دوری از پیچیده‌گویی‌های غیرفنی، توجه به نیاز مخاطب و اهتمام به سطح اندیشه و نگرش او می‌تواند کتاب را با جاذبه‌ها و آرایه‌ها همراه سازد و دانش آموز را به همنشینی مدام با آن ترغیب نماید. متون درسی با محتوای کهنه، با قلم و بیان ناشیوا و دشواریاب، بدون عنایت به مباحث جدی و جاری، پایین‌تر از فهم مخاطب یا در سطحی دورتر از دانایی و فهم او و بی‌اعتنا به خواست‌ها و نیازهای فراگیر نمی‌تواند در دانش آموز علاقه ایجاد نماید و کلاس را جذاب سازد.

۷۸۰. معرفی مجلات رشد

۱۰. آشنا کردن دانش آموزان با مجلات رشد و استفاده از آن‌ها در کلاس درس جهت تقویت و تعمیق بنیه علمی دانش آموزان و همچنین جهت سرگرمی دانش آموزان که در این مورد می‌توان فعالیت‌های زیادی انجام داد. به عنوان نمونه می‌توان به وسیله کمیسیون یاددهی - یادگیری هر منطقه در جهت آشنایی بیشتر معلمان و دانش آموزان با مجلات رشد، فعالیت‌هایی را انجام داد مثلا می‌توان با طراحی سوالاتی از مجلات مختلف رشد و برگزاری مسابقاتی بین معلمان و همچنین بین دانش آموزان انگیزه مطالعه‌ی این مجلات را افزایش داد. انجام این مسابقات بین دانش آموزان می‌تواند توسط مدیر مدرسه نیز انجام شود.

۷۸۱. اهمیت هدف در آموزش

۷۸۲. از خصوصیات آموزش این است که برای فعالیت خویش یک هدف و مقصد آگاهانه‌ای قائل گردیم، این نوع فعالیت فقط برای فردی امکان پذیر خواهد بود که خود را بشناسد و قادر به تنظیم طرح آگاهانه‌ای باشد و آزادانه وسایل را برگزیند که امیال او را ارضا نماید و به کمک آنها به اهدافش برسد. ایجاد این حق و توسعه امکانات آن همانا چیزی جز پرورش و آمادگی احترام به شخصیت نیست.

۷۸۳. استفاده از ابزار مناسب و نوین آموزشی در بیان تدریس
۷۸۴. استفاده از نرم افزارهای آموزشی برای فهم بهتر و دقیق تر
۷۸۵. ایجاد سامانه ارزیابی دائمی برای اساتید و هیئت علمی
۷۸۶. ایجاد فضای هم اندیشی و تعاملات بین اساتید.
۷۸۷. ایجاد مباحثه طرفینی در کلاس در بین شاگردان
۷۸۸. بازمهندسی بخشهای اداری و پشتیبانی به منظور ایجاد عملیات حمایتی و اجرایی
۷۸۹. برطرف کردن موانع آموزشی
۷۹۰. تهیه مقالات مصوب در مجلات جایگزین نمره آزمون
۷۹۱. تمرین حل مسئله
۷۹۲. توجه به نور، سرما و گرما، محل نشستن و سن و سال افراد
۷۹۳. تکالیف و سؤالاتی به دانش آموزان داده شود که آنها را به تفکر وادارد و درسها را طوطی وار حفظ نکنند.
۱۱. رکن سوم : شاگرد
- ۷۹۴.

۷۹۵. ارائه طرح درس توسط دانش پژوه: استاد از شاگرد بخواهد که در کلاس طرح درس کند
۷۹۶. ارائه کنفرانس: استاد از دانش پژوهان بخواهد درس را به صورت کنفرانس بیان کنند
۷۹۷. مباحثه دقیق و بموقع و بدون تعطیلی
۷۹۸. دانش آموز نسبت به جهل خود آگاه شود.
۱۲. (فردی نزد رسول خدا سه مرتبه وضو گرفت پیامبر فرمودند بدون بسم الله وضو گرفته ای؛ سه مرتبه نماز خواند پیامبر فرمودند اذا قمت الى الصلاه فكبر)
۷۹۹. خلاصه کردن مطالب
۸۰۰. حاشیه نویسی
۸۰۱. تلخیص درس و گزارش توسط طلاب
۸۰۲. پس مطالعه خود متن درس
۸۰۳. پس مطالعه در منابع کمک‌ی و شروع
۸۰۴. پیش مطالعه روی متن بدون مراجعه به حواشی و شروع
۸۰۵. آزاداندیشی به ویژه در قالب بارش فکری
۸۰۶. به دانش آموزان کمک شود که نیازهای کمبود خود را برطرف کنند.
۸۰۷. یادگیری با روشهای گروهی و کارگاهی
۱۳. رکن چهارم: فضای کلاس
۱۴. یکی از عوامل مؤثر در کیفیت یادگیری دانش آموزان ساختار کلاس درس است. منظور از ساختار کلاس شرایط و جو حاکم بر کلاس یا به عبارتی مجموع کیفیت محیطی داخل هر

کلاس است. هر چند معلمان نقش تعیین کننده ای در تعیین ساختار کلاس دارند اما طبیعتاً خود از آن تاثیر می پذیرند، ساختار کلاس از جنبه های مختلف فیزیکی، عاطفی، فکری و اجتماعی می تواند مورد توجه قرار گیرد.

۱۵. کلاس درس یک فضای معنوی و آموزشی دارد و یک فضای مادی و فیزیکی. مقصود از فضای معنوی و آموزشی فضای متأثر از معلم و دانش آموز است که می تواند باز، منعطف، منطقی و با تفاهم باشد و یا بسته، قانونی، خشک و سرشار از یک سونگری و تعارض. فی‌المثل در کلاس درسی که معلم اجازه پرسش را به دانش آموز نمی دهد، یا سخن رقیب در آن با طعن و توهین نقد و نقل می شود و یا معلم تنها خواست خود را بر دانش آموزان تحمیل می نماید و از مشورت با فراگیر و حرمت به جایگاه او طفره می رود، چنین کلاسی بسته و غیرمنطقی جلوه خواهد کرد و آثار و فواید درخشانی از آن حاصل نخواهد شد. اما فضای فیزیکی کلاس عبارت از محدوده کلاس، موقعیت جغرافیایی، صندلی و نیمکت، رنگ و تمیزی، تابلو و وسایل گرمایشی و سرمایشی، فرسودگی بنا یا نو بودن و اموری از این دست است که در جذابیت تأثیرگذار است. معمولاً کلاس های کهنه و قریب‌التخریب، با نیمکت های شکسته و قدیمی و در موقعیت عبور و مرور دانش آموزان (مثل کلاس های کنار پله) با جذابیت ناسازگار است و برای دانش آموز محیطی خوشایند نمی باشد.

۸۰۸ در کلاس باید بارش مغزی و بدیعه پردازی صورت گویرد.

۸۰۹ امکان فعالیت های یادگیری معنادار را فراهم سازید .

۸۱۰

۱۶. رمز پیشگیری از بروز مشکلات در کلاس، داشتن فعالیت های با معنا و چالشگرانه است. وقتی دانش آموزان به کار خویش علاقه مند باشند، بی نظمی در کلاس کمتر می شود و زمانی که اطلاعات درسی برای دانش آموزان با معنا باشد، یادگیری تقویت می شود. یک عامل مهم برای پیدا کردن فعالیت های با معنا، اطلاعات شما از دانش آموزان، علاقه ها، روش فکری و میزان آمادگی آنان است .

۸۱۱ کلاس را به محیط حمایت کننده تبدیل کنید .

۱۷. یادگیری و رشد، خود به خود اتفاق نمی افتد و به این منظور لازم است به نیازهای دانش آموزان پاسخ داده شود. کلاس باید محیطی باشد که در آن، به نیازهای زیستی، ایمنی، تعلق و احترام به نفس در حد اعلا می ممکن پاسخ داده شود. آشکار است که معلم نمی تواند جایگزین پدر و مادر شود و سرپرستی و عشقی را که کودک نیاز دارد، برای او فراهم کند، ولی مسلماً می تواند امنیت دانش آموز را در کلاس تضمین کند و با تحسین صادقانه او، نقشی تسهیل کننده ایفا کند .

۸۱۲ برای یادگیری موفقیت آمیز، فرصت های لازم را فراهم آورید.

۱۸. این گفته قدیمی که "موفقیت، موفقیت می آورد" در کلاس درس، کم تر از سایر جاها صادق نیست. همه دانش آموزان باید امکان تجربه موفقیت را در کلاس داشته باشند. این تجربه ممکن است از سهیم شدن در کارها تا پیشرفت در درسی خاص تغییر کند. معنای موفقیت تنها پیروزی در رقابت با دیگران نیست. پیشرفت فرد در انجام کارهای خود، منبع مهم کسب موفقیت است. معلمان موفق، فعالیت هایی را برنامه ریزی می کنند که ضمن کارآمد بودن، احتمال موفقیت در آن ها زیاد باشد .

۸۱۳ وضعیت فیزیکی کلاس :

۱۹. فضای فیزیکی شامل رنگ، نور، چینش نیمکت ها، تهویه و تعداد دانش آموزان برخی از دانشمندان معتقدند تمایل ناخودآگاه ما به یک یا چند رنگ خاص می تواند نشانه ای از نیازهای بدن ما در جهت ترمیم خود باشد. به عنوان مثال رنگ نارنجی رنگ گرم و صمیمی است. نارنجی پرتوهای شادی آفرینی از خود ساطع می کند که موجب رفع خستگی است. رنگ سبز که انرژی زا و آرامش بخش است به طوری که اضطراب را از انسان دور می کند و موجب رفع تنش و گرفتگی عضلانی می شود. به خصوص که سبز رنگی ایده آل برای فضاهایی است که در آنها تمرکز و آرامش مورد نیاز است.

۸۱۴ چینش نیمکت ها

۲۰. علمای تعلیم و تربیت بهترین روش چینش صندلی ها را به صورت دایره ای یا « U » شکل پیشنهاد می کنند. خصوصاً در درسهایی که نیاز به بحث و بررسی فعالیت های گروهی برای حل یک مسئله و یا انجام آزمایش و یک پروژه می باشد. در این صورت تعامل و ارتباط به شکل صحیح انجام پذیر خواهد بود. این امر باعث می گردد تمامی فراگیران درگیر آن فعالیت شوند و حالت انفعالی و خستگی در آنها به وجود نیاید.

۸۱۵ جا به جایی افراد در محل نشستن : افرادی که به درس گوش نمی دهند بیاوریم میز و نیمکت جلو

۸۱۶ تهویه و تعداد دانش آموزان:

۲۱. تهویه هوا باعث می شود به صورت مستمر هوای تازه و پر اکسیژن در کلاس جریان داشته باشد و تنفس راحت تر انجام گردد. ضمن آن که تعداد دانش آموزان باید به خصوص نسبت به مساحت و فضای کلاس متناسب باشد.

۸۱۷ استفاده از فضای آموزشی مناسب جهت تدریس در کلاس

۸۱۸ معرفی کتب مفید و روشمند در موضوع درس و تقسیم آن بین دانشجویان برای گزارش

۸۱۹ معرفی منابع مرتبط با موضوع تدریس توسط دانش پژوه

۸۲۰ مطالب درسی را به صورت مسأله و معما برای شاگردان طرح کند

۸۲۱. مطالعه کتاب و یا گوش دادن به سخنان معلم و حفظ کردن حقایق علمی و تاریخی، رشد قوه ابتکار شاگردان را به دنبال ندارد. معلم به جای بیان مطالب درسی یا ذکر حقایق علمی، باید دانش آموزان را به طرح مسائل ترغیب کند.

- ۸۲۲ نشان دادن برخی تصاویر در مطالب حساس اعتقادی و علمی مانند خشونت و هابیت در بحث عقاید و هابیت
- ۸۲۳ نقدنگاری بر متن مورد مطالعه
- ۸۲۴ جانشینی نسبی یادگیری به جای آموزش
- ۸۲۵ تشکیل گروه مشورتی در کلاس
- ۸۲۶ کار در کلاس و امتیاز دادن به فعالیتها
- ۸۲۷ زیاد نبودن دانش آموزان
- ۸۲۸ برنامه ریزی درسی بر پایه آمیزه‌ای از تنوع و هدف
- ۸۲۹ ارائه دستورالعمل‌های شفاف به دانش آموزان در مورد فعالیت‌های درسی
- ۸۳۰ هدایت و نظارت بر یادگیری و فعالیت‌های دانش آموزان
- ۸۳۱ به کار گیری ابزارهای آموزشی و منابع یادگیری و تدریس
- ۸۳۲ حرکت منطقی از یک مرحله‌ی تدریس به مرحله‌ی دیگر
- ۸۳۳ زمان بندی فعالیت‌های کلاس و ایجاد توازن در آنها
- ۸۳۴ شروع و خاتمه هدفمند درس
- ۸۳۵ فضای آموزشی مدرسه خوب (کلاس درس) متناسب با سن و پایه تحصیلی دانش آموزان محرک و جذاب باشد.
- ۸۳۶ استفاده از مغایرت ها

۸۳۷. ارایه مطالبی که خلاف باورهای مرسوم و عمومی علمی باشد، مثلاً معلم در درس علوم از دانش آموزان بخواهد که نظریات قدیمی را رد کنند و بدین ترتیب دانش آموزان را برانگیزاند تا چیزها را ارزیابی کنند و راه های جالبی برای آزمودن و اثبات کردن مسایل بیابند .

۸۳۸ استفاده از تمثیل

۸۳۹. معلم به دانش آموزان کمک کند تا با استفاده از چیزهایی که قبلاً می دانستند در موقعیتی مشابه به اطلاعات، حقایق و اصول تازه ای دست یابند. به آنها نشان داده شود چگونه محصولات علمی براساس موقعیت های مشابه شکل گرفته اند .

۸۴۰ توجه دادن به کمبودها و خلاء موجود در دانش

۸۴۱. از دانش آموزان خواسته شود به جای آنکه به دانستنی های انسان پردازند آنچه را که برای انسان مجهول مانده است بررسی کنند. مهارت های دانش آموزان را برای جست و جوی شکافها، ناشناخته ها و مجهولات توسعه دهند .

۸۴۲ تقویت تفکر درباره امکانات و احتمالات

۸۴۳. فرصت هایی ایجاد شود تا با سوال هایی مانند چطور، اگر، از چه راه هایی پاسخ داده شود و حتی خود وادار به پاسخ دادن به آن شود. دانش آموزان باید بفهمند چگونه یک چیز به یک چیز دیگر منجر می شود . هنگام ارایه مساله به دانش آموزان فرصت اندیشیدن به راه های مختلف حل مساله داده شود .

۸۴۴ استفاده از سوال های محرک

۸۴۵. معلم باید بیشتر به گزاره های پرسشی که نیاز به درک عمیق دارد، توجه کند و از سوالهایی که نیاز به ترجمه، تفسیر، تعریف، اکتشاف و تجزیه و تحلیل دارد استفاده کند .

۸۴۶ ایجاد فرصت هایی برای دانش آموزان تا رازهای هر چیز را جستجو کنند .

۸۴۷ تقویت تعامل دانش آموزان با اطلاعات قبلی

۸۴۸. ایجاد فرصت هایی برای دانش آموزان تا با اطلاعاتی که دارند بازی کنند و به آنها کمک کنند و فرصت دهند تا بتوانند با استفاده از حقایق و اطلاعاتی که قبلاً آموخته اند کارهایی را تجربه کنند .

۸۴۹ تقویت مهارت های مطالعه خلاق

۸۵۰. از دانش آموزان خواسته شود به جای آنکه بگویند چه خوانده اند، عقایدی را که در نتیجه خواندن به دست آورده اند بیان کنند .

۸۵۱ ایجاد ابهام و تقویت آن

۸۵۲ همه می دانند که دانش آموزان زمانی یاد می گیرند که با موقعیت های حل مسأله مواجه باشند . بنابراین معلم باید موقعیت یادگیری را با بیان نکته ای آغاز کند و سپس دست نگه دارد و اجازه دهد دانش آموزان خود با اطلاعات بازی کنند و درگیر شوند، این روش خوبی است که منجر به یادگیری خود هدایتی می شود .

۸۵۳ استفاده از روش های اکتشافی

۸۵۴ در روش اکتشافی، دانش آموز خود به جستجوی راه حل می رود و معلم نقش راهنما را ایفا می کند . در این روش پیش از جواب مسأله چگونگی یافتن جواب مهم است. دانش آموز خود را به اطلاعاتی که پیرامون مساله وجود دارد محدود نمی کند، بلکه از زوایای مختلف به مساله توجه کرده و حتی ممکن است تغییراتی در آن ایجاد نماید. بدین ترتیب امکان تجربه شخصی توسط دانش آموزان، موقعیت یادگیری را برای آنها جذاب و مطلوب می نماید و انگیزه های درونی آنها را تقویت می کنند. همه این جنبه ها در کشف و شکوفایی استعداد خلاق دانش آموزان تأثیر مستقیم دارد .

۸۵۵ شاگردان را تشویق کنید

۸۵۶ که در اشیاء و افکار دخل و تصرف کنند یا در آن ها وضع تازه ای به وجود آورده اند .

- ۸۵۷ وقتی شاگردان اندیشه های نو ابراز می کنند هر قدر هم که دور از ذهن باشد به دیده اغماض بنگرید •
- ۸۵۸ در تنظیم درس ها انعطاف داشته باشید و به دارندگان فکرهای نو همیشه میدان بدهید •
- ۸۵۹ همواره محیط کلاس را هنگام تدریس آرام و بی تشنج نگه دارید •
- ۸۶۰ میان شاگردی که دارای استعداد خلاق است، با دیگر شاگردان رابطه نیکو برقرار کنید •
- ۸۶۱ مسایل بحث انگیز را مطرح کنید و حتی عقاید پذیرفته را مورد بحث قرار دهید •
- ۸۶۲ به شاگردان بیاموزید که نیروی خلاقیت خود را ناچیز نشمرند و عظمت و اهمیت شاهکارها در آنان ترس و ناامیدی ایجاد نکند •
- ۸۶۳ آشنا ساختن مدیران و معلمان با مفاهیم خلاقیت و راهکارهای پرورش و تقویت آن در فراگیران.
- ۸۶۴ برای آشنا ساختن مسئولان مدارس و معلمان با خلاقیت و شیوه های پرورش آن، می توان از آموزش در دوره های ضمن خدمت استفاده کرد. معلمان، مربیان و مدیران پس از آشنایی با راهکارهای پرورش خلاقیت در فراگیران در این دوره ها می توانند این راهکارها را در کار خود به کار گرفته و ضمن دوری از هر گونه سخت گیری های بی مورد و بی جا دانش آموزان را به مشارکت فعال در تدریس و انجام کار گروهی تشویق کنند. همچنین می توانند به دانش آموزان آزادی های معقول بدهند تا با خیال راحت و اطمینان خاطر نظرات و عقاید خود را بیان کنند. این گونه تدبیرها زمینه ی پرورش خلاقیت در فراگیران را فراهم خواهد آورد.
- ۸۶۵ تغییرات اساسی در کتاب های درسی
- ۸۶۶ هرچند با استفاده از مطالب و مفاهیم موجود در کتابهای درسی و شیوه های تدریس موجود نیز می توان به پرورش خلاقیت کمک کرد اما برای استفاده بیشتر و بهتر از این امکانات و ضرورت خلاقیت لازم است در تألیف کتاب های درسی فقط ارائه ی مطالب در سطح دانش نباشد بلکه متن درس و سوالات آخر درس به گونه ای باشد که دانش آموز را به تفکر وادارد و در نتیجه زمینه ی مشارکت دانش آموز را برای شرکت در بحث گروهی فراهم نماید .
- ۸۶۷ تغییرات در شیوه ارزشیابی و امتحانات
- ۸۶۸ برای پی بردن به میزان موفقیت دانش آموز در دروس و نتیجه گیری از کار خود از سیستم ارزشیابی بهره می بریم. ارزشیابی نیز باید بتواند خلاقیت دانش آموز را بسنجد. یعنی به جای سوالات تستی و کوتاه پاسخ یا سوالات همگرا

از سوالات واگرا یا سوالاتی که دانش آموز را به تفکر و ارائه ی عقیده و نظر وا دارد. به همین منظور می توان به پرسش های مستمر و فعالیت های خارج از کلاس و مرتبط با موضوع بها داده و زمینه رشد خلاقیت و شکل گیری آن را از اولین سالهای ورود به مدرسه فراهم نمود.

۸۶۹ علاقه مند کردن دانش آموز به مطالعه

۸۷۰ تصور کنید دانش آموزی که از ابتدای کودکی با کتاب آشنا می شود و با نویسنده های گوناگون ، داستانهای مختلف و سرزمین ها و فرهنگ های متفاوت ، علوم و هنرهای جدید یا حوادث مهم تاریخی آشنا شود ؛ به طور حتم متفکر بار خواهد آمد و در نتیجه ارتباط با شخصیت های گوناگونی که در داستانها مطالعه

۸۷۱

۸۷۲

- ۸۷۳ حضور جدی و مستمر و فعال در کلاس .
- ۸۷۴ خلاصه کردن مطالب .
- ۸۷۵ فرصت فکر دادن به شاگرد .
- ۸۷۶ ایجاد رابطه صمیمی در کلاس .
- ۸۷۷ تشویق به هنگام بیان صحیح و تلفظ خوب .
- ۸۷۸ تشویق به هنگام صراحت گفتار و شجاعت .
- ۸۷۹ تشویق به هنگام سهیم شدن در کار کلاس .
- ۸۸۰ قدردانی به هنگام همکاری شاگردان در کار کلاس .
- ۸۸۱ ایجاد رقابت سالم و مثبت میان شاگردان .
- ۸۸۲ سعی بر ایجاد کلاسی با روح و نشاط .
- ۸۸۳ پیش مطالعه متن بدون مراجعه به حواشی و شروح .
- ۸۸۴ صدای استاد نباید نارسا یا زیاد از حد بلند باشد .
- ۸۸۵ صدای استاد نباید آمرانه و یا خشن و خالی از ظرافت باشد .
- ۸۸۶ صدای استاد نباید سرد و یکنواخت باشد .
- ۸۸۷ قیافه استاد نباید ناراحت باشد .

- ۸۸۸ نداشتن تکیه کلام بخصوص و تکرار کلمات
- ۸۸۹ وسائل روز میز معلم نباید پراکنده باشد .
- ۸۹۰ استاد نباید مرتباً از یادداشت استفاده کند .
- ۸۹۱ تنظیم مطالب متناسب با فهم شاگرد باشد .
- ۸۹۲ آرامش و تأنی در تشریح مطالب تازه (نه شتاب و عجله)
- ۸۹۳ شروع درس با کشف معلومات قبلی شاگرد باشد .
- ۸۹۴ برخورداری کلاس از نور مناسب
- ۸۹۵ متعادل بودن دمای کلاس از حیث حرارت و برودت
- ۸۹۶ هوای مطبوع کلاس .
- ۸۹۷ نشستن شاگردان هم باید مناسب باشد .
- ۸۹۸ جا به جایی افراد در محل نشستن .
- ۸۹۹ نوشتن موضوع درس و پاک نکردن آن در طول کلاس .
- ۹۰۰ مرغوب بودن تخته و ماژیک و ...
- ۹۰۱ خط خوب و خوانا .
- ۹۰۲ تسلط بر نوشتن بدون معطلی زیاد .

۹۰۳. پشت به شاگردان نکردن .
۹۰۴. بودن تابلو در دید همه .
۹۰۵. خواندن و تلفظ همراه نوشتن .
۹۰۶. تعداد شاگردان
۹۰۷. وسائل و امکانات آموزشی
۹۰۸. نوع درس و رشته
۹۰۹. تناسب سطح فکر و معلومات شاگردان
۹۱۰. شرائط عمومی فضای آموزشگاه
۹۱۱. انطباق درس با مسائل زندگی و مبتلا به و
۹۱۲. شوخ طبعی و مزاح با شاگردان در حد تعادل (نه بیش از اندازه)
۹۱۳. صبوری و سعه صدر و بردباری (در برابر کج فهمی ، پرسش نابجا و ...).
۹۱۴. برخورد تشویق آمیز و توجه به نکات مثبت شاگردان .
۹۱۵. طرح نکات مثبت دانش آموز در جمع .
۹۱۶. پرهیز از انتقام و لجاجت .
۹۱۷. احترام به شخصیت دانش آموز و شخصیت دادن به او .

۹۱۸. داشتن روحیه ارفاق و گذشت .
۹۱۹. آشنایی با آنان از نزدیک و ایجاد صمیمیت
۹۲۰. همراز و مشاور بودن برای شاگردان
۹۲۱. انصاف در نمره دادن و سوال و پاسخ به سوالات
۹۲۲. انصاف در تکلیف و نگاه و ...
۹۲۳. اعتماد بخشیدن به شاگردان ضعیف .
۹۲۴. تغییر تن صدا در هنگام تدریس .
۹۲۵. تکثیر مثال برای تبیین بهتر .
۹۲۶. تلخیص درس و گزارش توسط دانش پژوه .
۹۲۷. تمرین حل مسئله .
۹۲۸. توییح غیرفعالان در کلاس .
۹۲۹. تمرین روی لحن و صدا و بیان
۹۳۰. ارزشیابی از کار خود و تأثیر درس و فهم شاگردان
۹۳۱. واگذاری مسؤلیت هایی به شاگردان و سهیم کردن افراد کلاس.
۹۳۲. افزایش مطالعه و آگاهی خود معلم

۹۳۳. ابتکار در تدریس
۹۳۴. آرام کردن کلاس با راه های غیر مستقیم
۹۳۵. رعایت وقت (شروع و پایان و میزان تدریس و حضور به موقع)
۹۳۶. آراستگی و نظافت ظاهری معلم
۹۳۷. تکیه ندادن به دیوار، میز و ...
۹۳۸. بازی نکردن با لباس ، قلم و ...
۹۳۹. استفاده از تابلو و طرح و نمودار
۹۴۰. ایجاد رقابت سالم بین شاگردان
۹۴۱. بیان آثار و فواید فعالیت در کلاس .
۹۴۲. بیان تجارب شخصی نسبت به موضوع .
۹۴۳. بیان تصور افراد از مسئله .
۹۴۴. بیان فواید بحث برای ایجاد احساس نیاز به بحث .
۹۴۵. بیان فواید عملی و کار آیی در زندگی .
۹۴۶. بیان لوازم بحث .
۹۴۷. بیان لوازم مسئله و نظریه توسط دانش پژوه .

۹۴۸. بیان منابع در باره این موضوع توسط دانشجو .
۹۴۹. بیان نظایر و مثالهای متعدد .
۹۵۰. بیان نقاط قوت و ضعف دانش پژوه نسبت به موضوع پیش مطالعه شده .
۹۵۱. پرسش از درسهای قبلی .
۹۵۲. پرسش در باره موضوع و مسئله .
۹۵۳. برگزار کردن جلسات مباحثات علمی بین دانشجویان .
۹۵۴. به تعویق انداختن پاسخ به سؤال برای ایجاد شور در دانش پژوهان .
۹۵۵. به کارگیری لطایف در کلام .
۹۵۶. بهره گیری از مثال .
۹۵۷. بیان اضداد .
۹۵۸. بیان انگیزه و اهداف درس .
۹۵۹. بیان اهداف و ضرورت های بحث .
۹۶۰. بیان اینکه این مطالب پرونده علمی بسیار فرهیخته ای دارد که ما قرار است آن را تکمیل کنیم.
۹۶۱. بیان اینکه آیا تاکنون با چنین سؤالی مواجه شده اید ؟
۹۶۲. بیان اینکه آیا علاقه ای نسبت به این بحث دارید ؟

۹۶۳. استفاده کردن از تشبیه و تمثیل .
۹۶۴. امتیاز دادن به فعالیتها .
۹۶۵. امتیاز دادن به مستشکل .
۹۶۶. امتیاز ویژه به بهترین تقریر درسی و ملاک قرار دادن آن در امتحانات در صورت فقدان متن درسی .
۹۶۷. تعامل داشتن با دیگر اساتید .
۹۶۸. ایجاد مسئله بدون حل فوری .
۹۶۹. ایجاد مناظره بین اهل کلاس با نظارت وی .
۹۷۰. ایجاد مباحثه طرفینی در کلاس .
۹۷۱. ایجاد مهارت حل مسئله .
۹۷۲. ارائه درس با طرح سؤال باشد .
۹۷۳. ارائه جزوه درس .
۹۷۴. اختصاص بخشی از نمره درس به فعالیت در کلاس .
۹۷۵. ارائه طرح درس توسط دانش پژوه .
۹۷۶. ارائه مطالب از طریق شکل‌های نموداری و ابزار جدید به ویژه خلاصه‌نویسی و نکته‌برداری .
۹۷۷. ارائه نمودار و الگو .

۹۷۸. استفاده از اشعار مناسب و مرتبط با موضوع در طلیعه درس یا بیان یک متن مرتبط و سؤال انگیز .
۹۷۹. مطالعه و آمادگی قبلی و تهیه درس
۹۸۰. تفهیم مطلب نه صرف گفتن و رد شدن
۹۸۱. ذکر اجمالی از درس قبل
۹۸۲. جمع بندی مطالب در پایان درس
۹۸۳. سوال از شاگردان
۹۸۴. فرصت سؤال دادن به شاگرد
۹۸۵. استفاده از وسائل و ابزار کمک آموزشی
۹۸۶. شخصیت دادن به شاگرد
۹۸۷. ایجاد مهارت مطالعه .
۹۸۸. ایجاد مهارت سازماندهی مطالب علمی و ذخیره صحیح آنها
۹۸۹. نظر خواهی از دانش پژوهان در قالب بارش فکری .
۹۹۰. اطلاعات کافی و تسلط بر موضوع داشته باشد ، تا هم خوب تدریس کند و هم قادر به رفع شبهات باشد .
۹۹۱. اعتماد به نفس داشتن
۹۹۲. خجالت نکشیدن و احساس حقارت نداشتن

۹۹۳. داشتن قدرت اداره کلاس و مدیریت لازم
۹۹۴. تواضع داشتن و دوری از غرور و بزرگ بینی
۹۹۵. خوش خلقی و مدارا.
۹۹۶. نظم و انضباط و خوش قول بودن چرا که الگوی محصل است.
۹۹۷. بیان فصیح و داشتن قدرت بیان خوب.
۹۹۸. توان مدیریت کلاس را داشته باشد.
۹۹۹. تا حد امکان با اخلال ها یا ایجاد کمترین وقفه در کلاس برخورد کند.
۱۰۰۰. اخلال ها را با کمی شوخ طبعی متوقف کند.
۱۰۰۱. اینکه به دانش آموزان جایزه بدهد
۱۰۰۲. در صورتی که دانش آموزی موفق به انجام تکالیف در وقت خود شد در بی ن دانش آموزان مدرسه مورد تحسین و تشویق خاصی قرار گیرد.
۱۰۰۳. مربی در حین تدریس نگاه محبت آمیز به دانش آموزان داشته باشد.
۱۰۰۴. معلم نگاه خود را متوجه یک یا چند شاگرد نکند بلکه به تمام شاگردان توجه داشته باشد.
۱۰۰۵. کلاس درس نباید خشک و بی حال باشد.
۱۰۰۶. باید ساعت تدریس به گونه ای تنظیم گردد که مربی احساس کسالت نکند.

۱۰۰۷. هر چه استاد در خلال درس مزاح نماید کلاس شادتر می گردد.
۱۰۰۸. تمیز بودن معلم
۱۰۰۹. معلم از بوی خوش مثلا عطر و ادکلن استفاده نماید.
۱۰۱۰. پوشش استاد و نوع پوشش استاد تأثیر بسیاری در جذب شاگرد دارد.
۱۰۱۱. اسامی و نام افراد برتر در مدرسه زده شود.
۱۰۱۲. عکس شاگردان ممتاز را در ورودی مدرسه بزرگ روی دیوار حک کنند.
۱۰۱۳. در صورتی که کلاس خسته کننده شود دقایقی را تنفس به شاگرد بدهد
۱۰۱۴. در بین کلاس در صورت تنفس بچه ها خاطره های تلخ و شیرین به ترتیب مناسب برای بچه ها بیان کند.
۱۰۱۵. از هنرهای دانش آموزان در مدرسه استفاده کنند. مثلا شاگردی صدای خوش دارد از او در مداحی و قرائت قرآن بهره ببرند.
۱۰۱۶. معلم در حین درس ثابت نباشد بلکه در بین کلاس رفت و آمد داشته باشد.
۱۰۱۷. گاهی یک بار در کنار بچه ها بنشیند.
۱۰۱۸. استاد هنگام درس دادن صدای خود را بالا و پایین ببرد یعنی صدای او یکنواخت نباشد تا دانش آموز احساس خستگی کند.
۱۰۱۹. معلم باید شاگردانی که ضعیف تر هستند را نیز مورد محبت قرار دهد تا انگیزه ای برای دانش آموز در درس ایجاد گردد.
۱۰۲۰. نوع نگاه معلم اگر تند و عبوس باشد دانش آموز در یادگیری مطلب کندتر خواهد شد.

۱۰۲۱. در طول سال جشنهایی را برگزار نمایند.
۱۰۲۲. در مسابقات مختلفی با موضوعات گوناگون داشته باشند تا دانش آموزان برای یادگیری و فراگیری وارد عمل گردد.
۱۰۲۳. در صورت موفقیت شاگردان در دروس مورد نظر، اردوی زیارتی سیاحتی برگزار گردد.
۱۰۲۴. راویان در طول اردوی زیارتی و سیاحتی روایت پردازی داشته باشند.
۱۰۲۵. نمایشگاهی با موضوعات متعدد در مدرسه برپا کنند.
۱۰۲۶. دانش آموز را با تشویق و ترغیب مشغول به پژوهشگاههای علمی کاربردی نمایند.
۱۰۲۷. دعوت از افراد خبره در زمینه های علمی داشته باشند.
۱۰۲۸. دانش آموز باید شناخت و معرفت به سرفصلها داشته باشد. از این رو، معلم باید برای بیدار کردن بچه ها ابتدا در باره سرفصلها با بچه ها صحبتی داشته باشد.
۱۰۲۹. توجه دادن به زیبایی محیط آموزشگاه و کلاسها
۱۰۳۰. پرورش روح دانش آموزان
۱۰۳۱. داستانهایی در باره درس و مدرسه نقل کنند.
۱۰۳۲. دانش آموزان را در اداره مدرسه مشارکت دادن
۱۰۳۳. فضاسازی و زیباسازی محیط داخل کلاس
۱۰۳۴. استفاده از خطهای زیبا و تصاویر زیبا در کلاس و مدرسه

۱۰۳۵. استفاده از بوی خوش و خوشبو کننده هوا در محیط درس و کلاس
۱۰۳۶. تشویق دانش آموزان برای آوردن گل و گیاه طبیعی و استفاده از آن در کلاس
۱۰۳۷. ایجاد رابطه دوستانه با مربی
۱۰۳۸. آموزش روابط اجتماعی مناسب به دانش آموزان
۱۰۳۹. دعوت از شاگردان موفق مدرسه برای صحبت در کلاس
۱۰۴۰. تشویق و تقدیر از فعالیتهای کوچک و کم ارزش از نظر دیگران
۱۰۴۱. پرهیز از هر چه که ایجاد تنش کند.
۱۰۴۲. معلم نباید مربی را مورد توهین و تحقیر و در برابر دانش آموزان دیگر قرار دهد.
۱۰۴۳. در طول سال تحصیلی نمایش فیلم و اسلاید در مدرسه داشته باشد.
۱۰۴۴. معلم باید فعالیتهای هنری دانش آموزان را تقویت نماید.
۱۰۴۵. یک معلم موفق باید امید به آینده را در دانش آموزان تقویت نماید نه اینکه تضعیف نماید.
۱۰۴۶. در مناسبات مختلف مثلا در اعیاد و جشنها شیرینی در بین کلاس توزیع نماید
۱۰۴۷. به مناسبت تولید هر یک از دانش آموزان کارت تبریک به مناسبت تولد دانش آموز به او هدیه دهد.
۱۰۴۸. معلم باید بیند علت افت تحصیلی دانش آموز چیست و به دنبال راهکاری برای جبران افت تحصیلی دانش آموز داشته باشد.

۱۰۴۹. معلم باید در مقابل دیگر کارکنان مدرسه احترام خاصی برای دانش آموز و مربی خود قائل شود.
۱۰۵۰. معلم از دانش آموز بخواهد که تجربیات موفق خود را به دیگر دانش آموزان یادآوری نماید.
۱۰۵۱. معلم باید در بین شاگردان افراد خلاق را شناسایی کند و از او به عنوان الگو برای دیگر دانش آموزان بهره ببرد.
۱۰۵۲. از شاگردان جهت شاداب سازی کلاس نظرخواهی نماید که این خود نوعی کمک به فعالیت دانش آموز در راستای هر چه بهتر شدن کلاس است.
۱۰۵۳. توجه به شخصیت فردی و اجتماعی دانش آموزان توسط مسئولان و کادر آموزشی مدرسه
۱۰۵۴. اصلاح اشکالات آموزشی: اجرای آزمون یکی از راههای اشکال آموزشی است زیرا از طریق آزمون تعیین می گردد که آیا در فرد تغییر رفتار صورت یافته یا نه؟
۱۰۵۵. انجام تکالیف مناسب و نحوه بررسی و اصلاح تکالیف که در رشد دانش آموز مؤثر است.
۱۰۵۶. باید برای دانش آموز، کلاس محل امنی باشد و دانش آموز احساس امنیت در کلاس داشته باشد.
۱۰۵۷. ابراز وجود یکی از خصوصیات و نیازهای روانی انسانهاست. چنانچه محیط مناسبی برای ابراز وجود فرد ایجاد گردد رشد شخصیت و باروری استعدادها به شکل بسیار مؤثری بالا خواهد رفت.
۱۰۵۸. معلم نباید از اینکه دانش آموز ممکن است پاسخهایی غلط به سؤالات بدهد یا وقت کلاس را تلف نماید نگران باشد بلکه باید با تقویت روحیه حضور در جمع به ابراز نظرات زمینه مشارکت فعالیت فکری و آموزشی آنها را فراهم و اشکالات احتمالی آنها را با تدبیر و درایت مرتفع نماید.
۱۰۵۹. معلم از کلیه امکانات آموزشی به منظور یادگیری باید بهره ببرد.
۱۰۶۰. ارائه مطلبی به طور آزاد که مشارکت را در دانش آموزان چند برابر می کند.
۱۰۶۱. حضور فراگیران در کارگاهها و آزمایشگاهها امکان فعالیت رشد جسمی دانش آموز فراهم می نماید.

۱۰۶۲. بهره‌گیری از وسایل آزمایشگاهی و کارگاهی در کلاس درس باعث تحریک کنجکاوی فراگیر می‌شود و رغبت و تمایل آنها را در یادگیری افزایش می‌دهد.
۱۰۶۳. باید مطالب درسی با محیط اجتماعی دانش آموز ارتباط برقرار نماید.
۱۰۶۴. هر چه مطلب نظری باشد و امکان کاربرد آن غیرممکن باشد دانش آموز بازخورد و عکس‌العمل لازم را در یادگیری از خود نشان نمی‌دهد.
۱۰۶۵. کار برنامه‌ریزی درسی نباید متمرکز و برای تمامی فراگیران مختلف به یک صورت باشد.
۱۰۶۶. مطالب باید با رشد هوشی و شناختی دانش آموزان متناسب باشد. در غیر این صورت، نه تنها فرد در انجام یادگیری از خود فعالیتی نشان نمی‌دهد بلکه نسبت به درس و کلاس تنفر پیدا خواهد کرد.
۱۰۶۷. هر چه معلم هدف از آموزش درس جدید را به دانش آموز بفهماند یادگیری بهتر صورت خواهد گرفت.
۱۰۶۸. معلم باید به دانش آموز بگوید که من از شما چه انتظاری دارم.
۱۰۶۹. معلم به میزان یادگیری قبلی دانش آموز توجه نماید و آن را ارزیابی کند.
۱۰۷۰. معلم هر کجا که احساس کرد شاگردش در پاره‌ای از مطالب ابهام پیدا کرد و یاد نگرفته باید به قسمت قبلی برگردد و تدریس را به روش آسان‌تر ادامه دهد.
۱۰۷۱. هر گاه متری بداند میزان فعالیت او در کلاس و منزل از دید مری مخفی نیست و مری نظارت بر او دارد به مرور به یک فرد فعال در درس تبدیل خواهد شد.
۱۰۷۲. سؤالات درسی و امتحانی، باید با سطح درک دانش آموز مناسب باشد.
۱۰۷۳. اگر کسی در کلاس مضطرب باشد باید او را مورد خطاب قرار دهد.
۱۰۷۴. در صورتی که یکی از شاگردان بیمار گشت به عیادت او برود و از او دلجویی کند.

۱۰۷۵. استاد در هنگام نوشتن به گونه ای بایستد که شاگردان بتوانند مطالب روی تابلو را به راحتی ببینند و بتوانند مطلب را در هنگام نوشتن استاد بخوانند.
۱۰۷۶. اگر استاد لبخند روی لب داشته باشد توجه شاگردان را بیشتر به خود جلب خواهد کرد.
۱۰۷۷. معلم در نوشتن مطالب درسی سعی نماید از چند رنگ استفاده کند.
۱۰۷۸. نگاه استاد به شاگردان به طور یکسان باشد.
۱۰۷۹. استاد باید در حال درس دادن یکسان و یکنواخت نباشد بلکه در حال رفت و آمد باشد. حرکت در حین تدریس داشته باشد تا توجه شاگرد متمرکز بر مطلب شود.
۱۰۸۰. استاد می تواند با طرح مسئله کلاس را زنده تر کند.
۱۰۸۱. اگر معلم مطلب مورد نظر را به صورت پرسشی مطرح نماید فکر دانش آموزان فعال خواهد شد.
۱۰۸۲. در صورتی که شاگرد از استاد جهت تحقیق بهتر وقت بگیرد استاد این اجازه را به او بدهد.
۱۰۸۳. استاد در صورتی که مطلبی را به اشتباه بیان نمود برای اصلاح مطلب بدون رو در بایستی با شاگردان، اقدام کند.
۱۰۸۴. اگر استاد با شاگرد انس برقرار نماید به هر طریقی شاگردان بهتر می توانند مطلب را بفهمند.
۱۰۸۵. مربی می تواند شماره تماسی را به بچه ها معرفی نماید تا شاگردان بتوانند در صورت نیاز مطالب استاد را به گوش استاد برسانند و از او کمک بگیرند.
۱۰۸۶. معلم به تک تک شاگردان فرصت ارائه و کنفرانس مطالب بدهد.
۱۰۸۷. موضوعی را که قرار است استاد بیان کند باید در مرحله اول برای خود استاد حل شده باشد تا بتواند به شاگردان کلاس تفهیم کند.

۱۰۸۸. در هنگام ورود به کلاس استاد باید با روی باز و چهره گشاده وارد شود.
۱۰۸۹. اگر دانش‌پژوهان به منابع نی‌از داشته باشند استاد منابع غنی و معتبری را معرفی کند.
۱۰۹۰. در جلسه اول، استاد از شاگردان بخواهد که خود را معرفی کنند تا رابطه صمیمی بین خودشان و معلم ایجاد شود.
۱۰۹۱. معلم از برخوردهایی که موجب تنفر یا جری شدن بچه‌ها می‌شود پرهیز نماید.
۱۰۹۲. استاد اهل عفو و گذشت باشد و اگر دانش‌آموزی عذرش را موجه اعلام کرد معلم قبول کند.
۱۰۹۳. معلم در صورت امکان، با بچه‌ها به تفریح و کوهنوردی برود تا انس بیشتری بین آنها به وجود بیاید.
۱۰۹۴. گاهی تمام وقت جلسه را به شاگردان بدهد تا خودشان موضوع درس را بیان کنند.
۱۰۹۵. معلم در صورت مواجه شدن با مشکلات روشنایی، سرمایه‌ی و گرمایشی، در صورت امکان با کمک بچه‌ها در رفع مشکل بکوشد.
۱۰۹۶. معلم حلقه اتصال بین شاگردان و کادر فرهنگی مدرسه باشد.
۱۰۹۷. معلم در کلاس اعلام کند اگر کسی در مسائل مالی یا علمی و فرهنگی کاری داشت می‌تواند به طور خصوصی با معلم مطرح نماید.
۱۰۹۸. معلم از شاگردان موفق کلاسهای قبلی دعوت نماید تا شاگردان فعلی به صورت حضوری و مستقیم با آن شاگردان موفق ارتباط برقرار کنند.
۱۰۹۹. استاد می‌تواند از خاطرات بزرگان و افتخارات آنها در کلاس استفاده کند.
۱۱۰۰. استاد باید بچه‌ها بشناسد و بعد از آن، افراد متناسب را در کنار هم و در گروه چنیش دهد.

۱۱۰۱. مکان نشستن باید طوری باشد که همه افراد کلاس حتی افراد آخر کلاس فضای جلوی کلاس و استاد را خوب مشاهده کنند.
۱۱۰۲. بهتر است استاد ابتدای کلاس را با نام خدا و آخر آن را با صلوات ختم کند.
۱۱۰۳. خاطرات درسی را استاد می تواند در بین کلاس برای رفع خستگی مطرح نماید.
۱۱۰۴. معلمی که با شاگردان کلاس هماهنگ باشد بهتر می تواند کلاس را مدیریت کند.
۱۱۰۵. استاد باید به درد دل شاگردان گوش دهد و در صورت امکان گرهی از کار آنها بگشاید.
۱۱۰۶. استاد مطالبی را بیان کند که برای تحقیق شاگردان، آنها را یاری دهد.
۱۱۰۷. اگر یکی از بستگان مهم شاگرد به رحمت ایزدی پیوست، استاد در یکی از مراسم او شرکت کند و آنها را تسلی دهد.
۱۱۰۸. در صورتی که یکی از شاگردان از استاد خویش دست یاری بجوید استاد از او دلجویی کرده، او را یاری دهد.
۱۱۰۹. مطالب درسی طوری باشد که با محیط اجتماعی شاگردان ارتباط برقرار کند.
۱۱۱۰. مطالب با رشد هوشی دانش آموزان رابطه مستقیم داشته باشد و متناسب با رشد هوشی باشد.
۱۱۱۱. معلمی بیشتر موفق است که فعالیت های دانش آموزان را بیشتر قوت ببخشد.
۱۱۱۲. در صورت مواجه شدن با افت تحصیلی آن را ریشه یابی کند.
۱۱۱۳. بین استاد و شاگرد باید علقه عاطفی و علمی با هم ایجاد شود.
۱۱۱۴. در مدرسه مسابقات فرهنگی، قرآنی و دینی برگزار نماید.

۱۱۱۵. اگر مطالب درسی نظری باشند برای کاربردی کردن آن تلاش شود.

۱۱۱۶. اگر استاد مشخص کند که سرفصل های کتاب چه هدفی را دنبال خواهند کرد دانش پژوهان در یادگیری مطالب، بی‌شتر همراهی خواهند کرد.

۱۱۱۷.

۱۱۱۸.

۱۱۱۹. مقدمه

۱۱۲۰. در یک تدریس موفق و اثربخش علاوه بر شخصیت و مقام و منزلت معنوی و اعتبار معلم در نزد شاگردان شناخت انواع روش‌های تدریس و توانایی به کارگیری آنها در کلاس درس از اهمیت قابل توجهی برخوردار است؛ زیرا اگر روش‌های تدریس به کار گرفته شده نامناسب باشد و با محتوای مورد نظر همخوانی نداشته باشد و یا اینکه معلمان به روش‌های تدریس مورد استفاده تسلط نداشته باشند، در این صورت معلوم نخواهد بود که بر سر اهداف آموزشی که همه تلاش‌ها و امکانات در خدمت تحقق آنها باید باشند در مدارس و کلاس‌های درس چه خواهد آمد. تدریس می‌تواند زیبا باشد، دلچسب و برانگیزاننده باشد، امیدبخش باشد، اثربخش باشد، پویا باشد وقتی که معلمان در به کارگیری روش‌های تدریس مهارت داشته باشند.

۱۱۲۱. تسلط بر روش‌های تدریس از آنجا در امر آموزش اهمیت دارد که گروهی از صاحب‌نظران و علمای تربیت، تسلط به روش‌های تدریس را مهم‌تر از دانش و اطلاعات علمی معلم ارزیابی می‌نمایند. به طور کلی تجربه نشان داده است معلمانی که به روش‌های تدریس مسلط بوده‌اند از دیگر همکاران خود که تنها به اطلاعات علمی تکیه داشته‌اند موفق‌تر بوده‌اند.

۱۱۲۲. انواع روش‌های تدریس

۱۱۲۳. محتوایی که در قالب دروس کتب درسی گنجانده شده اند معمولاً در برگیرنده محتوای مهارتی، نگرشی و دانشی است. بنابراین برای هر محتوایی که مورد نظر می‌باشد به ناچار روش‌های خاصی باید انتخاب گردد.

۱۱۲۴. هر چند که معلمان تا حدودی در انتخاب روش آزادی عمل دارند ولی این انتخاب تا حدودی تحت تاثیر عواملی چون نوع محتوا، شرایط و منابع و... می‌باشند از این رو آشنایی با انواع روش‌های تدریس و ویژگی‌ها و زمینه‌های کاربرد آنها برای هر معلم الزامی است.

۱۱۲۵. روش‌های تدریس معروف

۱.۱۱۲۶- روش تدریس سخنرانی

۲.۱۱۲۷- روش تدریس مباحثه‌ای

۳.۱۱۲۸- روش تدریس تکرار و تمرین

۴.۱۱۲۹- روش تدریس مطالعه مستقل (انفرادی)

۵.۱۱۳۰- روش تدریس پژوهش گروهی

۶.۱۱۳۱- روش تدریس آزمایشگاهی

۷.۱۱۳۲- روش تدریس مکاشفه ای

۸.۱۱۳۳- روش تدریس وانمود سازی

۹.۱۱۳۴- روش تدریس انجام دهید ، نگاه کنید ، یاد بگیرید

۱۰.۱۱۳۵ - روش تدریس آموزش برنامه ای

۱۱.۱۱۳۶ - روش تدریس یاد سیاری

۱۲.۱۱۳۷ - روش تدریس بدیعه پردازی

۱۳.۱۱۳۸ - روش تدریس مبتنی بر پیش سازمان دهنده ها

۱۴.۱۱۳۹ - روش تدریس نظریه ناشناخت گرایی

۱۵.۱۱۴۰-روش تدریس فراشناخت

۱۶.۱۱۴۱-روش تدریس ایفای نقش

۱۷.۱۱۴۲-روش تدریس یادگیری کنترل خود

۱۸.۱۱۴۳-روش تدریس تسلط یاب

۱۹.۱۱۴۴- روش تدریس نمایش دان

۲۰.۱۱۴۵-روش تدریس کنفرانس

۲۱.۱۱۴۶- روش تدریس اجرا کردن

۲۲.۱۱۴۷- روش تدریس شاگرد-استادی

۲۳.۱۱۴۸-روش تدریس توضیحی

۲۴.۱۱۴۹-روش تدریس گردش علمی

۲۵.۱۱۵۰-روش تدریس اعضای تیم

۲۶.۱۱۵۱- روش تدریس حل مسئله

۲۷.۱۱۵۲- روش تدریس پروژه یا واحد کار

۲۸.۱۱۵۳-روش تدریس همیاری

۱۱۵۴-۲۹-روش تدریس با رشد مغزی

۱۱۵۵-۳۰-روش تدریس پرسش و پاسخ

۱۱۵۶-۳۱-روش تدریس بازی های تربیتی

۱۱۵۷-۳۲-روش تدریس دریافت مفهوم

۱۱۵۸-۳۳-روش تدریس استقرایی

۱۱۵۹-۳۴-روش تدریس دیداری- شنیداری

۱۱۶۰-۳۵-روش تدریس شبیه سازی

۱۱۶۱-۳۶-روش تدریس چند حسی (مختلط)

۱۱۶۲-۳۷-روش تدریس کارایی تیم

۱۱۶۳-۳۸-روش تدریس قضاوت عملکرد

۱۱۶۴-روش های تدریس فعال

۱۱۶۵-تدریسی که در آن بر فعالیت شاگرد تاکید گردد تدریس فعال نامیده می شود. روش فعال روشی است که در آن دانش آموزان در جریان یاددهی- یادگیری نقش فعالی بر عهده دارند. به بحث می پردازند، مسایل را حل و تمرین می کنند و با استفاده از راهنمایی های معلم به کسب تجربه می پردازند و به عبارتی تعاملی دو طرفه بین معلم و شاگرد وجود دارد. در روش های فعال معلم نقش راهنما و هدایت کننده را ایفا می نماید.

۱۱۶۶-در حالی که در روش های غیر فعال وظیفه اساسی بر دوش و عهده معلم می باشد.

۱۱۶۷-شاگرد در جریان یادگیری نقش مؤثری خواهد داشت و در واقع مطالب مورد بحث را یاد خواهد گرفت. چرا که شاگرد خود تجربه می کند و در نتیجه تجربه در کار، تمایلات و اعمال او منجر به تغییر می گردد. روح روش های فعال تدریس با این نوع فعالیت از ناحیه شاگرد سازگار می باشد.

۱۱۶۸-در روش های فعال مهارت های ذهنی سطح بالا نظیر فهم، کاربرد، تجزیه و تحلیل، ترکیب و قضاوت و ارزشیابی تقویت می گردد. در این روش ها معمولاً روابط گروهی تقویت می گردد.

۱۱۶۹-ویژگی های زیر را نیز می توان به روش های فعال نسبت داد در روش های تدریس فعال:

۱-۱۱۷۰-قدرت بیان و استدلال شاگردان رشد می نماید.

۲-۱۱۷۱-آموزش برای شاگرد دلچسب و لذت بخش می باشد.

- ۳.۱۱۷۲- دانش آموزان در حل مسائل توانایی بیشتری پیدا می کنند .
- ۴.۱۱۷۳- دانش آموزان از خود خلاقیت بیشتری نشان می دهند .
- ۵.۱۱۷۴- مسئولیت پذیری شاگردان بیش تر می گردد .
- ۶.۱۱۷۵- رشد شخصیت شاگردان از ابعاد متعدد مد نظر می باشد .
- ۷.۱۱۷۶- دانش آموزان با یکدیگر همکاری و تعاون دارند .
- ۸.۱۱۷۷- ارتباط بین معلم و شاگرد و شاگرد با شاگرد برقرار است .
- ۹.۱۱۷۸- سعی می گردد علاوه بر حواس از قدرت عقل نیز بهره گرفته شود .
- ۱۰.۱۱۷۹- نحوه انجام کار و فعالیت برای شاگردان از ناحیه معلمان معین شده است .
- ۱۱.۱۱۸۰- معلم به پیشرفت درسی شاگردان علاقه نشان می دهد .
- ۱۲.۱۱۸۱- به موضوعی که باید یاد گرفته شود اهمیت داده می شود .
۱۱۸۲. تفاوت های روش های فعال با روش های غیر فعال
۱۱۸۳. روش فعال
- ۱.۱۱۸۴- یادگیری عبارت است از تغییرات تجربه بر اثر رفتار یاد گیرنده
- ۲.۱۱۸۵- یادگیری تابع تحول ذهنی کودک است .
- ۳.۱۱۸۶- تحول روانی توضیح دهنده یادگیری است .
- ۴.۱۱۸۷- یادگیری واقعی یعنی فرآیند تغییر دادن ادراکات
- ۵.۱۱۸۸- یادگیری فعالیتی است که از فراگیرنده سر می زند و دائماً در حال تغییر است .
- ۶.۱۱۸۹- یادگیرنده منبع اصلی تحول خویش است .
- ۷.۱۱۹۰- هدایت فرآیند یادگیری مهم است .
- ۸.۱۱۹۱- محیط یادگیری مهم است .
- ۹.۱۱۹۲- معلم تکالیف یادگیری را به تبع تکالیف تحول کودک برمی گزیند .
- ۱۰.۱۱۹۳- یادگیری بر پایه اکتشاف است .
۱۱۹۴. روش غیر فعال

۱.۱۱۹۵ - یادگیری عبارت است از تغییرات رفتار یادگیرنده بر اثر تجربه معلم

۲.۱۱۹۶ - تحول ذهنی تابع یادگیری کودک است .

۳.۱۱۹۷ - یادگیری توضیح دهنده تحول است .

۴.۱۱۹۸ - یادگیری واقعی یعنی انبار کردن ادراکات

۵.۱۱۹۹ - یادگیری فعالیتی است که از معلم سر می زند و دائماً در حال متراکم کردن در ذهن گرد است .

۶.۱۲۰۰ - معلم منبع اصلی تحول یادگیرنده است .

۷.۱۲۰۱ - هدایت یادگیرندگان مهم است .

۸.۱۲۰۲ - ویژگی های فیزیکی یادگیری مهم است .

۹.۱۲۰۳ - معلم تکالیف یادگیری را به تبع تکالیف و انتظارات بزرگسال برمی گزیند .

۱۰.۱۲۰۴ - یادگیری بر پایه انتقال است .

۱۲۰۵. نمونه های دیگر از روش تدریس فعال

۱.۱۲۰۶- گروه بندی

۱۲۰۷. بین معلم و دانش آموز یک تعامل دو طرفه و گاهی چند جانبه برقرار است. کلاس محیط مناسب برای فرآیند یادگیری و یاددهی است.

۱۲۰۸. دانش آموز پویا، پرسشگر و به دنبال چرای مسأله است و معلم نیز دانش آموز را به سمت مطالب درسی و حل مسأله هدایت می کند. گاهی معلم با طرح یک سؤال و پرسش مناسب موضوع مورد بحث را مطرح نموده و دانش آموز را وادار به تفکر و اندیشیدن پیرامون آن می نماید. کاری که سقراط در دهه های نخستین انجام می داد.

۱۲۰۹. در این هم اندیشی دو طرفه شوق و علاقه آموختن در مخاطب زیاد می شود و علاوه بر آن کلاس درس از یکنواختی خارج می شود که نمونه ی بارز آن در روشهای همیاری، مشارکتی که با گروه بندی فراگیران صورت می گیرد، مشاهده می شود. البته گروه بندی صرفاً به این معنی نیست که فقط فراگیران به گروه های ۳، ۴ و یا ۵ نفره تقسیم شوند بلکه باید چگونگی فعالیت را برای فراگیران شرح دهیم. علاوه بر فعالیت اعضای گروه، گروه ها نیز باید با هم تبادل نظر داشته باشند. در این مرحله معلم راهنما و سازمان دهنده می باشد. به همین علت از معلم به عنوان مدیر یادگیری نام می برند.

۱۲۱۰. از محاسن کارهای گروهی:

۱.۱۲۱۱. پذیرش مسئولیت در گروه.

۲.۱۲۱۲. تشویق به اندیشیدن.

۳.۱۲۱۳. بروز حس خلاقیت و ابتکار.

۴.۱۲۱۴. تقویت خوب شنیدن و استدلال کردن.

۵.۱۲۱۵. عادت کردن به خواندن دقیق کتاب و عمیق یاد گرفتن مطالب آن.

۲.۱۲۱۶- در فرآیند تدریس، استفاده از تکنولوژی آموزشی کامپیوتر می باشد.

۱۲۱۷. با گذشت زمان و اختراع وسایل پیشرفته ی آموزشی و گسترش علوم و فنون، کار آموزش علم از روش سنتی خارج شده و وسایل آموزشی که تا چند سال اخیر به تخته، گچ، اورهد، پروژکتور، اسلاید ناطق، رادیو و فیلم خلاصه می شد، چند سالی است که کامپیوتر هم به عنوان وسایل کمک آموزشی بدانها اضافه شده است.

۱۲۱۸. فعالیت های مربوط به کاربرد رایانه:

۱.۱۲۱۹- استفاده از CD و نرم افزار آموزشی.

۲.۱۲۲۰- پژوهش در سایت ها و وبلاگ در مورد موضوع مورد نظر دروس مختلف.

۱۲۲۱. از تمامی مراحل تدریس تنها چیزی که این فعالیت ها را استمرار می بخشد و آن را پایدار نگه می دارد، سه اصل مهم می باشد که بر هر معلمی لازم است از آنها آگاهی داشته باشد:

۱.۱۲۲۲- اطلاع از اصول روانشناسی.

۲.۱۲۲۳- معلومات کافی در رشته مورد تدریس.

۳.۱۲۲۴- مهارت علمی و تجربه کافی. (www.arabi maz)

۱۲۲۵. روشهای تدریس فعال

۱۲۲۶. خلاقیت و توانایی های دانش آموزان را در زمینه های مختلف بالا می برد و معلم به عنوان مهمترین عامل تشکیل دهنده محیط آموزشی، اثربخشی خود را به اثبات می رساند.

۳.۱۲۲۷- روش تدریس مشارکتی

۱۲۲۸. اینکه چرا باید یک معلم و دبیر توانایی مشارکت دادن دانش آموزان در جریان تدریس را به دست آورد؟ در این نکته نهفته است که باید به نقش شاگردان در امر یادگیری توجه گردد. بر اساس دیدگاههای جدید که مبنای اجرای روش های فعال تدریس در فرایند یاددهی، یادگیری گردیده اند، باید مسئولیت یادگیری را برعهده دانش آموزان قرار داد و او را در امری که به خود او مربوط می گردد سهیم کرد.

۱۲۲۹. در خصوص توجه نظری مشارکت دادن شاگردان در تدریس می توان به انواع محیط های یادگیری و مقایسه آنها با یکدیگر و میزان اثر بخشی آنها در فرآیند یاددهی یادگیری کلاس درس اشاره نمود. انواع محیط های یادگیری را در یک تقسیم بندی کلی به سه دسته تقسیم نموده اند.

۱۲۳۰. الف) محیط رقابتی: این محیط، محیطی است که در آن هر شاگرد از خود می پرسد که شاگرد اول کلاس کیست؟ رقیب من کیست؟ شعار حاکم بر این نوع محیط این است که «اگر تو ببری من باخته ام، من ببرم تو باخته ای» همیشه یک ترس و اضطراب دائمی وجود شاگردان بخصوص شاگردان با توانمندی بالا را گرفته است که نکند من موفقیت خودم را در کلاس درس از دست بدهم.

۱۲۳۱. ب) محیط فردی: در این محیط هر کس به تنهایی و با سرعت خاص خود حرکت می کند و به فعالیت مشغول است. تعامل بین شاگرد در حداقل خود و آن هم در زنگ های ورزش، تفریح، هنر و... معلم مرجع اصلی کلاس می باشد. ارتباط معمولاً یک سویه است. شعار کلاس این است که ما تنها هستیم.

۱۲۳۲. ج) محیط همیاری [مشارکتی]: محیطی است که در آن شاگرد یاد می گیرد که اگر وقتی نیاز به کمک دارد، اگر چیزی برای گفتن دارد. سوالی و مسئله ای و مشکلی دارد. غیر از معلم افراد دیگر که هم کلاسی او هستند قابل اعتماد و اطمینان هستند می تواند به آنها در میان بگذارد. شعار عمومی این نوع کلاس ها این است که «همه با هم نجات پیدا می کنیم یا همه با هم غرق می شویم» وابستگی مثبت به دیگران وجود دارد. در کنار همه این مسایل پاسخ گویی فردی به سوالات آموزشی نیز به قوت خود باقی است.

۱۲۳۳. با توجه به جو عمومی و روانی اجتماعی که در محیط مشارکتی و همیاری در فضای کلاس حاکم است بدون شک یافته های این گونه کلاس ها به مراتب در مقایسه با سایر کلاس ها بهتر خواهد بود، همچنانکه تحقیقات متعدد نشان داده اند که میزان یادگیری در این نوع کلاس ها بیشتر است. لذا بهتر است جهت کار آمد کردن فعالیت کلاس ها از روش مشارکت دادن افراد در کلاس درس استفاده کنیم.

۱۲۳۴. مزیت های مشارکت دادن شاگردان در تدریس

۱۲۳۵. مهارت یافتن در به کار گیری مهارت مشارکت دادن شاگرد در تدریس از ناحیه معلمان و دبیران و بهره

۱۲۳۶. جستن از این مهارت خویش در کلاس بدون شک مزایا و فواید مختلف آموزشی، تربیتی و اجتماعی را دربر خواهد داشت. از جمله می توان موارد زیر را مورد اشاره قرار داد:

۱۲۳۷. ۱- جذاب شدن محیط کلاسی درس.

۱۲۳۸. ۲- خسته نشدن شاگردان در کلاس درس.

۱۲۳۹. ۳- تقویت روحیه مشارکتی و گروهی در شاگردان.

۱۲۴۰. ۴- افزایش حس اعتماد به نفس و جرات ورزی در شاگردان.

۱۲۴۱-۵-احساس تعلق و وابستگی مثبت به کلاس درس و مدرسه از ناحیه شاگردان .

۱۲۴۲-۶-تمرین و تقویت دموکراسی توسط شاگردان در خود .

۱۲۴۳-۷-افزایش عمق یادگیری و موفقیت های تحصیلی در شاگردان .

۱۲۴۴-۸-علاقه مند شدن شاگردان به معلمان و دبیران .

۱۲۴۵-۹-شکل گیری و تقویت مهارت های اجتماعی و زندگی در شاگردان .

۱۲۴۶-۱۰-شکل گیری عقاید در شاگردان توأم با توسعه و تقویت مهارت های شنیداری و گفتاری .

۱۲۴۷-پیش نیاز های یادگیری مشارکتی

۱۲۴۸- هر معلمی قبل از اینکه بخواهد روش مشارکتی را اجرا کند این سوالات در ذهنش ایجاد می شود که باید به آنها جواب دهد :

۱۲۴۹- ۱- گروه ها چند نفری باید باشند ؟

۱۲۵۰- ۲- کدام شاگردان باید با هم باشند ؟

۱۲۵۱- ۳- کجا باید کار کنند ؟

۱۲۵۲- ۴- با چه وسایلی باید کار کنند ؟

۱۲۵۳- ۵- چگونه کار خواهند کرد ؟

۱۲۵۴- ۶- ویژگی های موضوعاتی که قالب فعالیت جمعی می توان به آنها پرداخت چیست ؟

۱۲۵۵- ۷- به چه میزان شاگردان را کمک و راهنمایی خواهیم کرد ؟

۱۲۵۶- ۸- چقدر کار خواهند کرد ؟

۱۲۵۷- ۹- چگونه فعالیت های گروه مورد ارزیابی قرار خواهند گرفت ؟

۱۲۵۸-

۱۲۵۹- قوانین یادگیری مشارکتی

۱۲۶۰- در یادگیری مشارکتی قوانین و رعایت آنها مسئله ی مهمی است . بدیهی است چنان چه دانش آموزان خود با کمک و

راهنمایی مدیر یادگیری قوانین را وضع کنند ، نتایج بهتری عاید خواهد شد ، در هر حال چند قانون بسیار مهم و اساسی

وجود دارند که شما باید شاگردان را هدایت کنید به این قوانین پی ببرند :

۱۲۶۱-۱- سخن تحقیر آمیز ممنوع

۱۲۶۲-۲- آهسته صحبت کردن.

۱۲۶۳-۳- به یکدیگر کمک کردن و کار را تا انتها پیش بردن

۱۲۶۴-۴- نوبت را رعایت کردن

۱۲۶۵-۵- رقابت ممنوع. رقابت با خود، رفاقت با دیگران بهتر است. (مقایسه با دیگران ممنوع است)

۱۲۶۶-۶- اول از خودت بپرس، بعد از هم تیمت بپرس، بعد از تیم مجاور و بعد از من بپرس.

۱۲۶۷-۷- برای موفقیت تیم باید برنامه داشت تا همه ی اعضای تیم موفق شوند. یا همه با هم نجات پیدا می کنیم یا همه با هم غرق می شویم.

۱۲۶۸- روش های مشارکتی:

۱۲۶۹- طرح کارایی تیم

۱۲۷۰- در این روش، مدیر یادگیری دانش آموزان کلاس را به مطالعه ی دقیق موضوع درس هدایت و راهنمایی می کند. موضوع فعالیت می تواند مشاهده ی یک فیلم، فعالیت آزمایشگاهی مربوط به مفاهیم درسی، یک مسئله ی ریاضی مسایل اجتماعی، جغرافیایی، زیست شناختی، عکس و یا برنامه ی کامپیوتری و... باشد.

۱۲۷۱- سپس سؤالاتی از موضوع درس بین دانش آموزان توزیع می کند و از آن ها می خواهد با دقت و بدون مراجعه به متن درس به سؤالات پاسخ دهند. (سؤالات می تواند چند گزینه ای، تشریحی و... باشد). پس از آن، دانش آموزان پاسخ های خود را در گروه به بحث می گذارند و درباره ی بهترین پاسخ به توافق می رسند و یکی از اعضا پاسخ تیم را ثبت می کند.

۱۲۷۲- در این مرحله مدیر یادگیری پاسخ های درست (کلید سؤالات) را در اختیار دانش آموزان قرار می دهد و دانش آموزان ابتدا پاسخ های فردی و سپس پاسخ های گروه را نمره گذاری می کنند.

۱۲۷۳- هر یک از اعضای تیم پس از ارزیابی کار خود و گروه به این سوال پاسخ می دهند که تا چه اندازه خوب عمل کرده اند؟ سپس با توجه به ترسیم جدول میزان کارایی هر تیم روی تابلو، برنامه ای برای افزایش کارایی خود طراحی و اجرا می کنند تا در آزمون های بعدی عملکرد بهتری داشته باشند.

۱۲۷۴- درک ضرورت داشتن برنامه برای موفقیت، احساس مسئولیت چند جانبه بین اعضا، از ویژگی های بارز این طرح است. از این طرح می توان برای تدریس حقایق، اطلاعات، اصول و نتایج علمی استفاده کرد.

۱۲۷۵	گرو ۱۲۷۶	گرو ۱۲۷۷	گرو ۱۲۷۸	گرو ۱۲۷۹	گرو ۱۲۸۰	گرو ۱۲۸۱	گرو ۱۲۸۲	گرو ۱۲۸۳
------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------

۸۰	۷۰	۶۰	۵۰	۴۰	۳۰	۲۰	۱۰	
.۱۲۹۲	.۱۲۹۱	.۱۲۹۰	.۱۲۸۹	.۱۲۸۸	.۱۲۸۷	.۱۲۸۶	.۱۲۸۵	۱۲۸۴. بالاتر ین نمره ی فردی
.۱۳۰۱	.۱۳۰۰	.۱۲۹۹	.۱۲۹۸	.۱۲۹۷	.۱۲۹۶	.۱۲۹۵	.۱۲۹۴	۱۲۹۳. پایین ترین نمره ی فردی
.۱۳۱۰	.۱۳۰۹	.۱۳۰۸	.۱۳۰۷	.۱۳۰۶	.۱۳۰۵	.۱۳۰۴	.۱۳۰۳	۱۳۰۲. معدل نمرات فردی
.۱۳۱۹	.۱۳۱۸	.۱۳۱۷	.۱۳۱۶	.۱۳۱۵	.۱۳۱۴	.۱۳۱۳	.۱۳۱۲	۱۳۱۱. نمره تیم
.۱۳۲۸	.۱۳۲۷	.۱۳۲۶	.۱۳۲۵	.۱۳۲۴	.۱۳۲۳	.۱۳۲۲	.۱۳۲۱	۱۳۲۰. نمره موثر بودن یا کارایی تیم
.۱۳۳۷	.۱۳۳۶	.۱۳۳۵	.۱۳۳۴	.۱۳۳۳	.۱۳۳۲	.۱۳۳۱	.۱۳۳۰	۱۳۲۹. رتبه

۱۳۳۸. معدل نمرات تیم - نمره ی تیمی = برد یا باخت تیم

۱۳۳۹. معدل نمرات تیم - نمره ی کل آزمون = پیشرفت ممکن

۱۳۴۰. $100 * \text{پیشرفت ممکن} \div (\text{جدول نمرات تیم} - \text{نمره ی تیمی})$ برد یا باخت = نمره ی موثر بودن تیم

۱۳۴۱. به طور کلی اگر تیم برد داشته باشد (نمره ی تیم بالاتر از نمره ی معدل فردی) نمره ی موثر بودن یادگیری تیم به صورت یک درصد مثبت بیان می شود و تیم هم افزایی مثبت داشته است و اگر تیم نمره ی موثر بودن منفی داشته باشد ، تیم هم افزایی منفی داشته و در صورتی که نمره ی موثر بودن (۰) صفر باشد ، هم افزایی خنثی خواهد بود .

۱۳۴۲. یکی از نقاط قوت طرح کارایی تیم مانند همه ی طرح های مشارکتی ، این است که مسئولیت یادگیری را بر دوش خود دانش آموز قرار می دهد و خود ارزیابی ، هم سالان ارزیابی و در صورت نیاز معلم ارزیابی مورد تاکید قرار می گیرد . مدیر یادگیری فقط تسهیل کننده و ابزار ساز است .

۱۳۴۳. ارزیابی کارایی تیمی :

۱۳۴۴. دانش آموزان در تیم به این سوال ها نیز بعد از جمع بندی نتایج آزمون پاسخ خواهند داد

۱.۱۳۴۵ - آیا آمادگی فرد کافی بود؟

۲.۱۳۴۶ - آیا عقاید یک فرد بر بحث حاکم بوده؟

۳.۱۳۴۷ - آیا تمام اعضا در بررسی نکات اساسی سعی خود را کردند؟

۴.۱۳۴۸ - آیا فردی جواب صحیح برای پاسخ غلط تیم داشته است؟ چرا از منابع او استفاده نشده؟

۵.۱۳۴۹ - آیا پاسخی بوده است که تیم جواب درست داده ولی اعضا جواب غلط داده اند؟ چه چیزی موجب این نتیجه بوده است؟

۶.۱۳۵۰ - اعضا چگونه می توانند برای افزایش کارایی تیم آمادگی پیدا کنند؟

۱۳۵۱. طرح تدریس اعضای تیم

۱۳۵۲. همان گونه که از عنوان طرح بر می آید ، مدیر یادگیری ، موضوع درس را بین اعضای تیم تقسیم می کند ، هر عضو ، متن اختصاص یافته ی خود را به دقت مطالعه می کند و آن را به اعضای تیم خود تدریس می کند ، یعنی هر دانش آموز هم معلم است و هم یادگیرنده . متن باید قابل تقسیم باشد ، در غیر این صورت مدیر یادگیری می تواند موضوع درس را با سازماندهی مجدد به قسمت های مختلف تقسیم کند .

۱۳۵۳. بعد از تدریس هر بخش توسط اعضا ، آزمون جامع از تمامی بخش ها برگزار می شود و سپس کلید سوالات در اختیار دانش آموزان قرار گرفته و دانش آموزان کار خود را ارزیابی می کنند و به این دو سوال پاسخ می دهند :

۱۳۵۴. الف- هر کدام تا چه حد موضوع را خوب یاد گرفته اند و به دیگران تدریس کرده اند ؟

ب- برای موثر بودن کار خود در تیم چه پیشنهادهایی دارند؟

۱۳۵۶. در این طرح به دانش آموزان کمک می شود تا در مورد بخش تعیین شده مسلط شوند و به طور موثر به دیگران تدریس کنند .

۱۳۵۷. طرح های تدریس اعضای تیم و کارایی تیم ممکن است هم زمان استفاده شوند . استفاده ی نوبتی هم می تواند ضمن ایجاد تنوع در رشته ها ، مهارت های مختلفی را آموزش دهد .

۱۳۵۸. نکته ی قابل توجهی که در این طرح وجود دارد ، بررسی و تحلیل نمرات دانش آموزان در هر سوال است . طبیعی است که هر دانش آموز در سوالات مربوط به بخش خود نمره ی بالاتری داشته باشد ، ولی نمره ی دیگر سوالات در بررسی عملکرد دیگر اعضا در فرآیند تدریس نیز قابل تامل است .

۱۳۵۹-۴- روش تدریس آزمایشگاهی

۱۳۶۰. هدف اساسی

۱۳۶۱. روش تدریس حاضر از سالیان پیش در آموزش علوم تجربی مورد استفاده بوده است . در سالهای اخیر با توجه به اثر گذاری آن در آموزشهای غیر از علوم تجربی به کار برده شده است . الگوی تدریس آزمایشگاهی روشی است که بیشترین تمرکز را بر اطلاعات دست اول دارد ، با اطلاعاتی که از طریق انواع جستارها و آزمایشها به دست می آید . آزمایش ، مشاهده و کاربردهای مواد واقعی از سوی افراد و گروههای کوچک پدید آیی اطلاعات را فراهم می آورد . به واقع روش تدریس آزمایشگاهی ، بسط یافته روش تجربی است .

۱۳۶۲. استفاده از ابزارها و مواد آموزشی در آموزش بهداشت و تربیت بدنی ، شکلی از تدریس آزمایشگاهی است . برای متخصصان علوم اجتماعی و ریاضی دانان ، خانه های ریاضیات و علوم اجتماعی آزمایشگاههای مطلوبی هستند که در آنها مطالعه کرد و هر آنچه می خواهند می توانند حفظ و نگهداری کنند . گاه محیط های منطقه یا ناحیه ای را می توان آزمایشگاه بزرگی در نظر آورد که می توان به طور عملی از آنها تجربیاتی اخذ کرد .

۱۳۶۳. در تدریس زبان و نیز ادبیات و نمایش در آزمایشگاههای زبان از نوار کاست و ویدئو و ضبط به صورت موثری در یادگیری بهره گرفته می شود .

۱۳۶۴. براندوین و شواب اظهار داشتند که یکی از خصیصه های عام تدریس آزمایشگاهی این است که مرز ساختگی بین کلاس و آزمایشگاه و ذهن و عمل را بر هم می زند . برخی تصور می کنند وجود آزمایشگاه ، استفاده از روش تدریس آزمایشگاهی را تضمین می کند . ولی چنین پنداشتی درست نیست ؛ وجود آزمایشگاه می تواند زمینه ساز باشد ؛ آنچه حیاتی است وجود مهارت استفاده از روش تدریس آزمایشگاهی است .

۱۳۶۵. معلمانی که توانایی هدایت کارهای فردی و کارهای اجتماعی (گروهی) را داند ، می توانند از روش تدریس آزمایشگاهی استفاده کنند . از دیگر مهارتهایی که معلمان را برای استفاده از روش تدریس آزمایشگاهی آماده می سازند ، مهارتهای فرآیندی است . به هر روی ، معلمان باید با کسب مهارتهای روش تدریس آزمایشگاهی به دانش آموزان یاری کنند تا خواص پدیده ها ، علتها و معلولها و ماهیت آنها روشن گردد .

۱۳۶۶. با توجه به آنچه در بالا یادآوری شد ، می توان هدف از روش تدریس آزمایشگاهی را کمک به نمایان شدن خصیصه های رخدادهای و مواد ، تجزیه و تحلیل و ترکیب ارزشیابی و بازسازی رخدادهای و مواد و روابط دانست .

۱۳۶۷. آزمایشگاه مکان مناسبی است که در آن مهارت‌های یادگیری اکتشافی، حل مسئله و کاوشگری آموخته می‌شود. روش تدریس آزمایشگاهی را می‌توان با روش‌های تدریس، نظیر تفحص گروهی، کاوشگری و... در هم تنید. هر کدام از روش‌های اشاره شده، جداگانه تشریح شده‌اند.

۱۳۶۸. مفاهیم اساسی روش تدریس آزمایشگاهی

۱۳۶۹. آنچه‌آن که از عنوان روش تدریس پیداست؛ آنچه روش حاضر را از روش‌های دیگر متمایز می‌سازد وجود آزمایشگاه یا آزمایشگاهی بوده است. آزمایشگاه مکانی است که یادگیرندگان با هدایتها و رهنمودهای معلم به کشف حقایق، رابطه‌ها و علت‌ها و... می‌پردازند.

۱۳۷۰. از مفاهیم عمده‌ای که در روش تدریس از طریق دست‌ورزی مواد و وسایل و تجزیه و تحلیل درهم آمیختن روابط و... به دست می‌آورد. اطلاعات دست‌اول، اطلاعات نقلی یا روایتی نیستند. اطلاعات مورد اشاره را معلم در اختیار یادگیرنده نمی‌گذارند بلکه خود وی آن را می‌یابد.

۱۳۷۱. «کاربست مهارت‌های فرآیندی» هم از مفاهیمی است که در روش تدریس آزمایشگاهی نقش محوری دارد. مهارت‌های فرآیندی، آن دسته از واکنش‌های ذهنی هستند که زمینه‌های اندیشیدن را برای هر کسی به ویژه برای یادگیرندگان فراهم می‌آورد.

۱۳۷۲. توجه به مهارت‌های فرآیندی، فعالیت‌های آزمایشگاهی را به سوی آنچه سبک و سیاق کار دانشمندان سوق می‌دهد. امروزه، مهارت‌های مورد اشاره در بیشتر رشته‌های علمی، به ویژه در علوم تجربی و ریاضی بسیار حائز اهمیت تلقی می‌گردد. در ادامه مهارت‌های فرآیندی ارائه و هر کدام توضیح داده می‌شود.

۱۳۷۳. مهارت‌های فرآیندی

۱۳۷۴. مهارت‌های فرآیندی آن دسته از مهارت‌های ذهنی و عملیاتی هستند که یادگیرندگان با استفاده از آنها می‌توانند بیندیشند. به دیگر سخن، مهارت‌های فرآیندی عوامل اندیشه‌ساز هستند. بررسی کنش‌های فکری اندیشمندان نشان می‌دهد که آنان پیوسته در فعالیت‌های پژوهشی مهارت‌های فرآیندی را به کار می‌برند. برخی مهارت‌های فرآیندی در ادامه، همراه با تعاریف ویژه ارائه می‌گردد:

۱۳۷۵. ۱- مشاهده: آنگونه‌فعالی است که فراگیرنده با استفاده از خواص بینایی، چشایی، بویایی، لامسه و شنوایی به شناخت جهان اطراف اقدام می‌کند. مشاهده دقیق تر با استفاده از ابزارهای یاری‌دهنده انجام می‌گیرد.

۱۳۷۶. ۲- پیش‌بینی: کنش پیش‌بینی توصیفی است درباره آنچه تصور می‌رود اتفاق خواهد افتاد. برای انجام دادن پیش‌بینی باید درباره آنچه مشاهده شده اندیشه گردد. افزون بر این به منظور پیش‌بینی باید به تفسیر اطلاعات هم اقدام شود.

۱۳۷۷. ۳- استنباط: استفاده از آنچه مشاهده شده برای تشریح آنچه رخ داده است، فعالیت استنباطی است. استنباط تشریح مشاهدات و قضاوت درباره رخدادها است.

۱۳۷۸-۴-فرمول بندی (صورت بندی) و استفاده از الگوها: اشیا یا رویدادها اغلب کوچک یا بزرگ اند و امکان استفاده و مشاهده دقیق و درست آنها مقدور نیست. برای رفع این نقیصه از الگوسازی و فرمول بندی استفاده می شود.

۱۳۷۹-۵-آزمایش: از آزمایش برای آزمون فرضیه ها استفاده می شود. در یک آزمایش باید متغیرها را کنترل و بررسی کرد تا اطلاعات درست به دست آید. پس از خاتمه آزمایش باید اطلاعات بدست آمده را تفسیر و نتایج استخراج گردد.

۱۳۸۰-۶-مقایسه: از مقایسه برای استخراج ویژگی های مشترک و متفاوت اشیا و رویدادها استفاده می شود.

۱۳۸۱-۷-اندازه گیری: مشاهده دقیق اشیا و رویدادها از طریق اندازه گیری مقدور است. اندازه گیری را می توان ابزاری برای مشاهده دقیق تر، درست تر و راحت تر دانست.

۱۳۸۲-۸-برقراری ارتباط: زمانی که ارتباط برقرار می شود، در نظر است اطلاعاتی دریافت یا ارائه گردد. یادگیری با استفاده از واکنشهای فرآیندی گوناگون اطلاعاتی به دست می آورد که لازم است آنها را ارائه دهد. بنابراین، هر فراگیرنده برای گسترش آنچه یافته است نیاز به برقراری ارتباط دارد.

۱۳۸۳-۹-طبقه بندی/مرتب سازی: زمانی که اشیا و رویدادها بر اساس ویژگیهایی چون بزرگی، کوچکی، دوری، نزدیکی، بلندی، کوتاهی، و... در نظر آورده می شوند.

۱۳۸۴-۱۰-تعیین و کنترل متغیرها: زمانی متغیر تعیین می گردد که شرایط اثر گذار در هر نتیجه آزمایش مشخص شود. با تعیین و کنترل متغیرها، دسته ای از آنها ثابت و دسته ای متغیر فرض می گردند.

۱۳۸۵-۱۱-تفسیر داده ها و (اطلاعات): داده ها یا اطلاعات، واقعیت هایی مربوط به اشیا یا رخدادهایی هستند که یادگیرنده یا دیگران آنها را گردآوری کرده اند. با تفسیر داده ها، درباره معانی و مفاهیم اطلاعات تصمیم گیری می شود.

۱۳۸۶-مراحل اجرای روش تدریس آزمایشگاهی

۱۳۸۷-روش کار روش آزمایشگاهی می تواند با توجه به معنی که معلم دنبال می کند، متفاوت باشد. اما چند مرحله اساسی وجود دارد که رعایت آن الزامی به نظر می رسد.

۱۳۸۸-۱-مرحله آماده سازی

۱۳۸۹-۲-مرحله زنگ کار

۱۳۹۰-۳-مرحله جمع بندی

۱۳۹۱-مرحله نخست: آماده سازی

۱۳۹۲-آماده سازی مرحله ای پیش از کار در آزمایشگاه است. در مرحله نخست معلم درباره آنچه آزمایش خواهد شد، یا آنچه مورد کاوش قرار خواهد گرفت تصمیم می گیرد. دو وضعیت برای هر معلمی در استفاده از روش تدریس آزمایشگاهی مفروض است.

۱۳۹۳. نخست اینکه ، یادگیرندگان مهارت کافی برای انجام دادن کارهای آزمایشگاهی ، کاوشگری و استفاده از مهارت‌های فرآیند دارند . اگر وضعیت نخست برای معلمی عارض است . الزامی پیش از انجام دادن هر گونه اقدام آزمایشگاهی ، کاوشگری و ... به دانش آموزان مهارت‌های لازم را ارائه دهد . بدین منظور ، بهترین کار این است که او با تدارک جزوه یا دستورالعمل‌های کار به راهنمای دانش آموزان اقدام کند .

۱۳۹۴. توصیه می شود معلمان تازه کار در جلسات نخستین تدریس آزمایشگاهی طرحی از فرآیند کار در آزمایشگاه تدارک کنند و بر اساس آن به فعالیت پردازند .

۱۳۹۵. مرحله دوم : زنگ کار (مدت کار)

۱۳۹۶. در مرحله حاضر دانش آموزان به صورت فردی یا گروهی به جستجوی راه‌های مسئله داده شده یا به کاوش در موقعیتی با استفاده از راه و روش عملی به کار می پردازند . ماهیت مسئله یا آزمایش طول زنگ کار یا مدت کار را تعیین می کند . دانش آموزان می توانند هر کدام به یک مسئله یا همه به یک مسئله پردازند

۱۳۹۷. آنچه در این میان حائز اهمیت و شایان توجه است این که ، هر کدام از دانش آموزان باید به صورت فعالانه به آزمایش ، تفکر انتقادی ، برنامه ریزی (طرح ریزی) و جستجوی پاسخ اقدام کنند . ممکن است ، زمانی برخی دانش آموزان زودتر از دیگران مسائل ارائه شده را حل کنند ، در این حالت معلم باید مسئله دیگری به آنان ارائه کند . در ضمن کار ، معلم باید به افراد و گروهها سرکشی کند و آنان را هدایت و راهنمایی کند .

۱۳۹۸. معلم آنچه دانش آموزان باید انجام دهند را به شکل زیر همراه با عنوان کردن نوع مهارت فرآیندی به دانش آموز عرضه می کند .

۱۳۹۹.

۱۴۰۰. مفاهیم اساسی روش تدریس آموزش روش تحقیق

۱۴۰۱. هدف از بکارگیری روش حاضر وارد کردن مستقیم دانش آموزان به جریان تفکر و پژوهش علمی است . با دقت در هدف یاد شده می توان چند مفهوم عمده را استنباط کرد . برخی مفاهیم مورد نظر عبارتند از : پژوهش ، فرآیند پژوهش و روش تحقیق یا پژوهش آنچنان که پیداست ، پژوهش به قصد دستیابی به صحت و نادرستی اندیشه ، عمل یا فرضیه ای انجام می گیرد . به عبارت دیگر ، تحقیق زمانی انجام می شود که پاسخگویی به دنبال یک سوال یا تایید و رد فرضیه ای انجام می گیرد .

۱۴۰۲. به دیگر سخن ، تحقیق زمانی انجام می شود که پاسخگویی به دنبال یک سوال یا تایید و رد فرضیه است . گفته می شود که فرآیند تحقیق یک فرآیند نظامدار یا سیستماتیک است و اگر غیر از این باشد فعالیت تحقیقی به ثمر نمی رسد .

۱۴۰۳. روش تحقیق یا پژوهش انواع راههای منظم یا نظامداری است که با گام نهادن در آنها به سوی دستیابی به مفروضات ذهنی حرکت پدید می آید . روشهای تحقیق متعدد برای دستیابی به حقیقت در زمینه های گوناگون است . برای مثال ، از

روش تحقیق تجربی برای آزمایش فرضهای خود در آزمایشگاه و محیط های کنترل شده بهره گرفته می شود و روش تحقیق تاریخی برای پاسخ یابی به موضوعات ذهنی درباره گذشته به اجرا در می آید .

۱۴۰۴.

۱۴۰۵. مراحل اجرای روش تدریس آموزش روش تحقیق

۱۴۰۶. مرحله نخست : مواجه کردن فراگیرنده با مسئله

۱۴۰۷. همچنان که از عنوان مرحله نخست پیداست ، در این مرحله معلم تلاش می کند مسئله ای را طرح کند و با ایجاد انگیزه در آنان جرقه شروع تحقیق را بزند .

۱۴۰۸. معلمی را فرض کنید که می خواهد در کلاس علوم تجربی سال دوم راهنمایی تحصیلی ، درس « سنگ چگونه متلاشی می شود » را تدریس کند . راهی که او برای مواجه کردن دانش آموز برای انجام دادن تحقیق انتخاب کرده است به شرح زیر است :

۱۴۰۹. معلم چند قطعه سنگ را که قبلاً شکنندگی آنها را آزمایش کرده است روی شعله گاز قرار می دهد . تلاش می کند تا گاز و سنگها در حالتی قرار گرفته باشند که در دیدرس دانش آموزان باشد . در حالی که سنگها در حال گرم شدن هستند ، معلم توضیحات خود را در اثر گرما و سرما به دانش آموزان ارائه می کند . در حین توضیحات معلم یکی دو تا از سنگها می شکنند . دانش آموزان معلم را از شکسته شدن سنگها آگاه می سازند . برخی از دانش آموزان علت را از معلم جویا می شوند . معلم برای هدایت دانش آموزان برای تحقیق تلاش می کند با " بله " و " خیر " گفتن سوالات دانش آموزان را پاسخ گوید .

۱۴۱۰.

۱۴۱۱. مرحله دوم : وادار کردن دانش آموزان برای گردآوری اطلاعات

۱۴۱۲. معلم می داند که در هر تحقیقی برای رسیدن به پاسخ درست یا نادرست باید بر مبنای شواهدی قضاوت کرد . شواهد خود به خود بدست نمی آیند ؛ بلکه باید آنها را با جستجو و فراهم آوردن اطلاعاتی سامان داد .

۱۴۱۳. معلم برای تسهیل فرآیند آشنایی دانش آموزان با الگوی حاضر ، به آنها می گوید که اطلاعات مربوط به این واقعه را می توان از مجموعه کتابها ، مجلات ، از اندوخته های دانشی خود فراهم می آورد .

۱۴۱۴. برخی دانش آموزان با مروری بر دانسته های خود اطلاعاتی را یادداشت می کنند و عده ای دیگر درباره دو مفهوم انقباض و انبساط از فرهنگ نامه لغت اطلاعاتی را ثبت می کنند . بعضی از دانش آموزان هم به گفتگو با معلم در این خصوص می پردازند . در پایان فعالیت های یاد شده ، اطلاعاتی درباره نحوه متلاشی شدن سنگها به دست می آید .

۱۴۱۵. مرحله سوم : یاری به دانش آموزان برای آزمایش کردن

۱۴۱۶. دانش آموزان در این مرحله با توجه به اطلاعاتی که به دست آوردند سعی می کنند تا حدسیاتی درباره مسئله ارائه دهند و به آزمایش حدس و گمان خود پردازند .

۱۴۱۷. معلم از دانش آموزان می خواهد بر مبنای اطلاعاتی که به دست آورده اند فرضیه بسازند و به آزمایش فرضیه خود اقدام کنند . فرضیاتی که دانش آموزان درباره موضوع درس می سازند ، می تواند احتمالی و بسیار زیاد باشد . از دانش آموزان خواسته می شود نتیجه آزمایشهای خود را ثبت کنند تا در مواقع مورد نیاز به راحتی مورد استفاده قرار دهند . برای انجام دادن آزمایش دانش آموزان می توانند دو شیشه پر آب کنند و آن را در فریزر یخچال قرار دهند و سپس آنها را بردارند و بررسی کنند .

۱۴۱۸. مرحله چهارم : یاری به دانش آموزان برای ساماندهی به اطلاعات

۱۴۱۹. در این مرحله معلم به دانش آموز کمک می کند تا مجموعه اطلاعات ارائه شده از سوی معلم و یافته های اطلاعاتی خود را مشخص کنند .

۱۴۲۰. معلم به دانش آموزان می گوید برای کسب نتیجه نهایی از فعالیتهای انجام گرفته الزامی است ، مجموعه اطلاعات را براساس ویژگیها و انواع آن ها طبقه بندی کنند . برای مثال ، آنها را بر اساس اطلاعات حقیقی و اطلاعات توصیفی طبقه بندی می کنند و نتایج حاصل از آنها را در جلویشان می نگارد .

۱۴۲۱. جدول طبقه بندی کار یاد گیرندگان

۱۴۲۲.	انواع اطلاعات ۱۴۲۳.	نتایج حاصل از اطلاعات ۱۴۲۴.
۱.۱۴۲۵	اطلاعات تحقیقی ۱۴۲۶.	۱۴۲۷.
۲.۱۴۲۸	اطلاعات توصیفی ۱۴۲۹.	۱۴۳۰.

۱۴۳۱.

۱۴۳۲. مرحله پنجم : بررسی شیوه عمل در جریان تحقیق

۱۴۳۳. معلم از دانش آموزان می خواهد تا جریان تحقیق خود را مورد بررسی قرار دهند و اگر لازم باشد طرح جدیدی را برای ارائه نظر درباره چگونگی شکسته شدن سنگها دهند .

۱۴۳۴. معلم تلاش می کند نظریات دانش آموزان را برای پس گیری الگوی تحقیقی مناسب برای درس حاضر دریافت کند . برخی دانش آموزان اظهار می کنند که بهتر است در قالب یک گروه تحقیق به دامنه کوه یا کنار جاده بروند و شکستگی انواع سنگها را از نزدیک و به صورت ملموس ببینند .

۱۴۳۵. راهکارهای تدریس مؤثر و فعال

۱۴۳۶. ۱: کنفرانس با نظارت: استاد، باهماهنگی قبلی یکی از شاگردان را مشخص نماید تا جلسه بعد از فلان صفحه کتاب تا فلان صفحه را سرکلاس تدریس نماید. اما با نظارت خود استاد که اگر جایی نیاز به توضیح بیشتر یا تصحیح مطلب ارائه شده توسط شاگرد بود آن را تصحیح نماید.

۱۴۳۷. ۲: اداره کلاس به روش مباحثه ای: شروع مباحثه، از طرف شاگردان با طرح سوال انجام گیرد، استاد، نظر همه شاگردان را به صورت کتبی در وایت برد بنویسد و بعد از تقدیر تشکر از همه آن ها، نظر نزدیکتر به جواب را بیشتر توضیح دهد.

۱۴۳۸. شروع کلاس با طرح سوال

۱۴۳۹. استاد، از مطالبی که قصد دارد تدریس نماید یک سوال مطرح کند. و از شاگردان بخواهد به آن پاسخ بدهند. بعد از توضیح شاگردان، خود استاد، در توضیح درس مشروحاً به پاسخ آن پردازد.

۱۴۴۰. ۴: پژوهش درباره الفاظ غامض به شاگردان قبل از تدریس: استاد، قبل از تدریس درس، از شاگردان بخواهد که الفاظی که نیاز به توضیح بیشتر دارند یا پیچیده به نظر می رسند را مطالعه نماید؛ تا با آگاهی از آن مطالب وارد کلاس شود. این امر باعث شرکت شاگرد در هنگام بیان مطالب توسط استاد و یادگیری سریع تر ایشان می شود.

۱۴۴۱. ۵: تدریس از استاد تطبیق از شاگرد؛ استاد تطبیق موارد تدریس شده را به شاگرد واگذار نماید. برای مثال در کلام؛ بعد از تعریف و اثبات صفت (صدق) برای خدا از دیدگاه متکلمان، استاد از شاگردان بخواهد که (صفت صدق) در قرآن و روایات را خودشان تدریس کنند یا یک نفر بخواند و از دیگران توضیح بخواهد.

۱۴۴۲. ۶: تدریس به روش عملی با همکاری شاگردان: استاد، هنگام تدریس عملی برای فعال نگه داشتن کلاس، از شاگردان کمک بگیرد از جمله درس هایی که امکان دارد به این روش تدریس گردد. درس فقه است. برای مثال وقتی استادی بحث غسل میت را می خواهد تدریس نماید؛ عروسک و مقداری آب برای ارائه درس ضروری است در اجرای غسل میت از شاگردان بخواهد به صورت داوطلب با او همکاری کنند.

۱۴۴۳. ۷: تدریس توسط استاد و جمع بندی با شاگرد: بعد ارائه درس توسط استاد، ایشان از شاگردان به صورت داوطلب بخواهد مطالب ارائه شده را جمع بندی نماید.

۱۴۴۴. ۸: سوال کردن بعد از هر عنوان تدریس شده: بعد از هر عنوانی که که استاد تدریس می نماید از شاگردان بخواهد مطلب ارائه شده را توضیح دهند تا کلاس از یک طرفه بودن درآید.

۱۴۴۵. ۹: اهمیت دادن به مباحثه: استاد، هر جلسه به خاطر مباحثه کردن طلاب اهل بحث یا مباحثه نکردن، آن ها را تشویق یا مواخذه نماید و نمره ای برای مباحثه در نظر بگیرد؛ چون شرکت نکردنشان ممکن است بخاطر مباحثه نکردن باشد.

۱۴۴۶. ۱۰: اداره کلاس به صورت کارگاهی: تشکیل کارگروه های مباحثه و واگذاری کردن متنی از مطلب کتاب به شاگردان، پس از مطالعه و مباحثه آن متن، از یکی از افراد گروه ها خواسته شود. آن متن را تدریس نماید.

۱۱.۱۴۴۷: تشویق سائل: وقتی یکی از شاگردان، سوالی بپرسد از طرف استاد، تشویق شود تا روحیه سوال پرسیدن در بین آنها تقویت شود و باعث تشویق دیگران به طرح سوال شود. بدین وسیله شاگردان از حالت انزوا بیرون می آید.

۱۲.۱۴۴۸: درس خواندن به نیت تدریس: یکی دیگر از روش های فعال کردن کلاس این است که استاد به شاگردان خود یاد دهد که طوری درس بخوانید که می خواهید فردا همین درس را تدریس کنید. اگر این راهکار اجرایی شود مشکل شاگردان منفعل در کلاس تا حدودی حل می شود؛ چون فعال نبودن گروهی از شاگردان بخاطر تسلط نداشتن در درس است.

۱۳.۱۴۴۹: استفاده از طنز: از دیگر روش های فعال و شاداب نگه داشتن کلاس این است که استاد، موقعی که احساس می کند کسالت یا خستگی بر شاگردان عارض است با گفتن یک طنز کلاس را متحول نماید.

۱۴.۱۴۵۰: تدریس متون آسان توسط شاگرد: بعد تدریس قسمت پیچیده درس توسط استاد؛ به صلاح دید استاد، متن راحت را یکی از شاگردان را بخواند بعد به صورت داوطلب از شاگردان خواسته شود ان مطلب را بیان نمایند.

۱۵.۱۴۵۱: وادار کردن شاگردان به پیش مطالعه: پیش مطالعه، باعث پیگیری بیشتر بحث از طرف شاگردان می شود و اگر احیاناً سوالی در پیش مطالعه پیش آید؛ در تدریس به دنبال رسیدن به جواب آن ذهن آن ها فعال خواهد شد.

۱۶.۱۴۵۲: وادار کردن شاگردان به مباحثه قبل از تدریس: استاد، قبل از تدریس از شاگردان بخواهد درس را مباحثه نمایند این روش باعث بالا رفتن اعتماد به نفس آن ها می شود. که می تواند بدون تدریس استاد بسیاری از مطالب را یاد بگیرند و همچنین در کلاس هنگام بیان مطالب توسط استاد حضوری فعال داشته باشند.

۱۷.۱۴۵۳: تشویق فعالان کلاس: تشویق فعال کلاس باعث می شود گروه منفعل نیز به فعالیت تشویق شوند. البته در کنار این تشویق استاد باید گروه منفعل را نیز تشویق به شرکت در بحث نماید و به آنان تلقین کند که شما می توانید اساتید آینده باشید.

۱۸.۱۴۵۴: اهمیت دادن به نظر اشکال کننده: استاد، ضمن اهمیت به نظر اشکال کننده، اگر اشکال به جا است حتماً به آن پاسخ دهد.

۱۹.۱۴۵۵: وادار کردن شاگردان به ارائه مطالب اخلاقی ابتدای کلاس: استاد، پنج دقیقه ابتدای کلاس را چندین بار مطلب اخلاقی بگوید یا حدیث تفسیر نماید؛ بعد از اینکه روش تفسیر کردن حدیث را به شاگردان خود آموخت از آن ها بخواهد قبل از شروع کلاس هر جلسه یکی از آن ها حدیثی را با تفسیر ارائه دهد. با این کار ضمن شرکت دادن شاگردان در کلاس گامی در جهت تقویت قدرت استدلال شان برداشته می شود.

۱۴۵۶.

۲۰.۱۴۵۷: تشویق شاگردان اهل مزاح: تشویق این گروه از شاگردان دو تا فایده دارد یکی شاداب نگه داشتن روحیه شاگردان مذکور و دیگری این که تحول از دیگر شاگردان رفع خستگی می شود. این مورد خود نیاز به کنترل از طرف اساتید دارد. تا مبادا زیاده روی صورت بگیرد (شاداب نگه داشتن و میدان دادن؛ موجب شرکت در کلاس می شود).

- ۱- فرصت سوال به شاگردان دادن
- ۲- ایجاد زمینه اظهار نظر شاگردان
- ۳- ۳-سئوال پرسیدن از شاگردان در ضمن درس
- ۴- ۴-به تفکر و داشتن شاگردان مثابه پای تخته حدیثی رابنویسید و بگوید به نظر شما چند تانائب فاعل دارد (اگر در سئوال در مورد نائب فاعل است)
- ۵- تشویق شاگردان فعال
- ۶- بیان اهمیت و فایده ماده درسی
- ۷- انگیزه و علاقه به تدریس نشان دادن
- ۸- بازخورد مثبت به شاگردان
- ۹- کنترل عوامل حواس پرتی در کلاس مثلا کلاس بیش از اندازه سرد یا گرم نباشد یا کلاس شلوغ نباشد

۱۴۵۸. ۱۰- پرهیز از به حاشیه رفتن خود و شاگردان

- ۱۱- ایجاد تغییر در تن صدا
- ۱۲- پرهیز از حرکات اضافی استاد
- ۱۳- استفاده از وسایل کمک آموزشی مثل تخته. پاورپوینت. پروژکتور
- ۱۴- تغییر در شیوه تدریس (فعالیت غیر منتظره)
- ۱۵- استوار و باحرارت و جدی تدریس کردن
- ۱۶- بانشاط بودن کلاس (خشک و کسل کننده نباشد) البته در این کار هم زیاده روی نشود
- ۱۷- ایجاد فهم و یادگیری بهتر شاگردان
- ۱۸- کار گروهی کردن بعضی از دروس
- ۱۹- گروپندی کلاس و دادن امتیاز
- ۲۰- استفاده از مثالهای متعدد در مورد درس
- ۲۱- دلسوز بودن و مهربان بودن استاد
- ۲۲- انعطاف پذیری استاد در مواقعی که شاگرد مشکل خاصی دارد
- ۲۳- دادن تحقیق در مورد درس و معرفی منابع مورد نیاز و تشویق نفرات برتر و نفرات کوشا

۱۴۵۹. ۱- در ارائه دروس از نظرات طلبه ها استفاده نکنیم و متکلم وحده نباشیم

۱۴۶۰. ۲- تدریس را با طرح مطالب و پرسش های جالب آغاز کرده و حس کنجکاوی طلبه ها را برانگیزیم

۱۴۶۱. ۳- تشویق طلبه ها از طریق صلوات فرستادن ۴- تشویق کلامی با گفتن کلمه احسنت یا تبارک الله

۱۴۶۲. ۵- تغییر دادن مکان کلاس؛ مثلا کلاس رابه فضای باز کنار دریا، سبزه و چمن و... ببریم تنوع در فضای کلاس باعث

ایجاد نشاط و انگیزه برای طلبه ها می شود

۱۴۶۳. ۶- از طریق نگاه های معنا دار به طلبه ها

۱۴۶۴. ۷- اهمیت دادن به طلبه ها و گفتن جملاتی از قبیل: شما برای من خیلی ارزش دارید

۱۴۶۵. ۸- به طلبه ها بگوییم که با پیش مطالعه وارد کلاس شوند

۱۴۶۶. ۹- گفتن لطیفه در بین کلاس ۱۰- بلافاصله بعد از تمام شدن درس، امتحانی با طرح دو یا سه سوال از طلبه ها بگیریم

۱۴۶۷. ۱۱- یادداشت برداری طلبه ها از مطالب استاد ۱۲- بیان کردن اهمیت و ضرورت درسی که می خواهیم تدریس کنیم

۱۴۶۸. ۱۳- ایجاد انگیزه از طریق خوش اخلاقی و خوش رو بودن

۱۴۶۹. ۱۴- بین طلبه ها نشستن و توضیح دادن درس ۱۵- حرکت کردن در کلاس ۱۶- توضیح دادن درس به شکل مناظره ای

بین دوتا از طلبه ها

۱۴۷۰. ۱۷- مشخص کردن محدوده ای از درس و فرصت دادن به طلبه ها برای مطالعه و توضیح دادن آن

۱۴۷۱. ۱۸- پرسیدن اعراب و نقش کلمه ها در حین متن خوانی (برای کتاب هایی که متن عربی دارند)

۱۴۷۲. ۱۹- صدا زدن یکی از طلبه ها و از ایشان پرسیم که چه مطلبی اکنون بیان شد

۱۴۷۳. ۲۰- تدریس درس توسط یکی از طلبه ها و از بقیه می خواهیم که اشتباهاتش را تصحیح کنند

۱. استفاده از سؤالات هدف دار و متفکرانه از درس نه صرفا پرسش های معمولی .

۲. نوشتن عنوان بحث و چند لحظه سکوت متفکرانه راجع به آن در اول کلاس .

۱۴۷۴.

۳. تمام کردن کلاس با طرح یک سؤال .

۴. طرح سؤال به عنوان پیش زمینه برای مباحث بعدی .

۱۴۷۵.

۵. طرح سؤال در ابتدای بحث .

۱۴۷۶.

۶. پیش مطالعه و سؤال از بحث پیش مطالعه شده .

۷. با توجه به وقت کلاس ابتدا از طلبه خواسته شود بحث را مطالعه کند سپس آن را بیان کند.

۸. یکی از طلاب روی بحث مورد نظر با صدای بلند بخواند و بقیه گوش دهند، سپس بعد از چند لحظه

سکوت، نظر دهند.

۱۴۷۷.

۹. در مورد یک بحث کلاس را دو گروه کرده و هر گروه بعد از مباحثه، یکی از آنها بحث را تدریس کند.

۱۰. طرح سؤال از بحث بعد از اتمام آن.

۱۱. بعد از بیان مطالب توسط استاد از طلاب خواسته شود خلاصه بحث را بیان کنند.

۱۲. تدریس بعضی مباحث توسط طلاب.

۱۳. بعضی مطالب را به صورت تطبیقی در قالب تحقیق بنویسند.

۱۴. استاد (با مدیریت و درایت) گاهی مطالب را طوری بیان کند که طلبه را به شک بیندازد.

۱۵. از طلبه خواسته شود مطالب را به یکدیگر ربط دهد و در قالب یک پاراگراف بیان کند.

۱۶. در پایان درس از طلبه خواسته شود ارتباط درس قبل و درس تدریس شده را بیان کند.

۱۷. استفاده از مثال های ملموس و سپس ارتباط مباحث درس با آنها.

۱۸. زمینه سازی برای بیان مباحث با استفاده از مسایل روز.

۱۹. درس داده شده را در یک صفحه خلاصه کرده و جلسه آینده بیاورند.

۲۰. از طلاب خواسته شود خودشان بحث را تجزیه و تحلیل کنند.

۲۱. ارائه مطالب جدید و تعجب انگیز

۱۴۷۹. استاد، هر اندازه بتواند در کلاس مطالب جدید و تعجب انگیز بیان کند، به همان میزان میل و اشتیاق شاگردان را برای دانستن برمی‌انگیزد و حس کنجکاوی وی را فعال می‌کند.

۱- ارائه مطالب از ساده به پیچیده

۱۴۸۰. استاد، با ارائه مطالب ساده در ابتدای کلاس، باعث ایجاد روحیه موفقیت در شاگردان خود می‌شود. این کار به فهم شاگردان در حل مسائل مشکل و پیچیده کمک می‌کند و مشوق آنها در یادگیری بیش‌تر است.

۲- استفاده همزمان از چند روش آموزشی

۱۴۸۱. استاد می‌تواند در هنگام تدریس به طور همزمان، از چند روش برای تدریس استفاده کند. مثلاً استاد می‌تواند در هنگام تدریس از روش بارش سوال، روش یاران یاور و روش بحث گروهی بهره‌گیرد. این کار باعث می‌شود کلاس از حالت انفعالی خارج شده، فعال گردد و اشتیاق به یادگیری در آنها ایجاد شود.

۳- استفاده از مثال‌ها، تمثیل‌ها و ضرب‌المثل‌های ملموس در هنگام بیان مطالب پیچیده و مشکل

۱۴۸۲. استاد، می‌تواند در هنگام تدریس مطالب پیچیده و مشکل، از تمثیل‌ها و ضرب‌المثل‌های ملموس بهره‌گیرد. این کار باعث فهم بیش‌تر مطالب و اشتیاق در فراگیران می‌شود. همچنین باعث می‌شود آنان هنگام خواندن مطالب غیر درسی به دنبال تمثیل‌ها و ضرب‌المثل‌های برای فهم بهتر آن باشد.

۱۴۸۳

۴- توجه به استعدادها، علایق و توانمندی فراگیران

۱۴۸۴. استاد، باید توجه داشته باشد که فراگیران را به اندازه توان و استعدادشان مکلف کند؛ زیرا مجبور ساختن فراگیران به انجام تکالیف دشوار و خارج از توانایی آنها موجب از دست دادن حس اعتماد به نفس، در نتیجه شکست در حل مسائل می‌شود.

۱۴۸۵

۱۴۸۶

۵- نقادی درس توسط فراگیر

۱۴۸۷. استاد، از فراگیر بخواهد که محتوای درس آینده را نقد کند و نقدهای وارده بر محتوای درسی را به همراه ادله خود در کلاس ارائه دهد. استاد خود باید به تمامی زوایای بحث، اشراف کامل داشته باشد تا بتواند درستی ادله فراگیر را تأیید یا رد کند. البته بادلانل متقن.

۶- مقایسه موضوع درس با نظریه دیگر اندیشمندان مسلمان

۱۴۸۸. استاد، از طلاب بخواهد که مثلاً موضوع درس که نظر علامه طباطبائی درباره علم پیشین الهی را آورده، با نظر ملاصدرا مقایسه نماید و نقاط افتراق و اشتراک مباحث مطرح شده توسط هر دو اندیشمند را مشخص کند. در نهایت خود به ارزیابی و قضاوت پردازید؛ نظر صحیح تر را انتخاب و دلایل خود را بیان کند.

۷- استفاده از روش کارگاهی

۱۴۸۹. استاد، فراگیران را به چند گروه تقسیم کند. آن گاه، از آن‌ها بخواهد که درس را با هم مباحثه و نکات مهم و برجسته را دسته بندی کنند. بعد از بیست دقیقه استاد از سرگروه می‌خواهد که درس را ارائه دهد. در نهایت، در صورت درست بودن دسته بندی و مثبت بودن عملکرد، کل گروه را مورد تشویق قرار دهد.

۸- روش شاگرد محوری

۱۴۹۰. در این روش، بحث‌ها به صورت مباحثه بین استاد و شاگرد مطرح می‌شود؛ بدین صورت که فراگیران کاملاً فعال بوده، به اظهار نظر، ردّ و ایراد مطلب می‌پردازند و استاد، تنها سخنران جلسه نیست. بلکه از آرا و افکار فراگیران حاضر در کلاس برای حل مسئله استفاده می‌کند. این روش بر تحقیق و بحث استوار است. نتیجه نهایی را استاد بیان می‌کند.

۹- دسته بندی مطالب درس توسط طلاب

۱۴۹۱. استاد، از طلاب می‌خواهد مطالب درس را دسته بندی کرده، به صورت نمودار ارائه دهند. در پایان به بهترین نحوه دسته بندی امتیاز ویژه می‌دهد.

۱۰- روش پرسش و پاسخ

۱۴۹۲. استاد، در این روش سعی می‌کند تمامی بحث را به صورت سؤال مطرح کند. آن گاه از فراگیران بخواهد به پرسش‌های مطرح شده پاسخ دهند و خود تمامی پاسخ را در دسته بندی مشخص در وایت برد یادداشت می‌کند. در پایان استاد نظر نهایی را بیان و به تشریح ابعاد مسئله می‌پردازد.

۱۱- روش تحقیق جمعی

۱۴۹۳. در این روش استاد، فراگیران را به گروه‌های پنج نفری تقسیم کرده، موضوعی را از قبل مدنظر می‌گیرد و از فراگیران می‌خواهد نظرات گوناگون در زمینه موضوع مطرح شده را تقریر کنند. در جلسه بعد استاد، از فراگیران می‌خواهد مباحث خود را پیرامون موضوع مشخص شده بیان کرده، به دفاع از آن پردازند. در نهایت خود نظر نهایی را بیان و جمع بندی می‌کند.

۱۲- مشخص نمودن مدعا و دلیل توسط فراگیران

۱۴۹۴. استاد، در روش از فراگیران می‌خواهد که مدعا و دلایل آن را مشخص نموده، در کلاس ارائه دهند؛ به این صورت که از آنها می‌خواهد بعد از بیان مدعا دلایل خود در ردّ یا اثبات آن بیان کنند. سپس به بیان دلایل صاحب نظران درباره آن موضوع پردازند. استاد، در نهایت به جمع بندی پرداخته، بهترین گروه را مورد تشویق قرار دهد.

۱۳- خلاصه نویسی بعد از اتمام درس

۱۴۹۵. استاد، بعد از اتمام درس با دادن فرصت کافی به فراگیران از آنها می‌خواهد محتوای تدریس شده را حداکثر در ۵ تا ۷ سطر خلاصه نویسی کرده، ارائه دهند.

۱۴- استفاده از روش یاران یاور

۱۴۹۶. استاد، فراگیران را به گروه‌های دونفره تقسیم می‌نماید و از آنان می‌خواهد هنگام تدریس نکات مهم را یادداشت برداری نمایند. استاد بعداً تمام درس با دادن فرصت کافی به فراگیران از آنها می‌خواهد یادداشت‌های خود را با هم مقایسه کنند و نکات افتراق و اشتراک آن را مشخص نموده، در آخر هر جلسه، یک نفر نکات را قرائت نماید.

۱۵- روش نمایش عملی

۱۴۹۷. در این روش استاد، نحوه جزوه برداری، برداشت از مطالب، خلاصه نویسی را عملاً به فراگیران آموزش می‌دهد. آن‌گاه از آنان می‌خواهد برداشت خود، از محتوای درس آینده را در یک صفحه بنویسند، در جلسه بعد با دادن فرصت کافی از آنان می‌خواهد برداشت و نظر خود را قرائت نمایند.

۱۶- تقسیم فراگیران به دو گروه موافق و مخالف

۱۴۹۸. در این روش استاد، مدعا را روی وایت‌برد یادداشت می‌کند. بعد از طلب می‌خواهد نظر خود را بیان کنند. نظرهای موافق را بر سمت راست وایت‌برد و نظرهای مخالف را بر سمت چپ، آن‌گاه از هر گروه می‌خواهد دلایل خود را در دفاع از مدعا را بیان کنند. در نهایت با جمع‌بندی نظرات خود نظر نهایی را بیان می‌کند.

۱۴۹۹.

۱۷- کاربردی کردن مطالب برای فراگیران

۱۵۰۰. استاد، می‌تواند با بیان مطالب جذاب و ایجاد پیوند بین آن مطالب و زندگی انسان، فراگیران را فعال نموده، آنها را برانگیزاند تا مشتاق یافتن پیوند بین مطالب با زندگی خود باشند.

۱۵۰۱.

۱۸- انتخاب موضوع توسط گروه الف برای گروه ب جهت ارائه در جلسه آینده

۱۵۰۲. هر کدام از گروه‌های تحقیقاتی، برای گروه دیگر انتخاب موضوع کند. به این صورت که گروه الف برای گروه ب و گروه ب برای گروه ج موضوع تحقیقی را مشخص نماید. این روش باعث می‌شود، فراگیران دغدغه‌های ذهنی خود را در قالب یک عنوان مطرح نمایند؛ چراکه هر کدام وصول نتیجه تحقیقی را برای خود مشکل می‌دانند. با این کار هم گروه مخالف فعال می‌شوند و هم گروه مشخص کننده موضوع خواهند فهمید که با یک تحقیق ساده می‌توانند، به نتیجه باورنکردنی دست پیدا کرد.

۱۹- یافتن اصطلاحات بین رشته‌ای

۱۵۰۳. استاد، از فراگیران بخواهد اصطلاحات مربوط به رشته خود را یافته، آن را با اصطلاحات رشته مکمل مقایسه نمایند. مثلاً، از فراگیران رشته فلسفه بخواهد که اصطلاح حسن و قبح عقلی را، با همین اصطلاح در رشته اصول بیابند. آن گاه با مقایسه اصطلاح‌های مذکور، نکات افتراق و اشتراک آن را یافته، در کلاس درس بیان نماید.

۲۰- یافتن اشعار و احادیث تأیید کننده بحث

۱۵۰۴. استاد، از فراگیران بخواهد اشعار و احادیثی که به گونه‌ای موضوع درس را تشریح می‌کنند را بیابد و در کلاس به تشریح ابعاد آن پردازد و در نهایت خود به تشریح لایه‌های پنهانی بحث پردازد. برای این کار استاد، خود، باید به تمامی ابعاد بحث مسلط باشد.

۲۱- روش استادیاری

۱۵۰۵. استاد، می‌تواند مباحث آینده را به شاگردان نخبه خود آموزش دهد. آن گاه از آنان بخواهد همان مسائل را به دیگر شاگردان آموزش دهند و خود بر کلاس نظارت کند و در پایان به جمع بندی نهایی پردازد.

۱۵۰۶.

- ۱- تشویق دانش آموختگان به وسیله نمره: به طوری که ابتدا استاد در حین تدریس سوال را مطرح می‌کند تا دانش آموختگان در جستجوی جواب فکر خود را به کار بیندازند و در صورت دانستن یا ندانستن جواب، ذهنشان برای شنیدن جواب آماده می‌شود.
- ۲- خواندن اشعار آموزنده در ابتدا یا وسط کلاس جهت تنوع و آماده سازی دانش آموختگان.
- ۳- مطرح کردن نظرات خود دانش آموختگان قبل از تدریس استاد.
- ۴- کنفرانس و خلاصه‌ی آن توسط خود دانش آموختگان.
- ۵- گروه بندی کلاس و دادن نمره برای همه افراد گروه چه ضعیف و چه قوی، به خاطر اینکه سرگروه برای افراد گروه خود تلاش بیشتر کند و وقت بیشتری بگذارد.
- ۶- نوشتن نظریات فردی و گروهی در کلاس؛ یعنی افراد گروه علاوه بر این که نظریات خود را به صورت گروهی بیان کنند هر یک جداگانه نظریات خود را مطرح می‌کنند.
- ۷- تمثیل و داستان در وسط درس آوردن؛ استاد در حین تدریس می‌تواند از تمثیل‌ها و داستان‌ها بی‌کی که به درس مربوط می‌شود در درس بیان کند تا مطالب را برای دانش آموختگان ملموس تر جلوه کند.
- ۸- تحقیق و پژوهش در خصوص مطالب مهم و پیچیده؛ استاد می‌تواند هر کدام از مطالب کتاب که مهم و یا پیچیده بود را به یکی از دانش آموختگان یا یک گروه بسپارد تا مطالب را بیشتر باز کنند و در پایان تحقیق آن را در کلاس ارائه دهند.

- ۹- اختلاف نظر نویسندگان مختلف؛ استاد از دانش آموختگان بخواهد که در مورد موضوع مورد بحث ، نظر نویسندگان مختلف را با هم مقایسه کنند و در خصوص آنها با هم بحث و گفتگو کنند و نتیجه نهایی را ارایه دهند.
- ۱۰- ارایه ۵ کلید واژه و در خواست نوشتن یک متن راجع به موضوع درس، استاد ۵ واژه کلیدی و مهم را مطرح می کند و از دانش آموختگان بخواهد تا با استفاده از آن کلمات یک متن شیوا و رسا بنویسند.
- ۱۱- ریشه یابی کلمات یا اصطلاحات در کلاس، استاد به خاطر بالا رفتن وسعت دایره لغات دانش آموختگان می تواند هر روز یک واژه یا اصطلاح را ریشه یابی کند و بیان کند که از چه زبانی نشات گرفته است.
- ۱۲- تهیه ی نقاشی یا کاریکاتور در مورد مطالب درس؛ بعد از اتمام تدریس استاد دانش آموختگان بتوانند همان مطالب را در قالب کاریکاتور یا نقاشی ملموس و حسی جلوه دهند.
- ۱۳- سرودن شعر در خصوص یک مطلب علمی؛ استاد یا هر یک از دانش آموختگان که دارای ذوق شعری باشند می توانند مطالب هر درس را به صورت شعر در بیاورند تا بقیه افراد حفظ کنند و این مسیله به یادگیری بیشتر و دوام بیشتر مطالب در ذهن افراد کمک می کند. مثلا در خصوص حرف عله از قدیم شعری ساخته اند؛
- حرف عله سه بود ای طلبه یا و واو و الف منقلبه
۱۵۰۷. که نشان می دهد حرف عله سه حرف وای است.
- ۱۴- بازنویسی مطالب درس به همان زبان یا به زبان دیگر؛ استاد از دانش آموختگان بخواهد که مطالب درس را به زبان ساده یا به زبان خودشان بازنویسی کند.
- ۱۵- منبع شناسی یا معرفی منابع؛ استاد در کلاس درس تا حد امکان در خصوص مطالب کتاب ، منابع مختلفی را بیان کند تا دانش آموختگان با خواندن آنها در رابطه با مطالب درس؛ اطلاعات بیشتر و گسترده تری را کسب کنند.
- ۱۶- نموداری کردن مطالب درس؛ استاد خود مهارت داشته باشد مطالب درس را به صورت نموداری و در قالب نمودار نشان دهد.
- ۱۷- فشرده کردن مطالب درس در دو جمله یا یک پاراگراف کوتاه؛ دانش آموخته بتواند مطالب درس را در دو جمله یا یک پاراگراف کوتاه در کلاس مطرح کند.
- ۱۵۰۸.
- ۱۸- طرح سوال در خصوص مطالب درس؛ دانش آموخته بتواند در خصوص مطالب درس و حول یک مسیله، سوالات مختلفی مطرح کند.
- ۱۹- خلاصه برداری؛ دانش آموخته مهارت داشته باشد مطالب یک درس یا یک کتاب را خلاصه کند.
- ۲۰- جمع آوری اشعار شاعران راجع به موضوعات مختلف کتاب.
- ۲۱- جمع آوری احادیث و روایات راجع به موضوعات کتاب.
- ۲۲- بیان کردن نظرات انتقادی در خصوص مطالب کتاب؛ دانش آموخته بتواند در صورت بروز اشکال و ایراد در کتاب درسی از نویسنده انتقاد کند و نظر خود را در صورت درست یا نادرست بودن بیان کند.
- ۲۳- تبدیل سخنرانی به نوشتار؛ دانش آموخته باید مهارت داشته باشد یا این انگیزه را در او ایجاد کنیم که بتواند مطالبی را که استاد یا هر یک از دانش آموختگان به صورت سخنرانی یا تدریس در کلاس مطرح می کند را به صورت نوشتار در بیاورد.

- ۲۴- مهارت ویرایش و ویراستاری؛ در کلاس درس این انگیزه را در دانش آموخته ایجاد کنیم که بتواند متن های اصلاح نشده و دارای اشکال محتوایی و زبانی و املایی را ویرایش کند.
- ۲۵- مهارت نوشتن گزارش در خصوص کلاس یا مطالب درس؛ دانش آموخته باید بتواند از نحوه ی برگزاری کلاس درس و ارایه مطالب یک گزارش منسجم و کامل تهیه کند.
- ۲۶- مقایسه دو کتاب یا دو مقاله یا نظریه های دو استاد یا دانشمند؛ استاد این انگیزه را در دانش آموخته پدید آورد که بتواند مقایسه ای بین کتاب ها و نظریه های مختلف انجام دهد.
- ۲۷- برگزاری جلسه مناظره بین دو نظر مختلف درباره یک بحث علمی؛ به طوری که دو نفر نظرات و انتقادات خود را به صورت سوال و جواب با هم مطرح می کنند و در پایان استاد نظراتشان را دسته بندی و از آن نتیجه گیری می کند.
- ۲۸- چکیده نوشتن برای مطالب کتاب؛ دانش آموخته این مهارت را داشته باشد که برای هر فصل از کتاب یک چکیده که در قالب یک پاراگراف باشد و کلیدواژه نیز داشته باشد مطرح نماید.
- ۲۹- نوشتن برداشت های خود در خصوص موضوع تدریس شده؛ دانش آموخته بعد از تدریس استاد برداشت ها و نظرات خود را در خصوص مطالب ارایه شده توسط استاد، در چند سطر بنویسد و در خصوص آن بحث کند.
- ۳۰- تجزیه و تحلیل یک حدیث یا یک روایت راجع به موضوع درس در کلاس؛
- ۳۱- نقد یا تحلیل یک شعر یا فیلم راجع به موضوع درس.
- ۳۲- کاربردی مطرح کردن مسایل؛ دانش آموخته بتواند مسایل مطرح شده در کلاس را به صورت علمی و کاربردی در زندگی خود عملی کند؛ مثلا اگر موضوع درس در خصوص مقدمه نوشتن برای کتاب ای مقاله ای باشد دانش آموخته باید بتواند بعد از ارایه مطالب توسط استاد یک مقدمه ی جالب و منسجم برای تحقیق یا مقاله خود بنویسد.
- ۳۳- مهارت انتخاب موضوع برای تحقیق یا مقاله یا پایان نامه تحصیلی؛ نویسنده بتواند برای تحقیق یا مقاله خود موضوع درست و بجایی انتخاب کند، مثلا با توجه به نوشته اش که مقاله است یا پایان نامه و کتاب، باید موضوع متناسب انتخاب کند. اگر مقاله است باید موضوعش جزئی و اگر پایان نامه یا کتاب است باید موضوع نسبت به مقاله کلی تر باشد.
- ۳۴- مهارت روخوانی و روان خوانی مطالب کتاب؛ دانش آموخته حداقل در وسط ترم باید با توجه به ریشه شناسی لغات و یادگیری مطالب کاربردی صرف و نحو و نکات املایی بتواند متن کتاب چه عربی و چه فارسی را به دقت و بدون اشتباه بخواند.
- ۳۵- مهارت به یاد آوردن مطالب گذشته که مربوط به درس جدید است؛ استاد باید این انگیزه را در دانش آموخته ایجاد کند که بتواند مطالبی که راجع به مبحث جدید در کلاس در چند سال پیش مثلا در دبیرستان یا در کتاب های مختلف خوانده است به یاد آورد و شبیه سازی کند.
- ۳۶- ارایه بعضی از مطالب در کلاس روی صفحه مانیتور جهت تنوع یا یادگیری بهتر، مثلا اگر مطالبی که استاد تدریس کرده است در خصوص روش تحقیق یا نوشتن مقاله است استاد می تواند یک مقاله به عنوان نمونه روی صفحه ی مانیتور یا پرژکتور نشان دهد تا دانش آموختگان مطالب را کاربردی تر فراگیرند.
- ۳۷- تحرک استاد در کلاس و حرکت بین صندلی ها بعضی مواقع؛ اگر استاد همیشه نشسته باشد و یا همیشه در کلاس راه برود کلاس خشک و بی روح و و تکراری جلوه داده می شود پس تنوع در این مسئله هم مهم است.
- ۳۸- مهارت به یاد آوردن نام همه دانش آموختگان؛ استاد این مهارت را داشته باشد که اسم همه افراد کلاس را از حفظ داشته باشد تا آنها فکر کنند که برایشان ارزش و اهمیت قایل است.
- ۳۹- وفا کردن به وعده؛ مثلا اگر استاد قرار گذاشت که روز بیستم آذر ماه امتحان بگیرد باید سر وقت خودش امتحان بگیرد تا دانش آموختگان از حرف او حساب ببرند و تکلیفشان را به موقع انجام دهند.
- ۴۰- مهارت استاد در بالا و پایین کردن سخن خود؛ یعنی صدای او در زمان تدریس یکنواخت نباشد تا باعث خستگی مخاطبین نشود.

۱۵۰۹. ۱- بیان فائده و اهمیت ماده درسی و هر درس:

۱۵۱۰. چنانچه فراگیر بداند ماده ی درسی که تدریس می شود برای او و دیگران چه فایده و اهمیتی دارد با علاقه و نگرشی متفاوت از بقیه ی دروس به مبحث تدریسی توجه نشان می دهد. مثل وقتی که درس وضو را برای طلاب تدریس می کنیم

اگر اهمیت وضو برای اساسی ترین عمل عبادی که نماز می باشد را بیان کنیم، مسلماً برای طلاب جذاب و باعث توجه بیشتر او شده لذا برای یادگیری مطلب با تمرکز و دقت بیشتر به درس توجه خواهد کرد.

۱۵۱۱-۲- بیان کاربرد ماده درسی در زندگی:

۱۵۱۲- تمام دروس فقه به صورت کاربردی و عملی در زندگی روزمره انجام می شوند لذا اگر به فراگیر گفته شود که موضوع درس تا چه اندازه برایش کاربرد دارد با فعالیت و تمرکز بیشتر برای یادگیری درس تلاش می کند.

۱۵۱۳-۳- استفاده از تکنولوژی و وسایل آموزشی جدید:

۱۵۱۴- استفاده از این وسایل علاوه بر اینکه شیوه های مختلف آموزش و تدریس را برای فراگیر بیان می کند باعث تنوع در تدریس و جذابیت کلاس درس هم می شود مثل وقتی که برای تدریس در مدرسه ابتدایی از قلم قرآنی استفاده می کنم.

۱۵۱۵-۴- استفاده از شیوه های متنوع تدریس در حد امکان:

۱۵۱۶- اگر نحوه ارائه درس یکنواخت باشد کلاس برای فراگیر تکراری و خسته کننده می شود ولی تنوع در ارائه درس برای فراگیر باعث جذابیت و تازگی کلاس می شود.

۱۵۱۷-۵- مشارکت دادن شاگردان در تدریس:

۱۵۱۸- استفاده از خود فراگیر برای ارائه درس باعث پیدایش حس رقابت بین فراگیران شده و هر فراگیر سعی می کند تدریس یا کنفرانسش بهتر از بقیه باشد لذا کلاس هر روز برای آنها جذابیت و تنوع دارد.

۱۵۱۹-۶- رعایت شئون اخلاقی:

۱۵۲۰- حسن خلق استاد و مقید بودن به اخلاقیات اسلامی و اجتماعی مانند تواضع و صداقت باعث القاء این روحیه به فراگیر و ارزشمند بودن استاد نزد فراگیران می شود در نتیجه چنین استادی همیشه باعث شادابی و نشاط روحیه فراگیران می شود.

۱۵۲۱-۷- القاء حس ارزشمند بودن به فراگیران :

۱۵۲۲- مربی ای که در کلاس فراگیران خود را سرزنش کرده و مدام از ضعف های آنها بگوید باعث بدبینی فراگیران به خودشان، کلاس و مربی می شود لذا چنین کلاسی برای آنها اهمیت نداشته و بازدهی مناسب هم ندارد.

۱۵۲۳-۸- ایجاد رابطه عاطفی خوب با شاگردان:

۱۵۲۴- در صورتی که مربی رابطه عاطفی خوب و مناسب با فراگیران داشته باشد، علاوه بر جلب رضایت فراگیران، باعث محبوبیت استاد و کلاس درس نزد شاگردان خواهد شد.

۱۵۲۵-۹- استفاده از مثالهای آشنا و ملموس در بیان مطالب :

۱۵۲۶. این روش علاوه بر اینکه باعث درک بهتر مطالب توسط دانش آموزان خواهد شد ذهن جستجوگر آنها را فعال نموده و فراگیر پیرامون خود، دنبال تطبیق عنوان درس بر اتفاقات و مسائل روزمره زندگی خود می باشد لذا تحرک و پویایی بیشتر خواهد شد.

۱۵۲۷. ۱۰- بازخورد مثبت دادن به فعالیتهای شاگردان - (اعم از کلامی یا غیر کلامی):

۱۵۲۸. استفاده از روش تشویقی اعم از کلامی یا غیر کلامی به شاگردان، یکی از بهترین شیوه های فعال کردن شاگرد و تحریک پذیری او برای فعالیت های بیشتر می شود.

۱۵۲۹.

۱۵۳۰. ۱۱- بانشاط و سرزنده بودن استاد و برگزاری کلاس زنده و بانشاط:

۱۵۳۱. هرچه استاد با انرژی بیشتر، هیجان بیشتر، تحرک داشتن و تسلط بیشتر، مطالب را بیان کند باعث یادگیری بیشتر و ایجاد انگیزه و فعالیت بیشتر فراگیر در کلاس می شود.

۱۵۳۲. ۱۲- فراهم کردن زمینه موفقیت های پی در پی شاگردان:

۱۵۳۳. مثل واگذاری فعالیت های ساده و در حد توان شاگردان به آنها، باعث علاقه و اشتیاق بیشتر آنها به یادگیری و حل مسائل می شود.

۱۵۳۴. ۱۳- نشان دادن علاقه به تدریس و موضوع مورد تدریس:

۱۵۳۵. اگر استاد به ماده ی درسی بی رغبت باشد، چگونه می خواهد باعث ایجاد انگیزه در شاگردان شود؟

۱۵۳۶. ۱۴- گروه بندی فراگیران و مقایسه گروه ها با هم:

۱۵۳۷. بعد از بیان عنوان درس، ابتدا از گروه ها خواسته می شود که تک نفره در مدت زمان مشخصی درس را مرور کرده سپس به مدت مشخص به صورت گروهی، پیرامون مطلب، بحث و مباحثه کرده و در آخر از چند نفر از اعضای گروه ها پرسیده می شود و برترین گروه معرفی می شود. همین ایجاد رقابت باعث فعالیت و پویایی بیشتر آنها جهت پیدا کردن و بیان کردن درس خواهد شد.

۱۵۳۸. ۱۵- فعالیت گروهی و دادن نمره منفی به اعضای گروه:

۱۵۳۹. به همان روش شماره ۱۴ عمل می شود ولی در پایان ارزیابی به خود اعضای هر گروه نمره منفی داده می شود و در واقع یک رقابت درون گروهی است. (موارد شماره ۱۵-۱۷ در مدارس ابتدایی اجرا کرده ام و نتایج مثبتی برایم داشته).

۱۵۴۰. ۱۶- فعالیت درون گروهی و در نظر گرفتن نمره زیر گروه ها برای سرگروه:

۱۵۴۱. به همان سبک روشهای بالا ولی در پایان ارزیابی، نمره اعضای گروه برای سرگروه لحاظ می شود لذا سرگروه ها برای نگرفتن نمره منفی تمام تلاش خود را کرده و فعالیت بیشتری از اعضای گروه می خواهند.

۱۷.۱۵۴۲- تسلط علمی مدرس بر واحد درسی:

۱۵۴۳. استاد باید بر ماده تدریس خود تسلط کافی و لازم را داشته باشد استاد بدون علم نمی تواند شاگردان فعال و باانگیزه پرورش دهد

۱۸.۱۵۴۴- تسلط بر علوم مورد نیاز:

۱۵۴۵. علاوه بر تسلط و توانایی علمی استاد بر رشته درسی خود، آگاهی و اطلاع از برخی علوم روز برای تدریس، مورد نیاز استاد می باشد که باعث جلب اعتماد شاگردان به علم و اطلاعات استاد می شود.

۱۹.۱۵۴۶- فراهم کردن زمینه کنجکاوی و جستجوگری شاگردان:

۱۵۴۷. این روش باعث می شود که همیشه تدریس یک طرفه و فقط توسط استاد نباشد. استاد با واگذاری بعضی تکالیف و حل مسایل به شاگردان، باعث می شود که شاگرد صرفاً وابسته به اطلاعات و علم استاد نباشند بلکه گاهی از ذهن و تلاش خود برای کسب علم مورد نیازش استفاده کند. مثلاً در درس فقه، واگذاری موارد اختلافی به شاگردان و پیدا کردن نظرات مراجع (هر طلبه نظر مرجع خود)، طلاب را به تلاش وادار کرده و بخشی از اطلاعات مورد نیاز خود را بوسیله تلاش خود بدست می آورند.

۲۰.۱۵۴۸- داشتن فعالیتهای آموزشی غیر منتظره:

۱۵۴۹. اگر استاد برای آموزش و حتی ارزیابی شاگردان از یک روش خاص استفاده کند بعد از مدتی خسته کننده شده و شاگرد علاقه ای به تفکر، تحرک، و فعالیت در کلاس نخواهد داشت.

۱۵۵۰. کنفرانس با نظارت

۱۵۵۱. استاد، باهماهنگی قبلی یکی از شاگردان را مشخص نماید تا جلسه بعد از فلان صفحه کتاب تا فلان صفحه را سرکلاس تدریس نماید. اما با نظارت خود استاد که اگر جایی نیاز به توضیح بیشتر یا تصحیح مطلب ارائه شده توسط شاگرد بود آن را تصحیح نماید.

۱۶۹. اداره کلاس به روش مباحثه ای

۱۵۵۲. شروع مباحثه، از طرف شاگردان با طرح سوال گیرداستاد، نظر همه شاگردان را به صورت کتبی در وایت برد بنویسد و بعد از تقدیر تشکر از همه آن ها، نظر نزدیکتر به جواب را بیشتر توضیح دهد.

۱۵۵۳. شروع کلاس با طرح سوال

۱۵۵۴. استاد، از مطالبی که قصد دارد تدریس نماید یک سوال مطرح کند. و از شاگردان بخواهد به آن پاسخ بدهند. بعد از توضیح شاگردان، خود استاد، در توضیح درس مشروحاً به پاسخ آن پردازد.

۱۵۵۵. پژوهش درباره الفاظ غامض به شاگردان قبل از تدریس

۱۵۵۶. استاد، قبل از تدریس درس، از شاگردان بخواهد که الفاظی که نیاز به توضیح بیشتر دارند یا پیچیده به نظر می‌رسند را مطالعه نماید؛ تا با آگاهی از آن مطالب وارد کلاس شود. این امر باعث شرکت شاگرد در هنگام بیان مطالب توسط استاد و یادگیری سریع‌تر ایشان می‌شود.

۱۵۵۷. تدریس از استاد تطبیق از شاگرد

۱۵۵۸. استاد تطبیق موارد تدریس شده را به شاگرد واگذار نماید. برای مثال در کلام؛ بعد از تعریف و اثبات صفت (صدق) برای خدا از دیدگاه متکلمان، استاد از شاگردان بخواهد که (صفت صدق) در قرآن و روایات را خودشان تدریس کنند یا یک نفر بخواند و از دیگران توضیح بخواهد.

۱۵۵۹. تدریس به روش عملی با همکاری شاگردان

۱۵۶۰. استاد، هنگام تدریس عملی برای فعال نگه داشتن کلاس، از شاگردان کمک بگیرد از جمله درس‌هایی که امکان دارد به این روش تدریس گردد. درس فقه است. برای مثال وقتی استادی بحث غسل میت را می‌خواهد تدریس نماید؛ عروسک و مقداری آب برای ارائه درس ضروری است در اجرای غسل میت از شاگردان بخواهد به صورت داوطلب با او همکاری کنند.

۱۵۶۱. تدریس توسط استاد و جمع‌بندی با شاگرد

۱۵۶۲. بعد ارائه درس توسط استاد، ایشان از شاگردان به صورت داوطلب بخواهد مطالب ارائه شده را جمع‌بندی نماید.

۱۷۰. سؤال کردن بعد از هر عنوان تدریس شده

۱۵۶۳. بعد از هر عنوانی که که استاد تدریس می‌نماید از شاگردان بخواهد مطلب ارائه شده را توضیح دهند تا کلاس از یک طرفه بودن درآید.

۱۷۱. اهمیت دادن به مباحثه

۱۵۶۴. استاد، هر جلسه به خاطر مباحثه کردن طلاب اهل بحث یا مباحثه نکردن، آن‌ها را تشویق یا مواخذه نماید و نمره‌ای برای مباحثه در نظر بگیرد؛ چون شرکت نکردنشان ممکن است بخاطر مباحثه نکردن باشد.

۱۷۲. اداره کلاس به صورت کارگاهی

۱۵۶۵. تشکیل کارگروه‌های مباحثه و واگذاری کردن متنی از مطلب کتاب به شاگردان، پس از مطالعه و مباحثه آن متن، از یکی از افراد گروه‌ها خواسته شود. آن متن را تدریس نماید.

۱۷۳. تشویق سائل

۱۵۶۶. وقتی یکی از شاگردان، سوالی پرسد از طرف استاد، تشویق شود تا روحیه سوال پرسیدن در بین آنها تقویت شود و باعث تشویق دیگران به طرح سوال شود. بدین وسیله شاگردان از حالت انزوا بیرون می‌آید.

۱۷۴. درس خواندن به نیت تدریس

۱۵۶۷. یکی دیگر از روش های فعال کردن کلاس این است که استاد به شاگردان خود یاد دهد که طوری درس بخوانید که می خواهید فردا همین درس را تدریس کنید. اگر این راهکار اجرایی شود مشکل شاگردان منفعل در کلاس تا حدودی حل می شود؛ چون فعال نبودن گروهی از شاگردان بخاطر تسلط نداشتن در درس است.

۱۷۵. استفاده از طنز

۱۵۶۸. از دیگر روش های فعال و شاداب نگه داشتن کلاس این است که استاد، موقعی که احساس می کند کسالت یا خستگی بر شاگردان عارض است با گفتن یک طنز کلاس را متحول نماید.

۱۷۶. تدریس متون آسان توسط شاگرد

۱۵۶۹. بعد تدریس قسمت پیچیده درس توسط استاد؛ به صلاح دید استاد، متن راحت را یکی از شاگردان را بخواند بعد به صورت داوطلب از شاگردان خواسته شود ان مطلب را بیان نمایند.

۱۷۷. وادار کردن شاگردان به پیش مطالعه

۱۵۷۰. پیش مطالعه، باعث پیگیری بیشتر بحث از طرف شاگردان می شود و اگر احیانا سوالی در پیش مطالعه پیش آید؛ در تدریس به دنبال رسیدن به جواب آن ذهن آن ها فعال خواهد شد.

۱۷۸. وادار کردن شاگردان به مباحثه قبل از تدریس

۱۵۷۱. استاد، قبل از تدریس از شاگردان بخواهد درس را مباحثه نمایند این روش باعث بالا رفتن اعتماد به نفس آن ها می شود. که می تواند بدون تدریس استاد بسیاری از مطالب را یاد بگیرند و همچنین در کلاس هنگام بیان مطالب توسط استاد حضوری فعال داشته باشند.

۱۷۹. تشویق فعالان کلاس

۱۵۷۲. تشویق فعال کلاس باعث می شود گروه منفعل نیز به فعالیت تشویق شوند. البته در کنار این تشویق استاد باید گروه منفعل را نیز تشویق به شرکت در بحث نماید و به آنان تلقین کند که شما می توانید اساتید آینده باشید.

۱۸۰. اهمیت دادن به نظر اشکال کننده

۱۵۷۳. استاد، ضمن اهمیت به نظر اشکال کننده، اگر اشکال به جا است حتما به آن پاسخ دهد.

۱۸۱. وادار کردن شاگردان به ارائه مطالب اخلاقی ابتدای کلاس

۱۵۷۴. استاد، پنج دقیقه ابتدای کلاس را چندین بار مطلب اخلاقی بگوید یا حدیث تفسیر نماید؛ بعد از اینکه روش تفسیر کردن حدیث را به شاگردان خود آموخت از آن ها بخواهد قبل از شروع کلاس هر جلسه یکی از آن ها حدیثی را با تفسیر ارائه دهد. با این کار ضمن شرکت دادن شاگردان در کلاس گامی در جهت تقویت قدرت استدلال شان برداشته می شود.

۱۸۲. تشویق شاگردان اهل مزاح

۱۵۷۵. تشویق این گروه از شاگردان دو تا فایده دارد یکی شاداب نگه داشتن روحیه شاگردان مذکور و دیگری این که تحول از دیگر شاگردان رفع خستگی می شود. این مورد خود نیاز به کنترل از طرف اساتید دارد. تا مبدا زیاد روی صورت بگیرد (شاداب نگه داشتن و میدان دادن؛ موجب شرکت در کلاس می شود).

۱۸۳. فرصت سوال به شاگردان دادن
۱۸۴. ایجاد زمینه اظهار نظر شاگردان
۱۸۵. سؤال پرسیدن از شاگردان در ضمن درس
۱۸۶. به تفکر و داشتن شاگردان مثابه پای تخته حدیثی را بنویسید و بگویید به نظر شما چند تانائب فاعل دارد
(اگر در شان در مورد نائب فاعل است)
۱۸۷. تشویق شاگردان فعال
۱۸۸. بیان اهمیت و فایده ماده درسی
۱۸۹. انگیزه و علاقه به تدریس نشان دادن
۱۹۰. بازخورد مثبت به شاگردان
۱۹۱. کنترل عوامل حواس پرتی در کلاس مثلا کلاس بیش از اندازه سرد یا گرم نباشد یا کلاس شلوغ نباشد
۱۹۲. ۱۰- پرهیز از به حاشیه رفتن خود و شاگردان
۱۹۳. ایجاد تغییر در تن صدا
۱۹۴. پرهیز از حرکات اضافی استاد
۱۹۵. استفاده از وسایل کمک آموزشی مثل تخته. پاورپوینت. پروژکتور
۱۹۶. تغییر در شیوه تدریس (فعالیت غیر منتظره)
۱۹۷. استوار و با حرارت و جدی تدریس کردن
۱۹۸. بانشاط بودن کلاس (خشک و کسل کننده نباشد) البته در این کار هم زیاده روی نشود
۱۹۹. ایجاد فهم و یادگیری بهتر شاگردان
۲۰۰. کار گروهی کردن بعضی از دروس
۲۰۱. گروبنندی کلاس و دادن امتیاز
۲۰۲. استفاده از مثالهای متعدد در مورد درس
۲۰۳. دلسوز بودن و مهربان بودن استاد
۲۰۴. انعطاف پذیری استاد در مواقعی که شاگرد مشکل خاصی دارد
۲۰۵. دادن تحقیق در مورد درس و معرفی منابع مورد نیاز و تشویق نفرات برتر و نفرات کوشا
۲۰۶. در ارائه دروس از نظرات طلبه ها استفاده بکنیم و متکلم و حده نباشیم
۲۰۷. تدریس را با طرح مطالب و پرسش های جالب آغاز کرده و حس کنجکاوی طلبه ها را برانگیزیم
۲۰۸. تشویق طلبه ها از طریق صلوات فرستادن ۴- تشویق کلامی با گفتن کلمه احسنت یا تبارک الله
۲۰۹. تغییر دادن مکان کلاس؛ مثلا کلاس را به فضای باز کنار دریا، سبزه و چمن و... ببریم تنوع در فضای کلاس باعث ایجاد نشاط و انگیزه برای طلبه ها می شود
۲۱۰. از طریق نگاه های معنا دار به طلبه ها

۲۱۱. اهمیت دادن به طلبه ها و گفتن جملاتی از قبیل: شما برای من خیلی ارزش دارید
۲۱۲. به طلبه ها بگوییم که با پیش مطالعه وارد کلاس شوند
۲۱۳. گفتن لطیفه در بین کلاس
۲۱۴. بلافاصله بعد از تمام شدن درس، امتحانی با طرح دو یا سه سوال از طلبه ها بگیریم
۲۱۵. یادداشت برداری طلبه ها از مطالب استاد
۲۱۶. بیان کردن اهمیت و ضرورت درسی که می خواهیم تدریس کنیم
۲۱۷. ایجاد انگیزه از طریق خوش اخلاقی و خوش رو بودن
۲۱۸. بین طلبه ها نشستن و توضیح دادن درس ۱۵- حرکت کردن در کلاس ۱۶- توضیح دادن درس به شکل مناظره
- ای بین دو تا از طلبه ها
۲۱۹. مشخص کردن محدوده ای از درس و فرصت دادن به طلبه ها برای مطالعه و توضیح دادن آن
۲۲۰. پرسیدن اعراب و نقش کلمه ها در حین متن خوانی (برای کتاب هایی که متن عربی دارند)
۲۲۱. صدا زدن یکی از طلبه ها و از ایشان پرسیم که چه مطلبی اکنون بیان شد
۲۲۲. تدریس درس توسط یکی از طلبه ها و از بقیه می خواهیم که اشتباهاتش را تصحیح کنند
۲۲۳. استفاده از سؤالات هدف دار و متفکرانه از درس نه صرفا پرسش های معمولی .
۲۲۴. نوشتن عنوان بحث و چند لحظه سکوت متفکرانه راجع به آن در اول کلاس .
۲۲۵. تمام کردن کلاس با طرح یک سؤال .
۲۲۶. طرح سؤال به عنوان پیش زمینه برای مباحث بعدی .
۲۲۷. طرح سؤال در ابتدای بحث .
۲۲۸. پیش مطالعه و سؤال از بحث پیش مطالعه شده .
۲۲۹. با توجه به وقت کلاس ابتدا از طلبه خواسته شود بحث را مطالعه کند سپس آن را بیان کند.
۲۳۰. یکی از طلاب روی بحث مورد نظر با صدای بلند بخواند و بقیه گوش دهند، سپس بعد از چند لحظه سکوت، نظر دهند.
۲۳۱. در مورد یک بحث کلاس را دو گروه کرده و هر گروه بعد از مباحثه، یکی از آنها بحث را تدریس کند.
۲۳۲. طرح سؤال از بحث بعد از اتمام آن.
۲۳۳. بعد از بیان مطالب توسط استاد از طلاب خواسته شود خلاصه بحث را بیان کنند.
۲۳۴. تدریس بعضی مباحث توسط طلاب.
۲۳۵. بعضی مطالب را به صورت تطبیقی در قالب تحقیق بنویسند.
۲۳۶. استاد (با مدیریت و درایت) گاهی مطالب را طوری بیان کند که طلبه را به شک بیندازد.
۲۳۷. از طلبه خواسته شود مطالب را به یکدیگر ربط دهد و در قالب یک پاراگراف بیان کند.
۲۳۸. در پایان درس از طلبه خواسته شود ارتباط درس قبل و درس تدریس شده را بیان کند.
- ۲۳۹.

۲۴۰. استفاده از مثال های ملموس و سپس ارتباط مباحث درس با آنها.
۲۴۱. زمینه سازی برای بیان مباحث با استفاده از مسایل روز.
۲۴۲. درس داده شده را در یک صفحه خلاصه کرده و جلسه آینده بیاورند.
۲۴۳. از طلاب خواسته شود خودشان بحث را تجزیه و تحلیل کنند.
۲۴۴. ارائه مطالب جدید و تعجب انگیز
۱۵۷۶. استاد، هر اندازه بتواند در کلاس مطالب جدید و تعجب انگیز بیان کند، به همان میزان میل و اشتیاق شاگردان را برای دانستن برمی انگیزد و حس کنجکاوی وی را فعال می کند.
۲۴۵. ارائه مطالب از ساده به پیچیده
۱۵۷۷. استاد، با ارائه مطالب ساده در ابتدای کلاس، باعث ایجاد روحیه موفقیت در شاگردان خود می شود. این کار به فهم شاگردان در حل مسائل مشکل و پیچیده کمک می کند و مشوق آنها در یادگیری بیش تر است.
۲۴۶. استفاده همزمان از چند روش آموزشی
۱۵۷۸. استاد می تواند در هنگام تدریس به طور همزمان، از چند روش برای تدریس استفاده کند. مثلاً استاد می تواند در هنگام تدریس از روش بارش سوال، روش یاران یاور و روش بحث گروهی بهره گیرد. این کار باعث می شود کلاس از حالت انفعالی خارج شده، فعال گردد و اشتیاق به یادگیری در آنها ایجاد شود.
۲۴۷. استفاده از مثال ها، تمثیل ها و ضرب المثل های ملموس در هنگام بیان مطالب پیچیده و مشکل
۱۵۷۹. استاد، می تواند در هنگام تدریس مطالب پیچیده و مشکل، از تمثیل ها و ضرب المثل های ملموس بهره گیرد. این کار باعث فهم بیش تر مطالب و اشتیاق در فراگیران می شود. همچنین باعث می شود آنان هنگام خواندن مطالب غیر درسی به دنبال تمثیل ها و ضرب المثل های برای فهم بهتر آن باشد.
۲۴۸. توجه به استعدادها، علایق و توانمندی فراگیران
۱۵۸۰. استاد، باید توجه داشته باشد که فراگیران را به اندازه توان و استعدادشان مکلف کند؛ زیرا مجبور ساختن فراگیران به انجام تکالیف دشوار و خارج از توانایی آنها موجب از دست دادن حس اعتماد به نفس، در نتیجه شکست در حل مسائل می شود.
۲۴۹. نقادی درس توسط فراگیر
۱۵۸۱. استاد، از فراگیر بخواهد که محتوای درس آینده را نقد کند و نقدهای وارده بر محتوای درسی را به همراه ادله خود در کلاس ارائه دهد. استاد خود باید به تمامی زوایای بحث، اشراف کامل داشته باشد تا بتواند درستی ادله فراگیر را تأیید یا رد کند. البته بادلانل متقن.

۲۵۰. مقایسه موضوع درس با نظریه دیگر اندیشمندان مسلمان

۱۵۸۲. استاد، از طلاب بخواهد که مثلاً موضوع درس که نظر علامه طباطبائی درباره علم پیشین الهی را آورده، با نظر ملاصدرا مقایسه نماید و نقاط افتراق و اشتراک مباحث مطرح شده توسط هر دو اندیشمند را مشخص کند. در نهایت خود به ارزیابی و قضاوت پردازید؛ نظر صحیح تر را انتخاب و دلایل خود را بیان کند.

۲۵۱. استفاده از روش کارگاهی

۱۵۸۳. استاد، فراگیران را به چند گروه تقسیم کند. آن گاه، از آن‌ها بخواهد که درس را با هم مباحثه و نکات مهم و برجسته را دسته بندی کنند. بعد از بیست دقیقه استاد از سرگروه می‌خواهد که درس را ارائه دهد. در نهایت، در صورت درست بودن دسته بندی و مثبت بودن عملکرد، کل گروه را مورد تشویق قرار دهد.

۲۵۲. روش شاگرد محوری

۱۵۸۴. در این روش، بحث‌ها به صورت مباحثه بین استاد و شاگرد مطرح می‌شود؛ بدین صورت که فراگیران کاملاً فعال بوده، به اظهار نظر، رد و ایراد مطلب می‌پردازند و استاد، تنها سخنران جلسه نیست. بلکه از آرا و افکار فراگیران حاضر در کلاس برای حل مسئله استفاده می‌کند. این روش بر تحقیق و بحث استوار است. نتیجه نهایی را استاد بیان می‌کند.

۲۵۳. دسته بندی مطالب درس توسط طلاب

۱۵۸۵. استاد، از طلاب می‌خواهد مطالب درس را دسته بندی کرده، به صورت نمودار ارائه دهند. در پایان به بهترین نحوه دسته بندی امتیاز ویژه می‌دهد.

۲۵۴. روش پرسش و پاسخ

۱۵۸۶. استاد، در این روش سعی می‌کند تمامی بحث‌ها را به صورت سؤال مطرح کند. آن گاه از فراگیران بخواهد به پرسش‌های مطرح شده پاسخ دهند و خود تمامی پاسخ‌ها را در دسته بندی مشخص در وایت برد یادداشت می‌کند. در پایان استاد نظر نهایی را بیان و به تشریح ابعاد مسئله می‌پردازد.

۲۵۵. روش تحقیق جمعی

۱۵۸۷. در این روش استاد، فراگیران را به گروه‌های پنج نفری تقسیم کرده، موضوعی را از قبل مدنظر می‌گیرد و از فراگیران می‌خواهد نظرات گوناگون در زمینه موضوع مطرح شده را تقریر کنند. در جلسه بعد استاد، از فراگیران می‌خواهد مباحث خود را پیرامون موضوع مشخص شده بیان کرده، به دفاع از آن پردازند. در نهایت خود نظر نهایی را بیان و جمع بندی می‌کند.

۲۵۶. مشخص نمودن مدعا و دلیل توسط فراگیران

۱۵۸۸. استاد، در روش از فراگیران می‌خواهد که مدعا و دلایل آن را مشخص نموده، در کلاس ارائه دهند؛ به این صورت که از آنها می‌خواهد بعد از بیان مدعا دلایل خود در رد یا اثبات آن بیان کنند. سپس به بیان دلایل صاحب نظران درباره آن موضوع پردازند. استاد، در نهایت به جمع بندی پرداخته، بهترین گروه را مورد تشویق قرار دهد.

۲۵۷. خلاصه نویسی بعد از اتمام درس

۱۵۸۹. استاد، بعد از اتمام درس با دادن فرصت کافی به فراگیران از آنها می‌خواهد محتوای تدریس شده را حداکثر در ۵ تا ۷ سطر خلاصه نویسی کرده، ارائه دهند.

۲۵۸. استفاده از روش یاران یاور

۱۵۹۰. استاد، فراگیران را به گروه‌های دونفره تقسیم می‌نماید و از آنان می‌خواهد هنگام تدریس نکات مهم را یادداشت برداری نمایند. استاد بعد اتمام درس با دادن فرصت کافی به فراگیران از آنها می‌خواهد یادداشت‌های خود را با هم مقایسه کنند و نکات افتراق و اشتراک آن را مشخص نموده، در آخر هر جلسه، یک نفر نکات را قرائت نماید.

۲۵۹. روش نمایش عملی

۱۵۹۱. در این روش استاد، نحوه جزوه برداری، برداشت از مطالب، خلاصه نویسی را عملاً به فراگیران آموزش می‌دهد. آن‌گاه از آنان می‌خواهد برداشت خود، از محتوای درس آینده را در یک صفحه بنویسند، در جلسه بعد با دادن فرصت کافی از آنان می‌خواهد برداشت و نظر خود را قرائت نمایند.

۲۶۰. تقسیم فراگیران به دو گروه موافق و مخالف

۱۵۹۲. در این روش استاد، مدعا را روی وایت‌برد یادداشت می‌کند. بعد از طلب می‌خواهد نظر خود را بیان کنند. نظرهای موافق را بر سمت راست وایت‌برد و نظرهای مخالف را بر سمت چپ، آن‌گاه از هر گروه می‌خواهد دلایل خود را در دفاع از مدعا را بیان کنند. در نهایت با جمع‌بندی نظرات خود نظر نهایی را بیان می‌کند.

۲۶۱. کاربردی کردن مطالب برای فراگیران

۱۵۹۳. استاد، می‌تواند با بیان مطالب جذاب و ایجاد پیوند بین آن مطالب و زندگی انسان، فراگیران را فعال نموده، آنها را برانگیزاند تا مشتاق یافتن پیوند بین مطالب با زندگی خود باشند.

۲۶۲. انتخاب موضوع توسط گروه الف برای گروه ب جهت ارائه در جلسه آینده

۱۵۹۴. هر کدام از گروه‌های تحقیقاتی، برای گروه دیگر انتخاب موضوع کند. به این صورت که گروه الف برای گروه ب و گروه ب برای گروه ج موضوع تحقیقی را مشخص نماید. این روش باعث می‌شود، فراگیران دغدغه‌های ذهنی خود را در قالب یک عنوان مطرح نمایند؛ چرا که هر کدام وصول نتیجه تحقیقی را برای خود مشکل می‌دانند. با این کار هم گروه مخالف فعال می‌شوند و هم گروه مشخص کننده موضوع خواهند فهمید که با یک تحقیق ساده می‌توانند، به نتیجه باورنکردنی دست پیدا کرد.

۲۶۳. یافتن اصطلاحات بین رشته‌ای

۱۵۹۵. استاد، از فراگیران بخواهد اصطلاحات مربوط به رشته خود را یافته، آن را با اصطلاحات رشته مکمل مقایسه نمایند. مثلاً، از فراگیران رشته فلسفه بخواهد که اصطلاح حسن و قبح عقلی را، با همین اصطلاح در رشته اصول بیانند. آن‌گاه با مقایسه اصطلاح‌های مذکور، نکات افتراق و اشتراک آن را یافته، در کلاس درس بیان نماید.

۲۶۴. یافتن اشعار و احادیث تأیید کننده بحث

۱۵۹۶. استاد، از فراگیران بخواهد اشعار و احادیثی که به گونه‌ای موضوع درس را تشریح می‌کنند را بیابد و در کلاس به تشریح ابعاد آن پردازد و در نهایت خود به تشریح لایه‌های پنهانی بحث پردازد. برای این کار استاد، خود، باید به تمامی ابعاد بحث مسلط باشد.

۲۶۵. روش استادیاری

۱۵۹۷. استاد، می‌تواند مباحث آینده را به شاگردان نخبه خود آموزش دهد. آن‌گاه از آنان بخواهد همان مسائل را به دیگر شاگردان آموزش دهند و خود بر کلاس نظارت کند و در پایان به جمع بندی نهایی پردازد.

۱۵۹۸.

۲۶۶. تشویق دانش آموختگان به وسیله نمره

۲۶۷. طرح سؤال در حین تدریس

به طوری که ابتدا استاد در حین تدریس سوال را مطرح می‌کند تا دانش آموختگان در جستجوی جواب فکر خود را به کار بیندازند و در صورت دانستن یا ندانستن جواب، ذهنشان برای شنیدن جواب آماده می‌شود.

۲۶۸. خواندن اشعار

خواندن اشعار آموزنده در ابتدا یا وسط کلاس جهت تنوع و آماده سازی دانش آموختگان.

۲۶۹. طرح نظرات شاگردان قبل از تدریس

مطرح کردن نظرات خود دانش آموختگان قبل از تدریس استاد.

۲۷۰. کنفرانس و خلاصه‌ی آن توسط خود دانش آموختگان.

۲۷۱. گروه بندی کلاس و دادن نمره

برای همه افراد گروه چه ضعیف و چه قوی، به خاطر اینکه سرگروه برای افراد گروه خود تلاش بیشتر کند و وقت بیشتری بگذارد.

۲۷۲. نوشتن نظریات فردی و گروهی در کلاس

یعنی افراد گروه علاوه بر این که نظریات خود را به صورت گروهی بیان کنند هر یک جداگانه نظریات خود را مطرح می‌کنند.

تمثیل و داستان در وسط درس آوردن

استاد در حین تدریس می‌تواند از تمثیل‌ها و داستان‌ها یی که به درس مربوط می‌شود در درس بیان کند تا مطالب را برای دانش آموختگان ملموس تر جلوه کند.

۲۷۳. تحقیق و پژوهش در خصوص مطالب مهم و پیچیده
- استاد می تواند هر کدام از مطالب کتاب که مهم و یا پیچیده بود را به یکی از دانش آموختگان یا یک گروه بسپارد تا مطالب را بیشتر باز کنند و در پایان تحقیق آن را در کلاس ارائه دهند.
۲۷۴. اختلاف نظر نویسندگان مختلف
- استاد از دانش آموختگان بخواهد که در مورد موضوع مورد بحث، نظر نویسندگان مختلف را با هم مقایسه کنند و در خصوص آنها با هم بحث و گفتگو کنند و نتیجه نهایی را ارائه دهند.
۲۷۵. ارائه ۵ کلید واژه و در خواست نوشتن یک متن
- راجع به موضوع درس، استاد ۵ واژه کلیدی و مهم را مطرح می کند و از دانش آموختگان بخواهد تا با استفاده از آن کلمات یک متن شیوا و رسا بنویسند.
۲۷۶. ریشه یابی کلمات یا اصطلاحات در کلاس
- استاد به خاطر بالا رفتن وسعت دایره لغات دانش آموختگان می تواند هر روز یک واژه یا اصطلاح را ریشه یابی کند و بیان کند که از چه زبانی نشأت گرفته است.
۲۷۷. تهیه نقاشی یا کاریکاتور در مورد مطالب درس
- بعد از اتمام تدریس استاد دانش آموختگان بتوانند همان مطالب را در قالب کاریکاتور یا نقاشی ملموس و حسی جلوه دهند.
۲۷۸. سرودن شعر در خصوص یک مطلب علمی
- استاد یا هر یک از دانش آموختگان که دارای ذوق شعری باشند می توانند مطالب هر درس را به صورت شعر در بیاورند تا بقیه افراد حفظ کنند و این مسیله به یادگیری بیشتر و دوام بیشتر مطالب در ذهن افراد کمک می کند. مثلا در خصوص حرف عله از قدیم شعری ساخته اند؛
- حرف عله سه بود ای طلبه یا و واو و الف منقلبه
۱۵۹۹. که نشان می دهد حرف عله سه حرف وای است.
۲۷۹. بازنویسی مطالب درس به همان زبان یا به زبان دیگر
۱۶۰۰. استاد از دانش آموختگان بخواهد که مطالب درس را به زبان ساده یا به زبان خودشان بازنویسی کند.
۲۸۰. منبع شناسی یا معرفی منابع
۱۶۰۱. استاد در کلاس درس تا حد امکان در خصوص مطالب کتاب، منابع مختلفی را بیان کند تا دانش آموختگان با خواندن آنها در رابطه با مطالب درس؛ اطلاعات بیشتر و گسترده تری را کسب کنند.
۲۸۱. نموداری کردن مطالب درس
۱۶۰۲. استاد خود مهارت داشته باشد مطالب درس را به صورت نموداری و در قالب نمودار نشان دهد.

۲۸۲. فشرده کردم مطالب در س در دو جمله
۱۶۰۳. یا یک پاراگراف کوتاه؛ دانش آموخته بتواند مطالب درس را در دو جمله یا یک پاراگراف کوتاه در کلاس مطرح کند.
۲۸۳. طرح سوال در خصوص مطالب درس
۱۶۰۴. دانش آموخته بتواند در خصوص مطالب درس و حول یک مسیله، سوالات مختلفی مطرح کند.
۲۸۴. خلاصه برداری
۱۶۰۵. دانش آموخته مهارت داشته باشد مطالب یک درس یا یک کتاب را خلاصه کند.
- ۱۶۰۶.
۲۸۵. جمع آوری اشعار شاعران راجع به موضوعات مختلف کتاب.
- ۱۶۰۷.
۲۸۶. جمع آوری احادیث و روایات راجع به موضوعات کتاب.
۲۸۷. بیان کردن نظرات انتقادی در خصوص مطالب کتاب
۱۶۰۸. دانش آموخته بتواند در صورت بروز اشکال و ایراد در کتاب درسی از نویسنده انتقاد کند و نظر خود را در صورت درست یا نادرست بودن بیان کند.
- ۱۶۰۹.
۲۸۸. تبدیل سخنرانی به نوشتار
۱۶۱۰. دانش آموخته باید مهارت داشته باشد یا این انگیزه را در او ایجاد کنیم که بتواند مطالبی را که استاد یا هر یک از دانش آموختگان به صورت سخنرانی یا تدریس در کلاس مطرح می کند را به صورت نوشتار در بیاورد.
۲۸۹. مهارت ویرایش و ویراستاری
۱۶۱۱. در کلاس درس این انگیزه را در دانش آموخته ایجاد کنیم که بتواند متن های اصلاح نشده و دارای اشکال محتوایی و زبانی و املایی را ویرایش کند.
۲۹۰. مهارت نوشتن گزارش در خصوص کلاس یا مطالب درس
۱۶۱۲. دانش آموخته باید بتواند از نحوه ی برگزاری کلاس درس و ارایه مطالب یک گزارش منسجم و کامل تهیه کند.
۲۹۱. مقایسه دو کتاب یا دو مقاله یا نظریه های دو استاد یا دانشمند
۱۶۱۳. استاد این انگیزه را در دانش آموخته پدید آورد که بتواند مقایسه ای بین کتاب ها و نظریه های مختلف انجام دهد.
- ۱۶۱۴.
۲۹۲. برگزاری جلسه مناظره بین دو نظر مختلف درباره یک بحث علمی
۱۶۱۵. به طوری که دو نفر نظرات و انتقادات خود را به صورت سوال و جواب با هم مطرح می کنند و در پایان استاد نظراتشان را دسته بندی و از آن نتیجه گیری می کند.
۲۹۳. چکیده نوشتن برای مطالب کتاب
۱۶۱۶. دانش آموخته این مهارت را داشته باشد که برای هر فصل از کتاب یک چکیده که در قالب یک پاراگراف باشد و کلیدواژه نیز داشته باشد مطرح نماید.

۲۹۴. نوشتن برداشت های خود در خصوص موضوع تدریس شده
۱۶۱۷. دانش آموخته بعد از تدریس استاد برداشت ها و نظرات خود را در خصوص مطالب ارایه شده توسط استاد، در چند سطر بنویسد و در خصوص آن بحث کند.
- ۱۶۱۸.
۲۹۵. تجزیه و تحلیل یک حدیث یا یک روایت راجع به موضوع درس در کلاس
- ۱۶۱۹.
۲۹۶. نقد یا تحلیل یک شعر یا فیلم راجع به موضوع درس.
- ۱۶۲۰.
۲۹۷. کاربردی مطرح کردن مسایل
۱۶۲۱. دانش آموخته بتواند مسایل مطرح شده در کلاس را به صورت علمی و کاربردی در زندگی خود عملی کند؛ مثلا اگر موضوع درس در خصوص مقدمه نوشتن برای کتاب یا مقاله ای باشد دانش آموخته باید بتواند بعد از ارایه مطالب توسط استاد یک مقدمه ی جالب و منسجم برای تحقیق یا مقاله خود بنویسد.
- ۱۶۲۲.
۲۹۸. مهارت انتخاب موضوع برای تحقیق یا مقاله یا پایان نامه تحصیلی
۱۶۲۳. نویسنده بتواند برای تحقیق یا مقاله خود موضوع درست و بجایی انتخاب کند، مثلا با توجه به نوشته اش که مقاله است یا پایان نامه و کتاب، باید موضوع متناسب انتخاب کند. اگر مقاله است باید موضوعش جزئی و اگر پایان نامه یا کتاب است باید موضوع نسبت به مقاله کلی تر باشد.
۲۹۹. مهارت روخوانی و روان خوانی مطالب کتاب
۱۶۲۴. دانش آموخته حداقل در وسط ترم باید با توجه به ریشه شناسی لغات و یادگیری مطالب کاربردی صرف و نحو و نکات املایی بتواند متن کتاب چه عربی و چه فارسی را به دقت و بدون اشتباه بخوانند.
۳۰۰. مهارت به یاد آوردن مطالب گذشته که مربوط به درس جدید است
۱۶۲۵. استاد باید این انگیزه را در دانش آموخته ایجاد کند که بتواند مطالبی که راجع به مبحث جدید در کلاس در چند سال پیش مثلا در دبیرستان یا در کتاب های مختلف خوانده است به یاد آورد و شبیه سازی کند.
۳۰۱. ارایه بعضی از مطالب در کلاس روی صفحه مانیتور جهت تنوع یا یادگیری بهتر
۱۶۲۶. مثلا اگر مطالبی که استاد تدریس کرده است در خصوص روش تحقیق یا نوشتن مقاله است استاد می تواند یک مقاله به عنوان نمونه روی صفحه ی مانیتور یا پرژکتور نشان دهد تا دانش آموختگان مطالب را کاربردی تر فراگیرند.
۳۰۲. تحرک استاد در کلاس و حرکت بین صندلی ها بعضی مواقع
۱۶۲۷. اگر استاد همیشه نشسته باشد و یا همیشه در کلاس راه برود کلاس خشک و بی روح و و تکراری جلوه داده می شود پس تنوع در این مسیله هم مهم است.
۳۰۳. مهارت به یاد آوردن نام همه دانش آموختگان
۱۶۲۸. استاد این مهارت را داشته باشد که اسم همه افراد کلاس را از حفظ داشته باشد تا آنها فکر کنند که برایشان ارزش و اهمیت قایل است.
۳۰۴. وفا کردن به وعده
۱۶۲۹. مثلا اگر استاد قرار گذاشت که روز بیستم آذر ماه امتحان بگیرد باید سر وقت خودش امتحان بگیرد تا دانش آموختگان از حرف او حساب ببرند و تکلیفشان را به موقع انجام دهند.

۳۰۵. مهارت استاد در بالا و پایین کردن سخن خود
۱۶۳۰. یعنی صدای او در زمان تدریس یکنواخت نباشد تا باعث خستگی مخاطبین نشود.
۳۰۶. بیان فائده و اهمیت ماده درسی و هر درس
۱۶۳۱. چنانچه فراگیر بداند ماده ی درسی که تدریس می شود برای او و دیگران چه فایده و اهمیتی دارد با علاقه و نگرشی متفاوت از بقیه ی دروس به مبحث تدریسی توجه نشان می دهد. مثل وقتی که درس وضو را برای طلاب تدریس می کنیم اگر اهمیت وضو برای اساسی ترین عمل عبادی که نماز می باشد را بیان کنیم، مسلماً برای طلاب جذاب و باعث توجه بیشتر او شده لذا برای یادگیری مطلب با تمرکز و دقت بیشتر به درس توجه خواهد کرد.
۳۰۷. بیان کاربرد ماده درسی در زندگی
۱۶۳۲. تمام دروس فقه به صورت کاربردی و عملی در زندگی روزمره انجام می شوند لذا اگر به فراگیر گفته شود که موضوع درس تا چه اندازه برایش کاربرد دارد با فعالیت و تمرکز بیشتر برای یادگیری درس تلاش می کند.
۳۰۸. استفاده از تکنولوژی و وسایل آموزشی جدید
۱۶۳۳. استفاده از این وسایل علاوه بر اینکه شیوه های مختلف آموزش و تدریس را برای فراگیر بیان می کند باعث تنوع در تدریس و جذابیت کلاس درس هم می شود مثل وقتی که برای تدریس در مدرسه ابتدایی از قلم قرآنی استفاده می کنم.
۳۰۹. استفاده از شیوه های متنوع تدریس در حد امکان
۱۶۳۴. اگر نحوه ارائه درس یکنواخت باشد کلاس برای فراگیر تکراری و خسته کننده می شود ولی تنوع در ارائه درس برای فراگیر باعث جذابیت و تازگی کلاس می شود.
۳۱۰. مشارکت دادن شاگردان در تدریس
۱۶۳۵. استفاده از خود فراگیر برای ارائه درس باعث پیدایش حس رقابت بین فراگیران شده و هر فراگیر سعی می کند تدریس یا کنفرانسش بهتر از بقیه باشد لذا کلاس هر روز برای آنها جذابیت و تنوع دارد.
۳۱۱. رعایت شئون اخلاقی
۱۶۳۶. حسن خلق استاد و مقید بودن به اخلاقیات اسلامی و اجتماعی مانند تواضع و صداقت باعث القاء این روحیه به فراگیر و ارزشمند بودن استاد نزد فراگیران می شود در نتیجه چنین استادی همیشه باعث شادابی و نشاط روحیه فراگیران می شود.
۳۱۲. القاء حس ارزشمند بودن به فراگیران
۱۶۳۷. مربی ای که در کلاس فراگیران خود را سرزنش کرده و مدام از ضعف های آنها بگوید باعث بدبینی فراگیران به خودشان، کلاس و مربی می شود لذا چنین کلاسی برای آنها اهمیت نداشته و بازدهی مناسب هم ندارد.
۳۱۳. ایجاد رابطه عاطفی خوب با شاگردان
۱۶۳۸. در صورتی که مربی رابطه عاطفی خوب و مناسب با فراگیران داشته باشد، علاوه بر جلب رضایت فراگیران، باعث محبوبیت استاد و کلاس درس نزد شاگردان خواهد شد.

۳۱۴. استفاده از مثالهای آشنا و ملموس در بیان مطالب

۱۶۳۹. این روش علاوه بر اینکه باعث درک بهتر مطالب توسط دانش آموزان خواهد شد ذهن جستجوگر آنها را فعال نموده و فراگیر پیرامون خود، دنبال تطبیق عنوان درس بر اتفاقات و مسائل روزمره زندگی خود می باشد لذا تحرک و پویایی بیشتر خواهد شد.

۳۱۵. بازخورد مثبت دادن به فعالیتهای شاگردان - (اعم از کلامی یا غیر کلامی)

۱۶۴۰. استفاده از روش تشویقی اعم از کلامی یا غیر کلامی به شاگردان، یکی از بهترین شیوه های فعال کردن شاگرد و تحریک پذیری او برای فعالیت های بیشتر می شود.

۳۱۶. بانشاط و سرزنده بودن استاد و برگزاری کلاس زنده و بانشاط

۱۶۴۱. هرچه استاد با انرژی بیشتر، هیجان بیشتر، تحرک داشتن و تسلط بیشتر، مطالب را بیان کند باعث یادگیری بیشتر و ایجاد انگیزه و فعالیت بیشتر فراگیر در کلاس می شود.

۳۱۷. فراهم کردن زمینه موفقیت های پی در پی شاگردان

۱۶۴۲. مثل واگذاری فعالیت های ساده و در حد توان شاگردان به آنها، باعث علاقه و اشتیاق بیشتر آنها به یادگیری و حل مسائل می شود.

۳۱۸. نشان دادن علاقه به تدریس و موضوع مورد تدریس

۱۶۴۳. اگر استاد به ماده ی درسی بی رغبت باشد، چگونه می خواهد باعث ایجاد انگیزه در شاگردان شود؟

۳۱۹. گروه بندی فراگیران و مقایسه گروه ها با هم

۱۶۴۴. بعد از بیان عنوان درس، ابتدا از گروه ها خواسته می شود که تک نفره در مدت زمان مشخصی درس را مرور کرده سپس به مدت مشخص به صورت گروهی، پیرامون مطلب، بحث و مباحثه کرده و در آخر از چند نفر از اعضای گروه ها پرسیده می شود و برترین گروه معرفی می شود. همین ایجاد رقابت باعث فعالیت و پویایی بیشتر آنها جهت پیدا کردن و بیان کردن درس خواهد شد.

۳۲۰. فعالیت گروهی و دادن نمره منفی به اعضای گروه

۱۶۴۵. به همان روش شماره ۱۴ عمل می شود ولی در پایان ارزیابی به خود اعضای هر گروه نمره منفی داده می شود و در واقع یک رقابت درون گروهی است. (موارد شماره ۱۵-۱۷ در مدارس ابتدایی اجرا کرده ام و نتایج مثبتی برایم داشته).

۳۲۱. فعالیت درون گروهی و در نظر گرفتن نمره زیر گروه ها برای سرگروه

۱۶۴۶. به همان سبک روشهای بالا ولی در پایان ارزیابی، نمره اعضای گروه برای سرگروه لحاظ می شود لذا سرگروه ها برای نگرفتن نمره منفی تمام تلاش خود را کرده و فعالیت بیشتری از اعضای گروه می خواهند.

۳۲۲. تسلط علمی مدرس بر واحد درسی

۱۶۴۷. استاد باید بر ماده تدریس خود تسلط کافی و لازم را داشته باشد استاد بدون علم نمی تواند شاگردان فعال و بانگیزه

پرورش دهد

۳۲۳. تسلط بر علوم مورد نیاز

۱۶۴۸. علاوه بر تسلط و توانایی علمی استاد بر رشته درسی خود، آگاهی و اطلاع از برخی علوم روز برای تدریس، مورد نیاز استاد می باشد که باعث جلب اعتماد شاگردان به علم و اطلاعات استاد می شود.

۳۲۴. فراهم کردن زمینه کنجکاوی و جستجوگری شاگردان

۱۶۴۹. این روش باعث می شود که همیشه تدریس یک طرفه و فقط توسط استاد نباشد. استاد با واگذاری بعضی تکالیف و حل مسایل به شاگردان، باعث می شود که شاگرد صرفاً وابسته به اطلاعات و علم استاد نباشند بلکه گاهی از ذهن و تلاش خود برای کسب علم مورد نیازش استفاده کند. مثلاً در درس فقه، واگذاری موارد اختلافی به شاگردان و پیدا کردن نظرات مراجع (هر طلبه نظر مرجع خود)، طلاب را به تلاش وادار کرده و بخشی از اطلاعات مورد نیاز خود را بوسیله تلاش خود بدست می آورند.

۳۲۵. داشتن فعالیتهای آموزشی غیر منتظره

۱۶۵۰. اگر استاد برای آموزش و حتی ارزیابی شاگردان از یک روش خاص استفاده کند بعد از مدتی خسته کننده شده و شاگرد علاقه ای به تفکر، تحرک، و فعالیت در کلاس نخواهد داشت.

۱- ایجاد سؤال

۱۶۵۱. یکی از راه های خلاق کردن ذهن طلاب، ایجاد سؤال در کلاس است. به این شیوه که از آنها جواب خواسته شود و در صورت پاسخ ندادن با آنها همکاری لازم انجام شود تا بتوانند پاسخی تا حدودی مناسب بدهند و بعد خود استاد پاسخ سؤال را تکمیل کند.

۲- ایجاد سؤال در رابطه با موضوع درس

۱۶۵۲. استاد، از طلاب در کلاس درس بخواهد. مثلاً سؤال کند چرا علامه طباطبائی در نهیة الحکمه لفظ موجود را آورده ولی در بدایه از لفظ وجود استفاده کرده است. بعد از جویا شدن پاسخ های مطرح شده، استاد نظرات طلاب را تکمیل نماید.

۳- اصطلاح شناسی

۱۶۵۳. استاد، از طلاب می خواهد اصطلاحات خاص هر درس را با ترجمه و معانی برای جلسه بعد آماده نموده، در هنگام تدریس ارائه دهد. بعد استاد با دادن نظر نهایی، نظر طلاب را در صورت درست بودن تأیید می نماید.

۴- استفاده از طلاب نخبه جهت تدریس

۱۶۵۴. استاد، از طلاب نخبه بخواهد که یک بخش از درس را آماده نموده، در جلسه بعد آن را ارائه دهند. به این صورت که طلاب در جایگاه استاد قرار گیرند. این کار باعث ایجاد انگیزه در طلاب شده، اعتماد به نفس و تلاش و تکاپوی آنها را برای بیشتر دانستن برمی انگیزد.

۵- خلاصه نویسی درس آینده توسط طلاب

۱۶۵۵. استاد، از طلاب می خواهد هر جلسه درس جلسه بعد را خلاصه نویسی کرده، در هنگام تدریس هر کدام از طلاب قسمتی از متن خلاصه شده توسط خود، را قرائت نماید.

۶- روش نمایشی

۱۶۵۶. استاد، از طلاب می خواهد درس را به صورت نمایشنامه نوشته، و اجرا نمایند. به این صورت طلاب را از حالت منفعل خارج کرده فعال می نماید.

۷- روش کارگاهی

۱۶۵۷. استاد، طلاب را به چند دسته تقسیم می کند. آن گاه از آنها می خواهد هر کدام به سؤال مطرح شده پاسخ بدهند. بعد استاد با بیان نقاط افتراق و اشتراک گروهها به جمع بندی نظر آنها پرداخته و آن را کامل می کند.

۸- تقسیم کلاس به دو گروه مجزا

۱۶۵۸. استاد، طلاب را به دو گروه مجزا تقسیم نموده، از یک گروه می خواهد درباره محتوای درس سوال مطرح کنند و از گروه دوم می خواهد به سؤالات مطرح شده توسط گروه اول پاسخ دهند. در نهایت استاد با جمع بندی و اصلاح سؤالات و پاسخ طلاب نظر نهایی و درست را ارائه می دهد.

۹- به چالش کشاندن طلاب

۱۶۵۹. استاد، با مطرح کردن محتوای درس از طلاب می خواهد نظرات خود را با درباره نظرات ارائه شده در خصوص محتوا بیان کنند. البته همراه با ادله. در نهایت استاد با جمع بندی نهایی گروهی را که نظر درست را بیان کرده، مورد تشویق قرار دهد.

۱۰- بیان ارتباط نقاشی با محتوای درس

۱۶۶۰. استاد، نقاشی های مرتبط با محتوای درس را آورده و با نمایش آن در هنگام تدریس از طلاب می خواهد ارتباط محتوایی نقاشی های نمایش داده شده را با محتوای درس بیان نمایند. در نهایت طلبی را که نظر درست را ارائه نموده اند مورد تشویق قرار می دهد.

۱۱- خلاصه نویسی درس تدریس شده، در پنج سطر توسط طلاب

۱۶۶۱. استاد، از طلاب می خواهد محتوای درس تدریس شده در همان جلسه را در پنج سطر خلاصه نویسی کرده، ارائه دهند

۱۲- روش سقراطی

۱۶۶۲. استاد، با مطرح کردن سؤال در کلاس درس از طلاب می خواهد به سؤال مطرح شده، پاسخ دهند. در ادامه مضمون پاسخ های مطرح شده، توسط طلاب را به سؤال تبدیل نماید تا در نهایت به پاسخ اصلی دست یابد.

۱۳- روش داستان گویی

۱۶۶۳. استاد، بایان درس در قالب داستان از طلاب می خواهد که ارتباط محتوای درس با داستان را حدس بزنند. در آخر از آنها می خواهد حدسیات خود را بیان کنند.

۱۴- طرح سؤال از محتوای درس آینده توسط طلاب

۱۶۶۴. استاد، از طلاب می خواهد با سؤالی کردن محتوای درس (حداقل در ۳۰ سؤال) و پاسخ مناسب به آنها در کلاس مشارکت فعال داشته باشند.

۱۵- استاد، از طلاب می خواهد به تحقیق درباره محتوای درس آینده بپردازند و در جلسه بعد از سرگروه می خواهد نتیجه تحقیق را در کلاس ارائه دهد.
۱۶- نمایش فیلم

۱۶۶۵. استاد، با نمایش فیلم درباره محتوای درس، از طلاب می خواهد که ارتباط محتوایی فیلم را با درس پیدا کرده، به ارائه آن در کلاس بپردازند و در نهایت خود با طرح نظر درست به جمع بندی نظرات می پردازد.

۱۷- روش مثال یابی

۱۶۶۶. استاد، از طلاب می خواهد که درباره محتوای درس آینده مثالهایی را پیدا نموده و هنگام تدریس هر کدام از آنها مثال مرتبط با هر بحث را بیان نمایند.

۱۸- ایجاد ابهام و شبهه

۱۶۶۷. استاد در پایان درس با ایجاد یک شبهه از طلاب می خواهد با یافتن پاسخ صحیح آن از منابع غیر درسی، خود را برای ارائه آن مطلب در جلسه بعد آماده نمایند. در جلسه بعد استاد از طلاب می خواهد نتیجه تحقیق خود را بیان نمایند. در پایان خودش نظرات را تأیید و به جمع بندی نهایی می پردازد.

۱۹- استاد عکس‌هایی را به طلاب می دهد و از آنها می خواهد درباره موضوع آن تبادل نظر کنند و نتیجه را در کلاس درس ارائه دهند. همچنین هر کدام درباره موضوع آن یک داستان بنویسند.

۲۰- کاریکاتور

۱۶۶۸. استاد، از طلاب می خواهد که محتوای درس را در قالب کاریکاتور ارائه دهند. همچنین در کلاس آن را تشریح کنند به این شیوه که بگویند از کدام قسمت درس برداشت کرده، آن را تبدیل به کاریکاتور کرده اند.

۲۱- حفظ شعر و آیات قرآن

۱۶۶۹. استاد، از طلاب می خواهد که آیات و اشعار مرتبط با درس آینده را حفظ نمایند و در کلاس درس ارائه دهند. در مقابل استاد به حافظان اشعار و آیات امتیاز ویژه می دهد.

۲۲- استاد، از طلاب می خواهد اشکالات وارده بر درس را پیدا کرده، در کلاس درس ارائه دهد. در مقابل استاد به مستشکل نمره مثبت بدهد.

۲۳- تحریر دقیق محل نزاع

۱۶۷۰. در ابتدا محل دقیق نزاع را مشخص نموده، آن‌گاه، استاد پرسشی را به صورت شفاف مطرح می کند و از طلاب می خواهد که نظرات خود را درباره پرسش مطرح شده، بیان نمایند.

۱۶۷۱. نقد دقیق نظرات مطرح شده، تحلیل آن‌ها تا رسیدن به نظر صحیح توسط خود طلبه.

۱۶۷۲. فرصت سوال به شاگرد دادن: اگر معلم در ضمن درس دادن به شاگردان اجازه سوال کردن در مورد درس جدید یا حتی در مورد امور مرتبط با درس را بدهد شاگردان احساس شخصیت می‌کنند و در نتیجه همین امر باعث ایجاد علاقه و شوق در آنها برای شنیدن درس می‌گردد

۱۶۷۳. سوال پرسیدن از شاگردان در ضمن درس: اگر استاد در حین درس از شاگردان در مورد درس ارائه شده سوالی بپرسد به عبارت بهتر باز خورد از شاگردان را دریافت میکند یعنی متوجه میشود که شاگرد درس را فهمیده یا نه

۱۶۷۴. به تفکر و داشتن شاگردان: مثلاً اگر درسشان در مورد نائب فاعل است پای تخته حدیثی یا آیه ای را پای تخته بنویسید و به شاگردان بگویید که به نظر شما این عبارت چند تا نائب فاعل دارد

۱۶۷۵. تشویق شاگردان فعال: در کلاس درس معمولاً عده ای از شاگردان هم در پرسش و پاسخ و هم در انجام تحقیقات و هم در گوش دادن به درس فعال هستند اگر معلم این گروه را به صورت خصوصی و در کلاس درس تشویق کند بهترین تنبیه برای افراد تنبل و راحت طلب در کلاس هستند

۱۶۷۶. بیان اهمیت و فایده ماده درسی: اگر استاد قبل از شروع درس اهمیت و جایگاه این درس در زندگی را بیان می‌کند و بیان کند که این درس می‌تواند چه فوایدی در زندگی داشته باشد انگیزه و علاقه شاگردان را برای شنیدن و فهمیدن درس بالا می‌برد

۱۶۷۷. انگیزه و علاقه نشان دادن به درس: استاد نسبت درسی که می‌خواهد تدریس کند...علاقه نشان دهد و با شوق و اشتیاق بیشتری تدریس کند یا اینکه با شور حرارت بیشتری تدریس کند همین امر خود بالا رفتن انگیزه و شوق شاگردان در آن درس میشود ولی اگر استاد با بی ذوقی تدریس کند باعث بی انگیزگی شاگردان میشود

۱۶۷۸. باز خورد مثبت به شاگردان: معمولاً در کلاس درس شاگردانی هستند که به سؤالات استاد خوب گوش میدهند و خوب پاسخ میدهند باز خورد مثبت به چنین شاگردانی باعث بالا رفتن اعتماد به نفس و همچنین بالا رفتن انگیزه آنها در آن درس میشود

۱۶۷۹. کنترل عوامل حواس پرتی در کلاس: مثلاً در کلاس درس اگر صدای اضافی هست یا اینکه هوا در کلاس بیش از اندازه گرم یا سرد باشد چون این عوامل باعث حواس پرتی و عدم تمرکز شاگردان در درس میشود استاد باید این عوامل را قبل از تدریس کنترل و مشکلات موجود را برطرف کند

۱۶۸۰. پرهیز از به حاشیه رفتن خود و شاگردان: یک معلم موفق معمولاً مدیریت زمانی دارد و اگر سر کلاس درس معلمی یا شاگردی در هنگام درس به مسائل حاشیه ای بپردازد این امر هم باعث اتلاف وقت و هم باعث پایین رفتن انگیزه ی شاگردان در آن درس می‌شود

۱۶۸۱. پرهیز از حرکات اضافی استاد: مثلاً اگر معلم تن صدای خود را بی دلیل بالا ببرد یا اینکه پوشش ایشان طوری است که باعث جلب توجه شاگردان به پوشش یا صدای ایشان شود و از توجه و گوش دادن به درس باز ایستد

۱۶۸۲. استفاده از وسایل کمک آموزشی مثل تخته... پاور ..: استفاده از این وسایل باعث بالا رفتن توجه بیشتر شاگردان در درس میشود از حواس پرتی و به حاشیه رفتن در هنگام درس میشود

۱۶۸۳. تغییر در شیوه تدریس (فعالیت غیر منتظره): مثلاً معلم از قبل به یکی از شاگردان بگوید که برای جلسه بعد درس جدید را کنفرانس بدهد برای شاگردان چنین کاری غیر منتظره و جدید خواهد بود و خود این تغییر باعث ایجاد انگیزه بیشتر برای شنیدن و گوش دادن به درس میشود

۱۶۸۴. با نشاط بودن کلاس (خشک و کسل کننده نباشد) البته در این کار هم زیاده روی نشود: اینکه معلم در هنگام تدریس خود خسته و خواب آلود نباشد. با بی میلی و بی انگیزگی تدریس نکند بلکه با شور و انگیزه و شادابی شاگردان در کلاس میشود

۱۶۸۵. تلاش برای ایجاد فهم و یادگیری بهتر شاگردان: استادی که دغدغه ذهنی و عملی برای فهم بهتر شاگرد خود دارد بهتر می تواند در تدریس موفق باشید و در نتیجه این امر او باعث بالا رفتن تلاش و کوشش شاگردان برای فهم بهتر درس می گردد

۱۶۸۶. کار گروهی کردن بعضی از دروس: مثلا در درس احکام بعضی از مباحث مثل غسل و کفن میت را عملانشان دهد این امر باعث فهم بهتر و تثبیت بهتر درس در ذهن شاگردان می شود و همچنین خود عملی کردن دروس باعث بالا رفتن تمرکز حواس و دقت بیشتر شاگردان در آن درست می شود

۱۶۸۷. گروه بندی کلاس و دادن امتیاز: مثلا استاد اگر در درس ببیند که عده ای از شاگردان در حد متوسط یا ضعیف هستند گروه بندی ان کلاس در گروه های زرننگ و متوسط و ضعیف و مسابقه گذاشتن بین گروه ها و تشویق آنها با دادن امتیاز می تواند ضعف شاگردان را جبران و در نتیجه انگیزه های آنان را بالا ببرد

۱۶۸۸. استفاده از مثال های متعدد در مورد درس: در بیشتر دروس بخصوص دروس صرف و نحو هر چه استاد از مثال های بیشتری استفاده کند تبیین ان درس برای شاگردان بیشتر می شود و وقتی که تفهیم بالا رود خود به خود انگیزه ی آنها بالا خواهد رفت

۱۶۸۹. انعطاف پذیری استاد در مواقعی که شاگرد مشکل خاصی دارد: اگر معلمی نسبت به شاگرد خود بی تفاوت باشد و هدفش فقط تدریس باشد و کاری به فهم و یادگیری شاگردان نداشته باشد یا اینکه با دلسوزی در رفع مشکلات درسی و... تلاش نکند و باشاگرد خود با مهربانی رفتار نکند خود این امر باعث تضعیف انگیزه شاگرد و گاهی اوقات باعث نفرت نسبت به ان درس می شود

۱۶۹۰. دادن تحقیق در مورد درس و معرفی منابع مورد نیاز و تشویق نفرات برتر و نفرات کوشا استاد برای فهم بیشتر و ایجاد انگیزه بیشتر در شاگردان می تواند در پایان درس تحقیقی مرتبط با موضوع درس باشد بدهد البته به شرط اینکه استاد خود نسبت به ان آگاهی لازم را داشته باشد

۱۶۹۱. ایجاد زمینه اظهار نظر از شاگردان

۱. احدیان محمد آقازاده محرم راهنمای روش های نوین تدریس انتشارات آبیژ ۱۳۷۸
۲. اسماعیلی، علی. (۱۳۷۶). مقایسه پیشرفت تحصیلی دانش آموزان آموزش دیده از طریق تصویر، پایان نامه کارشناسی ارشد، قم.
۳. باتلر روبرت تی الفبای مدیریت کلاس درس ترجمه محمد رضا سرکار آرنی نشر مدرسه تهران ۱۳۷۹
۴. باطنی، حافظ. (۱۳۷۳). بررسی میزان استفاده از وسایل کمک آموزشی در مدارس استان آذربایجان شرقی شورای تحقیقات آموزش و پرورش استان آ-ش.
۵. بورده و همکاران، هدفهای تربیتی در حیطه شناختی. (۱۳۴۶). ترجمه: مسعود رضوی، تهران، انتشارات دانشسرای عالی.
۶. بهرنگی محمد رضا الگوهای جدید تدریس انتشارات تابان تهران ۱۳۷۸
۷. چت مایرز. (۱۳۷۶). روشهای تحقیق در علوم تربیتی، ترجمه: حسن پاشا شریفی، انتشارات رشد.
۸. حسینی، محمدرضا. (۱۳۷۹). آیا عدم انگیزه معلمان به مسائل مادی نیاز دارد؟ دانش نامه فوق لیسانس، قم.
۹. حوری زاد بهمن غنی سازی فرهنگ آموزش نشر لوح زرین تهران ۱۳۸۵
۱۰. سرمد غلامعلی روش های تدریس و هنر معلمی انتشارات اشراق تهران ۱۳۷۶
۱۱. شریعتمداری، علی. (۱۳۷۹). فلسفه تعلیم و تربیت، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
۱۲. شعبانی حسن مهارت های آموزشی روش ها و فنون تدریس انتشارات سمت تهران ۱۳۸۵
۱۳. شعبانی، سمیرا. (۱۳۷۹). بررسی راههای ایجاد علاقه به افزایش اطلاعات و مهارتهای معلمان دوره متوسطه آذربایجان شرقی.
۱۴. صفوی امان الله کلیات روش تدریس مرکز تربیت معلم کد ۱۰۰۲ ۱۳۷۹
۱۵. صفوی، امان الله. (۱۳۸۲). روشها- فنون- الگوی تدریس، تهران، انتشارات تهران.
۱۶. صفوی، علی. (۱۳۸۰). بررسی عوامل موفقیت دانش آموزان از دیدگاه دبیران، دانشنامه فوق لیسانس، تبریز.
۱۷. فضلی خانی منوچهر روش های فعال تدریس آموزش و پرورش معاونت پرورشی ۱۳۸۴
۱۸. قورچیان نادر قلی الگوی تدریس حرفه ای انتشارات فراشناختی اندیشه تهران ۱۳۷۹
۱۹. ملکی حسن مهارت های اساسی تدریس نشر نیکان کتاب زنجان ۱۳۸۵
۲۰. موبرگ رندی روش های انفجاری تدریس ترجمه پرویز امینی تهران ۱۳۷۸
۲۱. یغما عادل کاربرد روشها و الگوهای تدریس انتشارات مدرسه تهران